De verkrachte Belgica

Arent Roggeveen

Editie Elsbeth den Braber

bron
Arent Roggeveen, *De verkrachte Belgica* (ed. Elsbeth den Braber). [Niet eerder verschenen], 2015

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rogg012verk02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

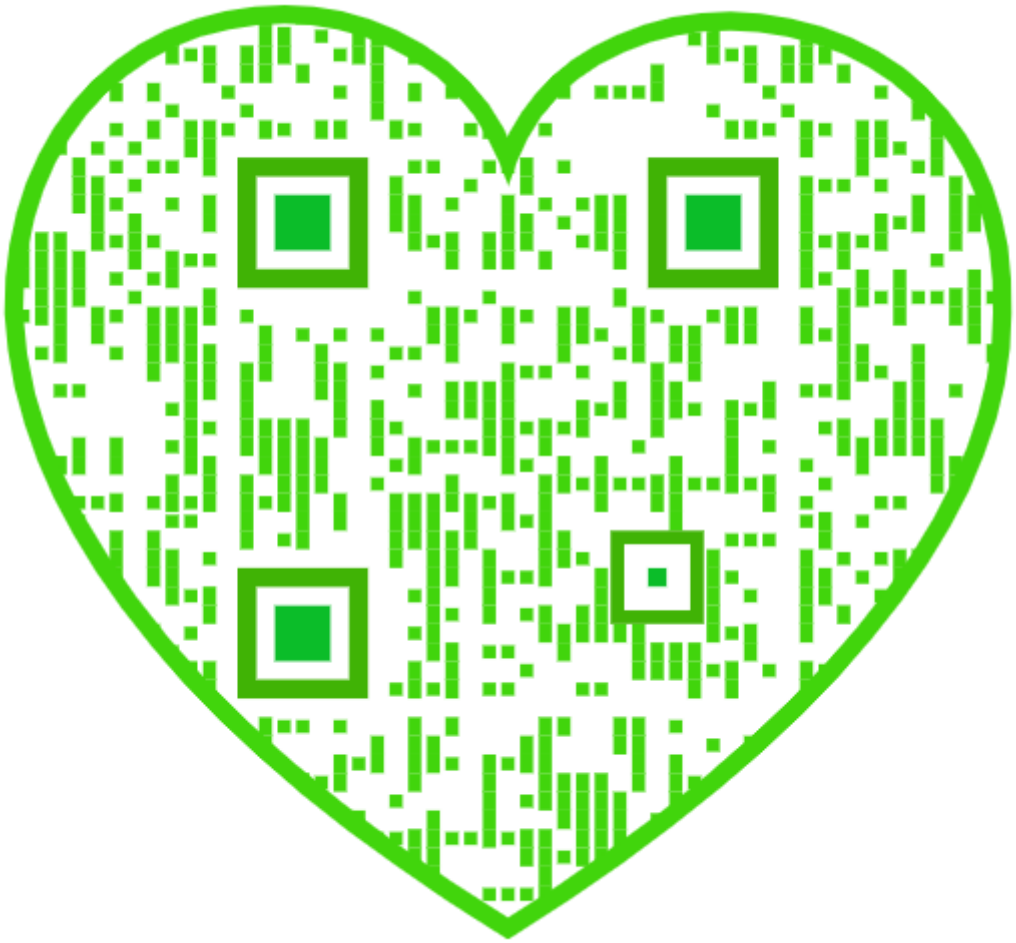

Op-dracht,
Aen den doorluchtigen Hoogh-geboren vorst
Wilhelmus de III.

[1] By der Gratie Gods Prince van Oraengien, Grave van Nassou,
[2] Catzenelboge, Viande, Dietz, Lingen, Maeurs, Bueren,
[3] Leerdam, &c. Marquis vander Veer en Vlissingen, Heere
[4] en Baron van Breda; der Stadt Grave ende den lande van
[5] Kuyck, Diest, Grimberge, Herstal, Kranendonck, Warne-
[6] ston, Arlay, Nozeroy, St. Uyt, Doesborgh, Polanen,
[7] Willemstadt, Niervaert, Yselsteyn, St. Maerten Dijck,
[8] Geertruydenberge, Casteau, Regnard de Hoge en Lage,
[9] Sualuwe, Naeldwyck, &c. Erfburgh-Grave van Antwer-
[10] pen ende Besancon, eerste Edele inden Raet vande E.M.
[11] Staten van Zeelandt.

[12] **D**Oorluchtighste Hoogh-geboren
[13] Vorst en Heer, de wiskundighe
[14] Meeters nemen haer beginsel
[15] van een ondeelbaer stip of punt,
[16] 't welck meer met het verstant
[17] moet begrepen dan het Tuygh-
[18] werck lijck kan getoont worden,
[19] nochtans heeft het een voort-
[20] gangh van verwonderingh en
[21] steygert tot de[1] aldergrootste wetenschappen in alle
[22] voorvallen; die de wis-kunst kan begrijpen.

[23] Alsoo is (doorluchtighe[2] Vorst) u out Groot-Vader
[24] *Wilhelmus de eerste Prince van Oraengien* geweest, een punt
[25] nauliks sichtbaer inde oogen vande Spaensche hovaerdie;
[26] enwas nochtans de fondamenta waer door de Nederlant-
[27] sche vryheyt hoogh-loffelijcker memory is op-gebout;
[28] maer met wat voor kommer schade moeyte en sorgh
[29] hy sulcks gheadaen heeft, getuygen de Historye die
[30] schrijvende daer van swanger gaen, efter heeft dien

1 Originele tekst: de de
2 Originele tekst: doorluchrighe

[31] Doorluchtige Vorst sulcks vrywilligh op hem genomen,
[32] om het Verkrachte Nederlant vande Spaensche Inqui-
[33] sity te verlossen, 't welck alles in dit bloedige Moort-Ton-
[34] neel onser Voor-vaderen met een Tragedy wort afgebeelt.

[35] Waer in gesien wort de wonderlijcke verlossinghe
[36] der *Spaensche Tyrannie*, daer toe God dien doorluchti-
[37] gen Vorst gebruyckte als een instrument om 't gansche
[38] Nederlant te stellen in haer aenghebooren Vryheydt,
[39] 't welck hy vrywilligh op hem nam en uytvoerde:

[40] Niet met macht, maer alleen door een bysondere
[41] wijsheyt heeft hy de woedende machtige menighte der
[42] Spangiaerden tegen gegaen ende vernietight.

[43] Schoon of het Roomsche seven-hoofdige Beest alle
[44] Fenijn uyt-schoot inden boesem der Spangiaerden,
[45] om sulcks uyt te storten teghen zijn doorluchtigheyt;
[46] soo hebben hare pijlen ruggelincks gekeert en gequest
[47] den genen die de selfden uytwierpen,

[48] Heeft alsoo uyt een punt getrocken diversche linie
[49] door *Gelderlant*, *Hollandt*, *Zeelandt*, *Utrecht*, *Vrieslant*,
[50] *Over-Ysel*, *Groeningen en d'Ommelande*; en heeft die als
[51] een Circkel besloten en aen een gebonden tusschen de
[52] klaeuwen van een waeckenden Leeuw, hier over Span-
[53] gien op-swellende als een adder van 't fenijn, practe-
[54] seert met het Roomsche Hof een moordadigh feyt,
[55] 't welck de groote God menighmael verhoedt heeft
[56] tot haer boos voornemen te komen en eynd'lijck toe-
[57] gelaten (tot roem vanden doorluchtighen Vorst, en
[58] opweckingh van sijn Princelijcke na-zaten om haer
[59] Vaders doot te wreecken) dat hy door een Moorde-
[60] naer verradelijck binnen *Delft* is doorschoten, dus verre
[61] is 't dat onse Tragedie hem uytstreckt, waer in wy al-
[62] le voorvallen vanden Troubel hebben aengeroert naer
[63] ons kranck vermogen.

[64] De reden die my bewogen hebben tot dese Trage-
[65] die, zijn om dat de wreetheyt der Spangiaerden daer
[66] onse Voor-Vaderen onder hebben moeten suchten, noyt
[67] mocht gaen uyt de gedachten der Nederlantsche Na-
[68] tie, daer toe de Vertooningh op een Tonneel meer
[69] kracht heeft om de memorie te verstercken dan thien
[70] mael met het te door-lesen, en voor de ongheletterde
[71] is 't een Spiegel der Spaensche Tyrannie, dewijle den
[72] ganschen Bloet-raedt met de wreetheydt der Inqui-
[73] sitie (daer onder de Reformatie heeft moeten such-
[74] ten, met vervolgingh van Hanghen, Branden en
[75] Moorden, soo Jongh als Oude, Mans en Vrouws-
[76] Persoonen) worden vertoont, dit zijn de Reden die
[77] ons bewogen hebben, om dit U doorluchtigheyt op te
[78] dragen, terwijl dat noyt geen wateren komende uyt
[79] den grooten Oceaen op-schieten inde Revieren, ofte
[80] komen met de Ebbe wederom inden selfden boesem,
[81] alsoo is 'er niet uyt U Princelijck Stam-Huys neer-
[82] gedaelt of moet tot u doorluchte Vorst weder keeren
[83] als de eenighste Erf-genaem.

[84] Uyt geen anderen oorsaeck is 't dat dese gheringe
[85] Poëzy U wort toege-eygent, als niemant in Neder-
[86] lant die het anders in Persoon aengaet dan U Prince-
[87] lijcke hoogheyt, wiens waerdigheyt (ten aensien uwer
[88] Voor-Vaderen waer uyt dit voor komt) wy ons te ge-
[89] ringh ken naer waerdie nyt te drucken, bidde dat God
[90] U Princelijcke Hoogheyt verleene gesontheyt en voor-
[91] spoet, en bekroone U doorluchtige Vorst met Ampten
[92] en Heerlijckheyt, naer waerdie uwe Stam-Huys hoogh-
[93] loffelijcker memorie, ontfanght ondertusschen dit af-
[94] gebeelde Verkrachte Nederlant (waer in men siet spe-
[95] len het breyn van u doorluchtige af-komst, en vertoont

[96] in hem U Vorstelijcke Hoogheyts eygen Beelt,) dat wy
[97] wenschte te zijn in u voorsorge, soo verde het sich
[98] selven uytstreckt tot ruste en welstant van ons lieve
[99] Vaderlant, tot hier toe hebben wy ons verstout, hope dat
[100] U Doorluchtige hoogheyt 't selfde sal aennemen, dat
[101] het voort komt uyt oprechte Liefde en sucht tot het
[102] Vaderlandt, waer onder wy blijven U E. Princelijcke
[103] Doorluchtige Vorst alder ootmoedigste Dienaren en Re-
[104] genten van 't Edele Broederschap des Reden-rijcke
[105] *Spruyte Jesse*

De Heer Mr. JACOBUS PECKIUS, als Gededeputeerde wegen het Collegie van mijn Heeren van Middelburgh, als Opper-Prins.
ARENT ROGGEVEEN, en PHILIP de WAEL, Regeerende Princen.
ANDRIES van ORTEGEM, als Regeerende Boeck-houder.
ROELANDT ADOLFS, als oude Prins.
PIETER de la RUE, als oude Prins.
MELS JANSSEN, als oude Prins.
ZACHARIAS van GEEL, als oude Prins.
ANTHONI PIETERSEN van DYCKE, als ouden Boeck-houder.

Als Confreers:

JAN PIETERSEN SLINGERT-RECHT,
JACOB WILLEMSEN.
PAULUS van SLINGERLANDT.
PIETER van GOETHEM.

Middelburgh de Son zijnde 29 *Gr.* 12 *Minu. inde twelinge* 1669

Aen den
Leser.

[2] B*Eminde Leser, de Historie van het* Nederlantsche
[3] Treur-Spel *zijnde de* VERKRACHTE
[4] BELGICA, *is ten deelen gerijmt geweest door*
[5] *den welervaren Poët* Samel Bollaert, *en diverse*
[6] *mael verthoont over eenighe Iaren op 't Edel* Reden-Hof
[7] *binnen* Middelburgh.

[8] *Beginnende als inden Inhout van 't Spel en eyndigende met*
[9] *het onthalssen van Eggemont en Hoorn.*

[10] *Welckers begin en eynde inhiel seven duysent regels, soo dat*
[11] *den vertoonder sulcks vertoonde met overlast, tot verdriet van*
[12] *den toesiender.*

[13] *Soo heb ick na veel versoeck vande Liefhebberen het werck*
[14] *by der hant genomen en voltrocken als den Leser kan sien.*

[15] *Hebbe 't selve verdeelt in twee deelen.*

[16] *En voorts geleyt tot de doot van Wilhelm de eerste Prince*
[17] *van Oraengie, waer door ick ghenootsaeckt was het werck*
[18] *van* Bollaert *('t welck heerlijck gerijmt was) af te breecken,*
[19] *en hebbe somtijts nieuwe Hooft-stucken en andere slot-reden*
[20] *daer in gevoeght, 't welck my meer moeyte was dan of ick*
[21] *'t selfde met doorvloeyende Rijme hadde gecomponeert, soo dat*
[22] *van den voor - noemden* Bollaerts *Compositie ontrent*
[23] *duysent regels in wesen sijn ghebleven, en de reste door my*
[24] *by gevoeght, waer by wy den Leser waerschouwen sulcks niet*
[25] *op my te legge, dat ick soude wille proncken met ander*
[26] *mans veeren, maer geve seer geeren de eere aen die het waer-*
[27] *digh is, en trecke niet eer na my dan mijn toekomst, wille*
[28] *vorder den Leser vermane alle Druck-faute te verbeteren*

[29] *die anders den rijm mochte lam ofte kreupel maken, versoec-*
[30] *ke wijders niet, dan dat het selve met soodanigh een Liefde*
[31] *magh ontfangen worder als 't u van my wort mede gedeelt,*
[32] *soo doende sal my den arbeyt noyt verdrieten,* Vaert wel.

En verblijve U E. toegenegene
Dienaer

A. ROGGEVEEN.

Lof-Tijtel,
Ter eeren den Soet-vloeyende Poëet
Arent Roggeveen,
Op zijn Nederlantsche Treur-spel, zijnde de
Verkrachte Belgica.

J*Osephus* was een slaef gevangen binnen Roomen,
Maer hy heeft door sijn Konst terstont Pardon bekomen,
Vermits hy neerstigh was en altijt vlijtigh schreef;
Der Jooden welstant en waer dat den Oorlogh bleef:
En weer zijn oorspronck nam, sijn beelt is na gesneden,
En deftigh opgerecht dit is een vrucht van reden.
Domitianus was een Keyser groot geacht,
Doch heeft na wetenschap en Poësy getracht,
Hy heeft *Silius* die hem hier in kon vermaken,
Drymael op 't Cappitool als borger Vooght doen waken,
Soo dat van ouden tijt d' Historyen sijn bemint
Gelijck als *Abraham* sijn Na-saet en sijn kint:
Of Kinderen heeft gedaen eeer dat sy schriften schreven.
Wel laet ons oock die geen haer lof en eere geven,
Die sulcks heeft verdient. voor eerst is *Meterus* Pen,
Een oorsaeck van dit Boeck want seecker ick beken
Dat hy een *Phenix* was, een Orateur, een schrijver,
Geen Pluym-streeck stack in hem, hy was geen hoofde drijver
Maer heeft 't *Rechtsinnigh Recht* en 't geen hem was bekent,
In *Prosa* voort gebracht en naderhant geprent.
Soo kan het schrijft een Man verheffen na sijn sterven,
Schoon dat hy door den tijt in hondert duysent kerven
Tot Polver is vergaen dien man leeft na sijn doot,
Die wijsheyt heeft geleert en deelt den armen broot.
Ten tweeden moet ick oock dat grijse hooft vercieren
Dien wijse *Samuel* wiens *Bol* met Lauwerieren:

Gestadigh blijft beset, die heeft dit *BELGICA*.
Met neerstigheyt doorploegt, ja met een scherpe spa,
Doorwroet in 't *Eerste Deel* met heerlick Rijm doortrocken,
En soo gesamereert met Konst gelick de rocken
Van Grave Kinderen zijn. ten derden voegh ck hier
Den derden van dit Werck wiens breyn met liefdens vyer
Door *Pallas* wert gequeeckt, hoe kan het anders wesen,
Hoe sou men uyt een *Veen* soo goede *Rogge* lesen,
Ten waer hy van *Parnas* geduerigh wiert gevoet,
Sijn stellingh stelt hy vast sijn Poëzie is goet.
Ga voort dan *Roggeveen* besturmt die harde mueren,
Laet sien wat Spangien was die Vader Broer en Bueren,
Den nick heeft om gedraeyt, danck heb u vlugge hant,
Die dese moeyt aennam, een spiegel voor ons Lant.
Ghy die het Reden-Hof door reden komt te voeyen,
Gy draegt den naem van Prins een Prins moet hem bemoeye,
Met redelicke reen gelijck u Boeck bewijst.
Wel let dan op dit stuck eer ghy de Meester prijst,
Oordeelt oock niet te vroegh door-bladert eerst de rollen;
Want soo ghy 't niet en doet soo sult ghy suse-bollen,
En peylen oock die gront daer *Phaithon* in viel,
Een onervaren man breeckt licht een nas of wiel.
Twee deelen heeft dit Boeck en spreeckt van groote saken;
Want Keyser *Carel* gaet sijn Soon *Philippus* maken
Een Heer van 't Nederlant, de Keyser neemt sijn rust,
En zeylt met goede wint tot op de Spaensche kust.
Philippus sweert het Lant sijn trouw en trouw te houwen,
De Staten sweeren oock hem voor haer Heer te houwen,
En neemt oock sijn vertreck en reyst na Spangien toe.
Maer ach wat sware slach van Scorpioen of roe,
Ons lant getroffen heeft sal u dit Boeck wel seggen,
Prins *Willem* met den raet gaen sigh ter neder leggen.
En maken een Request en kregen niet of wat,
Madame de *Parma* bemint haer bloedt en schat.
d' Inquisiteuren staen om alles te ervormen,
Hier op soo volgt dien slag van 't grouwelick Beelde-stormen,
Maer laes dit was 't begin van 't moort-geschrey en brant,
Hier vlucht de Vader heen met Vrou en Kint aen d' hant,

Duck d' Alba komt in 't Lant de Staten staent wel tegen,
Prins *Willem* was verstelt maer heeft noch stil geswegen,
Doch *Hoorn* was gerust en *Egmont* sagh noch niet,
Prins *Willem* neemt vertreck sy blijven in 't verdriet.

't Tweede deel.

Hier sit dien wreeden Beul op Babels hooren drager:
En toont het grouw'lick schrift van sijn verdoemde swager.
Den raet wert af geseght niet meer op 't Hof te treen,
De Heeren staen verstomt verstelt van sulcke reen,
Granvelle swart van Nijt *Vergas* en andere sielen,
Die swommen in haer bloet, maer God ontfongh hun Zielen.
Hy dachtvaert d' Edellien die hy gevangen hout:
En leest hun vonnes voor O! al te licht vertrout
Doen most graef *Eggemont* en *Hoorn* oock geloven,
Dat haren hals soo wel als andere konde klooven.
Den thienden Penninck wert in 't kort haer op geleyt,
d' Inquisiteuren gaen men slaet men hanght men pleyt,
t Goet was voor eerst verbeurt de Ketters mosten branden:
Jad' Affen wert gebracht in verr' en vreemde landen.
Den *Briel* komt aen den *Staet Zeelant* volght oock terstont,
Worst slaet de Spaens Armee en sentse na de gront.
Heemskerck doet oock sijn best voor *Lillo* op de *Schelde!*
En slaet het Spaens krioel dat weinigh sulcks verstelde,
Dit deel bringht ons den tijt O schrickelicke stoot,
Die Prins *Wilhelm* raeckt en schoot de Velt-heer Doot.

Maer

Rechters Recht zyn kromme Rechten,
Die het Recht door moort bevechten.

Doch.

Hier siet ghy 't Nederlant, in weelden, moort en boeyen;
Prins *Willem* met 's Lants hulp, verlost haer uyt dien noot:
Soo stuert Gods stuermans hant, die na den Hemel roeyen,
Een schoot trof hem tot *Delft*, zijn ziel trof *Abrahams* schoot.

J.P.S. *Slingert recht.*

Anagramma,
Arent Roggeveen,
Een arg en getrou.
J.P.F.I.
A Monsieur
Arent Roggeveen,
Prince des Poëtes de la Chambre des Rhetoriciens
A la Ville de Middelbourg.

J'Ay bien l' intention, *Roggeveen* te chanter
Mais je me trouve en peine un ouvrage inventer,
Digne de toy, tes vers coulans, & de puissance
Du cervaeau de *Pallas*, semblent avoir naissance
Certes nôtre cité, n'a, ny aura point veu
Un homme industrieus encore, & si pourveu
De chose rare, & biens, de la *Muse* eternelle
Ne qui dresse le vol, en langne Maternelle
Plus haut, car foit en prose, ou en des coulans vers
Nous *Enrichis*, minant maint beau tresor divers,
Mais ce brave labeur requiert plus docte stile
d' Un *Homere*, ou *Virgil* d' un coulant *Herophile*
Par cet eschantillon, donc me suffit d' avoir
Tellement quellement monstre mon seul devoir
J' ay dis en peu des mots selon ma passion
Tes vertus, dis je trop? c' est mon affection
Mais si je dis trop peu accuses mon talent
Et mon insuffisance ayes pour bon argent.

Chanté par I P.F.I.

V*Oeght soo veel Wercks by een, om een Liedt wel te Singen,*
Voeght duyster by het licht, de heldre dagh by nacht,
Hier vint ghy Pallas *Werck, door* Roggeveen *bedacht,*
Gestelt op 't pronck-Tonneel van hare queeckelingen.
Idem Auctor.

Sonnet,
Ter eeren van den Soet-vloeyende Poët
Arent Roggeveen,
Prins van 't Edel Reden-hof binnen Middelburg in Zeelant.
Op sijn Nederlantse Treur-spel genaemt de
Verkrachte Belgica.

S*Ach men oyt meerder vreugt als op den dag van heden:*
Alwaer men kunst versoeckt te Off'ren aen die geen,
'k Segh ja die geen het raeckt wiens stam het naer geween;
Tot Staets behout alleen regeerde tot 's Lants vreden.

Hier vintmen reden dan om nader toe te treden,
De gansche Reden-Zael die komen hier beste'en;
Aen uwe hoogheyts Vorst *de wijsheyts vande re'en,*
't Geen ghy niet sult versmaen maer voorstaen meed'u Leden.

Soo sal de Jesse Spruyt *verquicken in sijn Staet,*
Schoon dat het wort benijt met laster en met smaet.
Doch wijsheyt quelt hem niet t'wijl sy is rijck van binnen,

't Verkrachte Nederlant in overlast hier gaet,
Duc d' Alba's *boos bestier en al den Spaenschen raedt:*
Toont Roggeveen, *hoe* Wilmh *die moorders kan verwinnen.*

R. Adolfs.

Lof-Vers,
t'Samen gevoeght over het Droef-eyndigh Treur-spel,
De Verkrachte Belgica.
Gecomponeert door den hooghdravende en Soet-vloeyenden Poët
Arent Roggeveen,
Prins vande Reden-Kamer, tot Middelburgh in Zeelant.

Den 26. Julius 1669.

DEn Ouden *Seneca* vermaert by de Poëten,
Die doot is en noch leeft getuyght gelijck wy weten,
Dat wijsheyt voor een Mensch recht is een *Atlas* last;
Ten sy de tongh of Pen den wijsen wijsheyt past,
Doch dits al lang voor goet gekeurt by *Iupijns* knapen:
Met al die uyt zyn breyn als *Pallas* zyn geschapen,
En dat dit seker is blijckt in dit heerlyck Werck!
't Geen ons Prins *Roggeveen* dien *Ciceroschen* Klerck
Seer heerlyck nu vertoont, tot lof van *Mittels* Kamer,
Die reden heeft gesmeet met redens reden amer.
Aenschout dan dese geest, die Aert en Lucht doorwoelt;
En al d' onwetenheyt door Konst van 't herte spoelt.
't Is *Arent* door wiens breyn de Cirkels vanden Hemel;
Ja d' Omloop van de Son, en voorts van 't sterr' gewemel
Met *Urana* vertoont, ja het is *Roggeveen*
Die oock den Osiaen te lande kan doorkneen:
En die oock *Atlas* kloot door-snijt en draeyt met reden,
Vermits sijn redens geest niet buyttn reen wilt treden.

Ey liefd' dan soo een Mensch die duysent Geesten heeft,
Ia die in Konsten selfs als Konst in Konsten leeft,
Want hy heeft onlangs maer seer loffelijck geschreven
Den roockent Osiaen, nu wert hy weer gedreven
Om *Bollaers* heerlyck Werck dat Geestigh was gedaen:
Door sijn doormende Geest noch wyser t' overgaen,
Soo gaet hy voort en voort den *Elia* naer boven,
Ia scheurt *Parnassus* Bergh om 't Goden Breyn te kloven:
Want hy heeft *Bollaers* Werck van Seef tot een gekort,
En weer van een tot meer volkomen vol gestort.
Waer is nu *Claudiaen*? waer zyn *Vergilus* Klercken?
Waer is *Orasius* Geest die *Nero* self kon mercken?
Waer zyn nu d' Orateurs die op het Capitool
t' Athenen zyn gebtoet door *Iupijn* en *Apol*?
Syn die niet als een Droom vervlogen door de oogen?
En komt niet *Roggeveen* daer Geestigh voor gevloogen?
Doch niet als *Midas* Knaep beset met *Etnas* damp:
Maer als een Fackel-licht voor myn bemorste lamp;
Ia als een Sonne-strael, waerom oock *Momus* Klercken
Nu schreven om gena gelyck een mage Vercken,
Men leest dat *Plato* eens voor Goddelick wiert gekeurt:
Om dat dien Philosooph had wysheyt onder speurt,
Ia dat oock *Socratus* die eere wiert gegeven
Dat hy den Wysten Geest doen was in 't Heydens leven,
Doch dit past meer op U, vermits u Christen werck
Is van een soeter geur als van een Heydens Klerck.
Want hier wert ons vertoont de Op-komst deser landen,
Ia hoe den wijsen God ons dee Victorie branden,
Ter tyt wanneer syn Volck was nedrigh en oprecht,
En oock door Trou en Liefd' door Liefd' aen een gehecht.
Hier siet ghy dan Gods gunst aen dit ons Landt bewesen,
Ey laet de danckbaerheyt nu uyt u sijn geresen,
Ia denckt dat nu de aert geen slimmer beeste draeght:
Als een ondanckbaer Mens die naer geen goetdoen vraeght.
Danckt God dan boven al, en dan '*t Huys van Nassouwen*,
Door welck dat God ons Lant soo hoog heeft willen bouwen,
En Offert desen Vorst die dit wert toe-gewijt,
Al 't geen ghy voor dit goet sijn Ouders schuldigh zijt,

Ia danckt oock *Roggeveen* die ons weer geeft te drincken
Uyt *Pallas* soete fles, ja die ons komt te schincken
'*t Verkrachte Nederlant*, dat door de Spaensche viegh
Wier als een suygent Kint gebonden in een wiegh,
Met hulp van 't Roomsche Beest en al de Roomsche Papen,
Of *Bellarminns* Rot recht Baviaensche Apen:
Doch God heeft ons door haer verrijckt met hare schat:
En met de Suycker-Pot daer doen de Paus op sat,
Doch hier mee hou ick op en wensch dat God van boven;
Dit dier gekochte Lant noyt meer in tween sal kloven,
Maer dat hy om sijn naem dit bloot gekochte Lant,
Noyt daer een meerder bloet sal rollen in het sant.

Ontfanght en geeft.

J. WILLEMSEN.

Klinck-Dicht
Ter eeren den Soet-vloeyende Poët
Arent Roggeveen,
Prins van 't Edel Reden-hof binnen Middelburg in Zeelant.
Op sijn Nederlantse Treur-spel genaemt de
De Verkrachte Belgica.

AEnschou Apollo *nu wat voor een gulde strael*
Ons hier in Zeelant *rees, als* Arents *Arents oogen;*
En sijn breyns Cabinet gestaegh door Neerlant vloogen,
Hier van roert Roggeveen *den Pen in Duytsche Tael.*
En gaet Minerva *toe in haer vergulde Zael,*
Orpheus *stelt sijn snaer; de* Caliope *vreughde,*
En susters dry mael dry haer op het hooghts verheughde
Om dees; die Roockent schreef het Oceaens gemael,
En wijst ons Belgica Verkracht, *niet sonder reden,*
Wijl Keyser Carels *Soon ons op den neck quam treden:*
Egmont *en* Hooren *doot,* duc d' Alba *in het Lant;*
Die met veel Tyrannie de Volck'ren heeft besteden,
Prins Willem *dreef hem weg wiens bloet noch roemt tot heden,*
Dit toont ons Roggeveen *door sijn verlicht verstant.*

P.S.
Slingert met geen eer.

Inhout
Van 't eerste Deel.

[1] **K**Eyser Karel verhaelt aende Staten ge-
[2] nerael de swackheyt van sijn persoon,
[3] beneffens zijn Resolutie om de Landen
[4] op te dragen aen sijn soon Philippus. De ver-
[5] wonderingh van de Staten over die resolutie.
[6] De Keyser draeght sijn soon de Landen op en
[7] vermaent hem te blijve by sijn gewette en pre-
[8] velegie. Den Keyser ontslaet sijn suster Maria
[9] als Gouvernante vande Nederlanden. Den
[10] Keyser bedanckt de Staten over haer ghetrou-
[11] heyt. De Staten aen d' ander sy, bedancken
[12] haren Heer over de goede voorsorghe die hy
[13] haer bewesen hadde. Ontslaet de Staten van
[14] haren Eet en alle die hem geswooren hadden.
[15] Koninck Phillippus bedanckt sijn Vader. Maria
[16] de Gouvernante bedanckt den Keyser benef-
[17] fens de Staten. De Staten nemen af-scheydt.
[18] Den Keyser vertreckt. Koningh Philippus
[19] doet aen de Staten Eet van getrouwigheyt. De
[20] Staten besweeren haeren Erf-heer getrouheyt.
[21] Men verbreeckt de Acte en Zegels vanden
[22] Keyser. Men geeft nieuwe Acte en Zegelen
[23] vanden Koningh. De staten wenschen haren
[24] Erf-heer geluck en heyl. Oorlog met Vranck-
[25] rijck. Koninck Philippus behout de Victorie.

[27] Coninghs vertreck naer spangie. Den Prince
[28] van Oraengie beneffens andere Graven en E-
[29] delen presenteeren een Request dat de spaense
[30] Garnesoene met den Coningh mochten ver-
[31] trecken. Wederspraeck teghen het Request.
[32] Toestant op 't Request. Den Coningh ver-
[33] treckt. stelt Madamme de Parma als Gouver-
[34] nante in sijn plaets. Invoeringh vande Inqui-
[35] sitie. Revolte en Beeltstormen daer teghen.
[36] 't Achtervolgen der Reformateuren met van-
[37] gen bannen hanghen branden, en waer door
[38] 't geheele Lant verkracht was. 't Opschorten
[39] van Coninghs Placcaet teghen de Inquisitie.
[40] Den Coningh resolveert den Hartogh van Alba
[41] als Gouverneer inde Nederlanden te senden.
[42] Den Prince van Oraengie doet aen de Grave
[43] en Edelen een verhael om den Hartogh uyt de
[44] Nederlande te houden en het middel waer
[45] mee. Beneffens de reden waerom 't welck veel
[46] toestonden, doch Eggemont en Hoorn ston-
[47] den sulcks teghen. Den Prince van Oraengie
[48] neemt af-scheyt aende Grave en gheblevene
[49] Edelen. 't vertreck vande Prince van Oraen-
[50] gie met veele Edele. Inhuldingh vanden Har-
[51] togh van Alba binnen Brussel.

Inhout
.Van 't
Tweede deel.

[52] **D**En Hartogh van Alba vergadert met
[53] sijn Bloet-raet, toont sijn Commissie
[54] aende Staten: en ontseyt haer het Hof.
[55] De Staten staen verstomt over soo 'n hovaer-
[56] digh bloedigh verhael. Den Hartogh dagh-
[57] vaert alle de Graven en Edelen ten Hoof
[58] op den negenden september 1567. De
[59] Graven daer zijnde wierde ghevangen ghe-
[60] houden. Den Prince van Oraengie soeckt
[61] den Hartogh slagh te leveren ontrent Ma-
[62] stricht. Den Hartogh doet Egmont en
[63] Hoorn met veel Edelen en andere onthal-
[64] sen. Resolutie vanden Prince om te trec-
[65] ken na Vranckrijck. Den Hartogh voert
[66] den thienden Penningh in. De Inquisitie
[67] verkracht het gansche Landt, met vangen,
[68] hangen, branden en moorden over de Re-
[69] ligie. De Heer Admirael Lumey verovert
[70] den Briel. Zeelant geeft haer over aen den
[71] Prince van Oraengien. De Heer Admirael

[72] Worst verslaet alle de spaensche schepen
[73] voor Rammekens. Duck Louwijs de Re-
[74] queso, grooten Commandeur Comtas Gou-
[75] verneurs inde Nederlanden, den Admirael
[76] Heemskerck verslaet de spaense Vloot voor
[77] Lillo en Antwerpen. Don Jan d' Australis
[78] komt als Gouverneur inde Nederlanden na
[79] de doot vanden grooten Commandeur.
[80] Matthijs Aertshertogh, wort verkoren als
[81] Gouverneur der Nederlanden vande staten
[82] zijde. De doodt van Don Jan. Hartogh
[83] van Parma komt uyt spaengien inde Neder-
[84] landen als Gouverneur. Den Koningh van
[85] spangien doet den Prince van Oraengien in
[86] den Ban. Verantwoordingh vanden Prince
[87] van Oraengien op den Ban. Den Prince
[88] van Oraengien wort tot Antwerpen door 't
[89] Hooft geschooten. Wonderlijcke Gene-
[90] singh vande wonde vanden Prince van
[91] Oraengie, De Prince vertreckt na Vlissin-
[92] ghen. Parma practeseert door een Hans
[93] Janssen het Huys daer de Prince in Logeer-
[94] de door Bus-poeder inde lucht te doen
[95] springen. Baltazar Geeraerts neemt voor de
[96] Prins te vermoorden. Baltazar in raserny.
[97] Baltazar doorschiet den Prince tot Delft.

[Eerste deel]

Namen der Personagie.

Belgica
Keyser Karel.
Eenige Edellieden.
Staten Generael bestaende in 17. Persoonen.
Pagie vanden Keyser.
Secretaris vanden Keyser.
Koninck Philippus.
De Vryheyt.
Maria Regente.
Pensionaris vande Staten.
Dassonville.
Raets-heer Berty
Raetsheer Maes.
Philebert de Bruselles.
Bisschop van Atrecht
De Nijt.
De Waerheyt.
Prins van Oraengie.
Graef Eggemont.
Graef van Hoorn.
Spaens Edelman.
Eenige vluchtelingen.
Inquisitie Dienaers.
Lakay vande Prins.
De Heer Florens.
Den Marcis van Bergen.
Roffiaen.
Onrust.
Madamma de Parma Gouvernante.
Granvelle.
Barlamont.
Brederode.
't Gewelt.
Schijn.
President van de Koningh in Spangie
Hartogh van Alba.
Capiteyn van Koninghs Lijfwacht.
Vergily.
De Heer van Mansvelt
De Heer van Hooghstrate.
Graef Lodewijck.

Eerste bedryf.

Eerste Uytkomst. Vertooningh.

Belgica in Heerelijcken glans verciert, met alderhande geschencken soo van Mooren als Africanen en Americanen.

De Nederlantsche Vryheyt Spreeckt.

Hier siet ghy 't Nederlandt in praght en schoonenluyster,
Hier siet ghy 't Nederlandt bevrijt van 't nevel duyster,[2]
Hier sit het Nederlandt gelijck een Koningin;
In pracht en overdaet in voorspoet en gewin,
Hier siet ghy 't Nederlandt in weeld' noyt zijns gelijcke,
Hier wil het Nederlandt in voorspoet niet ontwijcken
Het trots Egyptenlandt, door brooderonckens lust,[7]
't Leght in Dalida schoot gemackelijck en rust,
't Leght Sorgeloos en slaept als nergens van te weten:
En heeft door weeldens lust zijn selven schier vergeten,
Gelijck een Bablonier eer hy tot slapen ley
Een Hemels schrijvent handt sijn ongeluck voorsey;
Dus siet ghy 't Nederlandt alhier baldadigh roncken
Onwetent van haer leet, als overstalligh droncken,
Dus siet ghy 't Nederlandt als een verweende Vrou!
Niet wetent wat het doen of wat het laten sou.
't Schijnt dat haer schoone glans betreckt met nevel wolken
Beroert soo sietmen 't Landt ontroert soo zijn de Volken,
De Keyser is bejaert, van sorge afgeslooft,
Waer over meenigh sucht wort haer dien glans berooft:
Soo wort gansch Belgica ontschaeckt van haer geschenken
O luyster van het Landt! ick sorgh met naer bedencken:
Dat uwe weelde is gesteygert naer het ent,
Waer door u Zegen-prael wort straffe toegewent.

2 Brontekst: vau
7 Brontekst: broode ronckens lust

Eerste bedryf.
Tweede Uytkomst.

Keyser Karel met zijn Adel, en de Staten Generael.

Ik hebbe niet alleen gedragen op mijn schouderen
Der Erf-landen last, van mijn geduchte Ouderen,
Maer 'k heb het Roomsche Rijck naer na mijn Grootvaders doot[27]
Gedragen, t'wijl de Kroon my rolde in de schoot;
Het is gelede nu, wel ses-en-dertigh Jaren,
Datmen als Koningh my van Spaengien deed verklaren,
'k Segh Spaengien niet alleen, dat groot en machtigh Rijck,
Maer noch veel and're meer, soo dat van mijns gelijck
In meenighte van eeuw, in Christenrijck kan lesen,
Dus is mijn glans, en macht, in heerlijckheyt geresen
Tot aen het hoogh verwelf, soo dat een yder seght,
Dat mijne Majesteyt door al de werelt reght.[36]
Noch heb ick door de macht van mijne wijse raede,
Aen Spangiens Kroon geheght, d' Italiaensche spade,
Als oock Cycilia, met den Napolitaen,
Die sijn mijn door mijn macht geworden onderdaen,
Den Hartogh van Milaen, en andre heerlijckheden;
En 't Rijck der Mahometh van Thuinis soo bestreden
Dat het sigh buygen moet, en my beken als Heer,
Ja selfs den Indiaen die buyght hem voor u neer;
Geheel America, en de Perusche landen,
Oock Asi, Africa, die kussen my de handen,
Noch in Europa heeft den Turck mijn macht gevoelt,
Den Fransman, heeft sijn leet, met sijne klacht gekoelt
Als hy was in myn macht, genomen en gevangen,
Den Koningh van Navar gingh mee die selfde gangen,
Ja selfs sijn Heyligheyt den grooten Paus Clement,
Most mijn gevangen sijn, hier mee is 't noch geen ent,
Der Hessen Landt-Graef, met den grooten vorst van Saxsen,
Die mosten voet-val doen, noch gingh ick tegen Baxsen

27 Brontekst: Roosche
36 Brontekst: Magesteyt

Den Cleefschen Hartogh, die hem buckte voor my neer
Met onderdanigheyt, dies stelde ick haer weer
In haer voorgaenden staet, midts dat sy moesten blijve
Getrouw tot mijn trybuydt, dit deed' mijn Kroon verstijve,
Met duysent grof Canons, gegoten van metael,
Noch sesthien Tonne-Gouts, doch sou ick al 't verhael
Doen, het sou my aen tijt u aen gedult ontbreken;
Dus is mijn last te groot, daerom sal ick nu spreken,
Waer over dat ick u te saem, hier deed ontbien;
Soo weet ick ben een mensch, en kan geen doot ontvlien,
Ick sie de Landen door in over groot misnoegen,
Ick sie al-om verschil, en ick kan niet meer ploegen,
Schoon of ick noch een wijl wiert als Monargh gegroet.
Soo weet ick, dat ick dit, op lest al derven moet,
Dus is mijn vast besluyt, in dees mijn oude dagen,
Mijn eenigh Erf-genaem, mijn Landen op te draghen,

De Staten Generael buygen haer al ter neer.

Dus maeckt een yder Staet, aen sijne Stadt bekent,
Het geen u wort belast, en spoedigh oversendt
Door al mijn Erf-Neerlandt, doet yder een beschrijve,
Ick sal mijn Zoon met spoet ontbiede metten lijve,
En ghy den ganschen staet, van mijn lief Nederlant.
Gaet Pagie, seght met spoet, aen myn trouw Lijfverwant,[76]
Den Secretaris, dat hy spoedigh hier moet komen.

Pag.

't Bevel dat wort volbracht.

Keys.

Mijn dunckt de Zegen-bomen
Die reicken naer myn Hooft, nu my de rust toelacht.

Secret.

Langh leeft dien machtigh Vorst.

Keys.

Sent spoedigh van dees nacht
't Bescheet aen myne Zoon, dat hy doch komt verschijne
By sijn Heer Vaders Hof, en laet geen tijt verdwijne,

Secr.

Al 't geen u Majesteyt belast dat wort gedaen,

President van den Staet.

U Last Groot-machtigh Vorst, sal spoedigh dringen aen,

Keys.

Dat's myn begeert en wil.

76 Brontekst: Lijf.verwant

Vertooningh.

Al waer Koningh Philippus van sijn Heer Vader wort ontfangen beneffens al den Adel en Staten Generael.

De Nederlantsche Vryheyt spreeckt.

HIer sietmen met veel vreught, en groot eerbiedigheden,
Hoe dat dien ouden Vorst, sijn Zoon te moet gaet treden
Men toont een groot gejuygh, men is al-om verblijt,
Maer wat het geven sal, dat sal de snelle tijt
Ons brengen aen den dagh, ick wensch dat al 't verblijde
Magh dueren, maer eylaes! treet het van my ter sijde,
Soosal myn vryheyts staf betreuren 't ongeval,
De tyt verleent u vreught, en vreden op u wal.

Gordijnen toe.

Eerste bedryf.
Derde Uytkomst.

Keyser enConing Philippus, Maria Regente, de Staten Generael uyt de beschreve Proventie vergadert.

WAer op gy sijt ontboon, door last van mijn bevelen
Is dat myn ouderdom, niet meer soo vlugh kan spelen
Na 't een, en 't ander Rijk, terwijl myn kragt ontgaet,
Want myne swacke leên tot rust hem raden laet,
Dus heb ick goet gedaght, myn Zoon alhier t' onbieden
Uyt 't Engels Koninckrijck, om hem present u lieden
Te dragen alles op, van macht soo Kroon als Staet,
Als oock mijn Erf-Neerlant dat my ter harte gaet,

De Pensionaris van de Staten Generael.

Grootmoedigh werelt Vorst, die soo veel rijcke Landen
Hebt onder u gebiet, dat alle werelts strande
Getuygen van u daet, en van u heerschappy,
Soo verde uitgebreyt, dat noeyt geen Monarchy

Kan spreken van die daet, die ghy dorst onderwinde,
U daden tot u lof sijn als de snelle winde,
Gedronge door de Lught tot d' ondrartsche strant,
Alwaer u Scepter heerst u woort heeft overhant;
Groot-machte Vorst wilt ghy nu in u winter-dagen,
Daer men geduerigh hoort, veel jammer en veel klagen:
'k Versoeck dan groote Vorst verleent dogh u gedult,
Dat uwe dienaer mach volbrengen plicht en schult,
Uyt last van 't staets gebiet tot oorbaer van u Lande.
Waer toe wy sijn gestelt, wy kussen u de hande
Met ootmoedigh gekniel voor uwe voeten neer,
Het geen den staet aenport, dat is Groot-machtigh Heer,
Wat dat zyn Majesteyt (verschoont ons dat wy 't vragen)
Soo vast'lick is gesint, u Erf-landt op te dragen,
Aen Philippus u Zoon, daer nochtans u verstandt.
Bekent is, dees u staet en aert en 't volck en 't Landt.
U Zoon die is noch jong, hy is hier niet ervaren
Hy is Spaens naturel, dit baert een groot beswaren,
In 't binnenste van de Ziel, Concensy en het hert,
Dat sulck een Jonge Vorst daer toe verheven wert,
Noch in u slevens tijt, 't is waer s' is ver-verstreken,
Ghy weet Groot-maghte Vorst u Zoon en kan niet spreken;
De spraeck van 't Nederlant gelijck gy sijt bewust,
Zyn aert en zyn persoon geeft ons seer kleyne lust,
Ghy had voor deze (Vorst) noyt een goet vergenoege,
Dat Philips hem na d' aert van 't Nederland sou voegen,
Dus is den Staet verstelt, en vrese grooten twist,
Door dien den Spaenschen aert ons plagen sal door list.

Keyser.

Ick hebbe met gedult u wyse Achtbaerheden
Gehoort en wel verstaen, de oorsaeck en de reden,
Die u bewegen om te weten wat het schort,
Weet dat ick by my selfs wort ernstigh aengeport,
Om my t' ontlasten van 't geen dat ick heb gedragen,
Van myne Jonckheyt af, tot in myn oude dagen;[141]
Waer mee dat ick bewijs dat noyt het Christenrijck,
Exempels tonen kan van een die mijns gelijck
Is, in manhaftigheyt die 't Lant heeft doorgeronne,
Met wapens en gewelt, veel Rijcken overwonne,

141 Brontekst: onde

't Is maer een slechte preuf, voor my eenn kleyne deught,
In tegendeel van die, van die hem selfs met vreught,
En zyn eerbiedigh hert kan breydelen en tomen,
En scheit vrywilligh af van 't geen hy heeft bekomen,
Soo wel van regement, van hooghmoet als van Staet,
Van Oppermacht en glans, dit alles ick verlaet,
En stel my boven dien als een der Onderdanen,
Om soo (als 't waer myn Zoon den ootmoets wegh te banen,[153]
t Mistrouwen boven dien van eygen ongeluck,
En ongesontheyt baert myn harten leet en druck,
Ick heb ick wil niet meer als myn selfs behouwe,
De hope om den Staet myns Erfgenaems te bouwen,
Door leeringh onderwys, door bidden goet vermaen,
Dus is myn vast besluyt my van dien last t' onslaen.

Keyser binnen.

Pension.
Myn Heeren seght nu vry al t' samen u gevoelen.

Dassonv.
Menigh Staetsuchtig hert sal sig hier door verkoelen.

Pension.
Daer is 'er veel in 't Hof die daer toe geven raet.

R. Barty.
't Af-sterven van dien Vorst baert staetsugt in den Staet.

Dassonv.
Zyn Majesteyt die leeft hy is noch niet gestorven.

R. Maes.
Vertrocken dat is doot, my dunckt het is verkorven.

Pension.
Gewislick is hy doot, hy heeft maght noch gebiet.

R. Barty.
Rampsaligh moet hy zyn, die dit den Keyser riet,
Hy wil hem selfs t' ontslaen van al die sware lasten,
En onderwylen laet hy 't Lant vol harde quasten.

Pension.
't Is de eergierigheyt en 't onversadelick gelt
Daer zynder met die smart al veel ten hoof gequelt,
Dus raden sy het hooft en Oppervooght der Lande,
Door dese Staetsught is 't dat veel het herte brande,
Maer 'k hoop de goede gunst, die sal het Nederlant
Bewaren, voor rumoeur of Burger twist, of brant.

Gordijnen toe.

153 Brontekst: ‚Om soo

Eerste bedryf.
Vierde Uytkomst.

Keyser Karel met zijn Soon Philippus, met Edel-lieden en Lakayen; Gordijen op.

NAdien ick ben gesint nu in mijn oude dagen,
Mijn Koninckrijck aen u mijn Zone op te dragen;
Doch wel insonderheyt dit mijn Erf-Nederlandt,
Terwijl dat ick noch leef en ben by goet verstandt.
Voor eerst soosal ick u mijn Soon gaen onder-richten
Hoe gy u dragen sult, in ampt en goede plichten,
Uyt Vaderlijcke sorgh, tot uwe hoogheyts eer,
Op dat ghy 't Landt behoudt en dagelijcks vermeer
U Koninghlijcke glans waer door u Rijck uytbreydet,
Tot daer het groote licht de duysternisse scheydet:
Betracht dat ghy voor al de vrientschap onderhout,
Der Vorsten, Koningen, daer ghy u op vertrouwt,
't Is een voorsightigen Vorst niet alles te gelooven,
Want veel om eygen baet een Prins van raet berooven;
Dat hy gehoorsaem volck tot Onderdanen heeft,
Soo heb ghy Zegen-prael rondom door al u landen,
U Ingeseten selfs sullen haer om u verpanden:
Dit sy u voor een les, 't is beter wel bemint,
Als door ontsagh gevreest onthoudt dit waerde Kint;
't Is prijselijck voor een Vorst het recht wel te gebruycken,
Maer na een kleyn misdaet wilt oock u ooren luycken;
't Is beter ongestraft die door te laten gaen,
Als een onnosel mensch met harde straf te slaen.
'k Belast u boven dien dat ghy sult sorge dragen,
Voor oude Dienaers dat, die over u niet klagen,
Maer goe vergeldingh doet voor haren dienst aen mijn,
Op dat ghy mede wel van haer gedient mocht zijn.
Den Spaenschen hooghmoet wilt insonderheyt intomen,
Op dat sy noeyt door u tot haer voornemen komen,[204]

204 Brontekst: tos

Maer breydelt die soo in, dat hare harsens lust,
U Nederlantsche fleur, niet brenge vol onrust;
't En is niet mogelijck by Nederlantsche lieden,
Dat Spaengiaerts over haer sou heerschen en gebieden,
Nochtans sy sullen doen al haer divooir en vlijt,
Maer stelt gy Spaens gebiet gy bent u Landen quijt:
Het Nederlantsche volck vermagh geen strenge Heeren,
Zoo gy u daer toe went ghy sult met schade leeren,
Siet dat gy nimmermeer vergeet u dieren eet;
Verwerpt in tegendeel wel haest ontfangen leet.
En of veel swarigheyt voor my noch lecht verhoolen,
Die sijn het groot geheym en u verstant bevoolen,
Dit sy voor deze reys voor my genoegh gedaen,
U staet met alle vlyt te passen op 't vermaen.

Philippus spreeckt al staende.

Phil.
U toegenege hart geduchte Heer en Vader,
De sorge die ghy draeght voor my en 't Lant te gader,
Op dat u Majesteyt in staet veel eeuwen leeft,
't Geen u Hooghwaerdigheyt soo duer verkregen heeft:
Heer Vader u gebodt u Majesteyts bevelen,
Sal ick met alle vlyt doen in mijn harte spelen,
U sorgh en trouw vermaen mijn geest maeckt soo beleeft,
Dat my die tot aen 't hart en aen de Ziele kleeft:
Vermidts dat ghy u stelt gansch Christenrijck tot baken,
't Belieft u Majesteyt sijn Zoon sijn Heer te maken,
't En schort maer dat ick my te onvermogen ken,
Tot Danckbaerheyt die ick, hier over schuldigh ben:
Ick houde my verplight met hoogh en diere eede,
U afgeleyde staet met luyster soo te kleede,
Dat uwe Majesteyt sal spreken openbaer,
Dat ick u luyster glans met eer en recht bewaer:
Hier mee is 't dan genoegh, ick sal het soo beweren,
En doen het Spaens geslacht tot binnen Spaenjen keren,
Op dat alhier de rust wort Christélijk verbreyt,
Tot Oost, of West, of Noort, of waer het Zuyden spreyt.

Gordijnen toe.

Eerste bedryf.
Vijfde Uytkomst.

De Gedeputeerde van de Provintie met den ganschen Adel. Keyser Karel leunende op de schouderen van de Prins van Orangien. Den Koningh met de Koninginne, als oock Maria Regente. Den Hartogh van Savoy, alle de Coninghlijcke Gesante, de Heere van den Ordre van 't Vlies.

PHILLEBERT de BRUXELLUS.

TErwijl sijn Majesteyt door swackheyt en gebreken
Niet toelaet, dat hy selfs maer ik voor hem sou spreken,
Soo buygh ick my ter aerdt, u dienaer die ghy siet,
Sal volgen u bevel ick stae tot u gebiet;
Wat is 't een sware last, den last van Schepter dragen,
In sieckte die verswackt door afgematte dagen,
't Welck ick een ruymen tijt, met pijn en ongemack
Droegh, dat ick by na ben, besweken onder 't pack,
De aders van mijn kracht die sijn als opgekrommen,
Mijn scharp geslepen breyn en geesten heel verstompen;
De lasten van het Rijck, de Landen voor te staen,
En kan ick niet meer doen gelijck ick heb gedaen:
Dies ick genootsaeckt ben (van alle moeyt en slommer
Van al het Hofs gewoel, van alle last en kommer,
Van al wat Hoogheyt is, van Scepter, Kroon, en Rijck,)
Mijn selven te ontslaen, en neem vertreck en wijck
Naer Spaengien daer de locht is beter en gesonder,
Dus ick besloten heb al geeft het veele wonder,
Mij Erriflanden met myn Rijcken al te mael,
In opdraght aen mijn Zoon te geven op dees Zael;
Hy sal tot 's Lans voordeel hem wonderlick wel voegen,
Soo dat ghy al te saem sult hebben goet vernoegen,
Want hy goetaerdigh is verstandigh en beleeft,
Dit is het grootste dat natuer aen Prince geeft,
En nadien ghy door last van my hier zyt geseten,
Soo kan de danckbaerheyt by my niet zyn vergeten,

Want ghy my steets altijt, als een goetaerdigh volck,
Gehoorsaem zyt geweest, dies onder s' Hemels Wolck
Ghy als een parel staet, en staen sult al u leven,
Soo langh de Zon haer licht, en schijnsel hier sal geven.
Dus staet myn Soon verplight, door al 't ontfange goet,
Dat hy u desgelijcks daer van vergeldingh doet,
Wanneer, de noot geparst, den Staet van Rijck of Lande,
In heeten Oorloghs brant, besprongen van vyanden,
Geen ander middel was, om sulcken last t' ontgaen
Hebt gy, in Schattinghs bee my trouw'lick by-gestaen,
Dus is 't myn plicht en schult u alle te vermanen,
Dat ghy gehoorsaem sijt als trouwe onderdanen,
Sluyt uwe oore niet, noch wort niet horent doof,
Mijdt scheuringe en twist, bemint 't Catholijck geloof.

Den Keyser staet op en spreeckt uyt een Memoriail.

Den Aldergrootsten glans, verdrijft de nacht en 't duyster,
Soo wort door mist of damp benomen licht en luyster,
Dat men hier niet kan sien, een glinster of een strael,
Tot dat die weer om hoogh of in de Zeevloet dael:
Soo heeft dees werelts mist, met dampen swaren regen
Memory en verstant mijn swacke breyn geslegen;
Dat ick nu niet en kan volkomen doen verhael;
Ten sy met dit behulp van dit memoriael,
En dat noch maer in 't gros, dus sijt al t'saem gebeden,
Dat uwe achtbaerheyt geeft acht op dese reden.

De Staten die buygen 't hooft.

Ick was maer ses Jaer oudt, als mijn Heer Vader sterf,
Waer door, ick niet alleen, dit Neerlant kreegh tot erf
Maer oock het Spaensche Rijck, met veel Landen en Steden:
En 'k wier seer hoogh geset in staet en heerlijckheden.
Noch Jaren driemael drie beleefde ick daer naer,
Wiert 'k uyt mijn mombardy gestelt van Grootevaer.
Doch, eer de groote Vorst, de werelt wou verlaten,
Broght hy soo veel te weegh, by Stende Vorst en Staten
Dat ick, korts naer sijn doot, dus jonck, dus swack, dus teer,
Rooms Koning wiert verklaert gekroont voor Opperheer.

Tot Aken, doen ick weer, van Spaengien was gekomen
Wier 'k tot Benonien, voor Keyser aengenomen.
Een weynigh tijt daer naer, soo dat in Christenrijck,
Geen Vorst, in macht, noch in, vermogen mijns gelijck
En is geweest, die soo veel reysen met veel slommer,
Van joncks gedragen heeft, met soo veel sorgh en kommer;
En voor 't gemeene best den tijt van veertigh Jaer
Heb uytgestaen veel anghst, perijckel en gevaer.
'k Heb in dien tijt gedaen in Duytslant negen tochten,
Noch ses in 't Spaensche Rijck, die my in 't eerst niet sogten,
Noch vier in 't Fransch gebiet, en thien in Belgica,
Noch twee in Engelant, en twee in Africa.
Mijn breyn, dat is te swack om dit al t' overpeyse:
'k Heb, in Italien, gedaen noch seven reyse,
'k Heb achtmael gepasseert, de middelantsche Ree
En viermael boven dien de wijde Spaensche Zee;
Dus ben ick afgeslooft. Zoo dat mijn oude dagen,
Zoo swaren pack of last niet langer konne dragen.
't Lichaem is niet alleen, verswackt, maer oock 't verstant;
't Is nodigh, dat ick nu mijn errif Nederlant.
Mijn Zoon in opdracht doe, die gy hier siet voor oogen;
Vermits myn swackheyt die, niet langer kan gedoogen.
Myn hant, noch hooft, en kan den Scepter en de Kroon
Niet langer voeren, dus, ick offer aen myn Zoon
Mijn errif Nederlant, dit moet ick u doen Weten,
Dat ick in ernst, en vlijt, steedt heb myn eet gequeten;
En of ick in myn plicht noch ergens quam te kort,
Gedenckt, het niet aen wil maer aen 't niet weten schort,
Dat sweer ick by myn Kroon myn geeft my dat getuyge.

Philippus valt voor den Keyser op zijn knien.

Phil.
Hooghwaerde Majesteyt, voor wien ick nederbuyge;
Siet, hier u Zoon, u Erf, ootmoedigh ick beken
Al deze waerdigheyt, ich gansch niet waerdigh ben;
Ick heb sulcks noyt verdient Hooghmogende Heer Vader,
't Belieft u Majesteyt, alsoo, dus tree ick nader,
En kom u Koninghs hooft, bedancken voor de eer
Met nederigh gekniel, ick ben verschuldight weer

U last, en tresement, naer kracht en naer vermogen
Zoo aen te nemen, dat ick waerlick sal betogen
Te zyn seer goedertier, gerechtigh en beleeft,
Dat u Erf-Nederlant noyt stof van klagen heeft.

Philippus opstaende spreeckt tot de Staten en den Adel.

Mijn harten wensch, dat is achtbare Edele Heere
Dat ick het Nederlants, soo hadde konnen leere,
Dat ick u konde doen, volkomen goet beright
Van myn genegentheyt, als oock van schult en plight.
Dus sal, met u verlof, den Bisschop voor my spreken,
Op wien ick vast betrouw dat niet en sal ontbreecken.

Den Bisschop buyght voor de Vergaderinge.

Biss.
Alsoo sijn Majesteyt, de sprake wat ontriefde,
Om u te doen verstaen sijn innerlijcke liefde.
Den sucht en treck die hy myn Heeren al te saem
Tot u draeght, heb ick last te spreecken uyt sijn naem.
Hier staet hy in 't gesicht, in 't aensien van u oogen,
In tegenwoordigheyt, van u met 't lijf gebogen,
Dat hy 's Lans last en sorgh in als sal ondergaen,
Soo zyn Heer Vaders vlijt u altydt heeft gedaen.
Hier op, heeft hy dien Vorst, zyn Vader moeten sweren,
Dat hy u so getrou beschutten en regeren
Sal, als oyt Lantsheer heeft, of kan zyn onderdaen
In haer gerechtigheyt, beschermen, en voorstaen.
En wat ghy verder nut tot dienst van 't Lant kont vinde,
Daer voor sal hy hem selfs met Heyl'gen Eet verbinden,
Met Koninclicke trou, dat hy met alle vleyt,
Sal tweedraght tegen gaen tot dat zyn Adem sleyt,
Soo dat hy tot zyn stut niet anders heeft te wenschen,
Als trouwe Staten dienst en onderdane mensche.

De Pensionaris vande Staten Generael spreeckt tot den Keyser.

Grootmaghte Vorst en Heer hooghwaerde Majesteyt,
De Heeren Staten 's Lants en Generaliteyt
Vertoonen haer al t'saem, uyt liefde sucht en Trouwe;
Het smart haer wonder seer, met innerlijck benouwe;
Het quest haer tot aen 't hart, t' ontroert haer in 't gemoet,
Wat dat sijn Majesteyt aldus beraden doet;
Om al u Landt en Volck u heerlijckheyt en Staten,
In deze kommertijt gesint is te verlaten;
Daer sijne Hoogheyt weet haer toegenegen hert,
Haer liefde trouw en dienst waer mede dat hy wert
Altijt met gunst bemint, gelieft geeert gepresen,
Ja sulcks is metter daet geduerighlijck bewesen,
Dus zy sijn Majesteyt getuyge van ons Trou,
Hoe onderdaen het was, en noch graegh wesen sou
Aen u, O! Weerelts Vorst, doch troosten haer hier mede
Dat sijne Majesteyt gestelt heeft in sijn steden
Den Koningh sijnen Zoon, dien hoogh geboren Vorst,
Die haer om-armen sal en drucken aen de Borst,
U Volck sal hem altijt geduerigh soo betoonen
Dat sy voor haren Heer geen goet noch bloet verschoonen;
Waer van sijn Majesteyt mach seker zijn bewust,
Dus geeft de vlugge tijt u vreught en namaels rust.

De Koninginne Maria Regente spreeckt aen den Keyser.

Het heeft u Majesteyt eerwaerde Heer en Broeder
Belieft, my in u plaets te stellen tot 's Lants hoeder,
Geleden twintigh Iaer en noch vijf boven dien,
In welcken tijt ick heb veel lief en leet gesien,
Ick hebbe naer mijn maght en uyterste vermogen,
U Majesteyts gebodt en last gestelt voor oogen,
Soodanigh als my docht, te zijn verplichte schult
En Majesteyts profijt, op dat moght zyn vervult
Myn eet, om soo u eer, Heer Broeder te bewaren,
Insonderheyt betraght u Erf, Neerlants welvaren,

Doch heb ick by geval mijn ergens in vergist,
Of door onwetenheyt soo hier of daer gemist
U heyl'ge Majesteyt gelieft my te verschoonen,
Ick heb myn best gedaen laet min by liefde woonen.

Den Keyser buyght hem danckelijck ter neder.

De Governante spreeck tot de Staten Generael.
Ick hebbe nu den tijt van vijffentwintigh jaren,
Veel wil en wederwil, met u hoogheyt ervaren.
En in den Landen dienst myns 's levens tijt besteet,
Geproeft veel suer en soet gesmaeckt veel lief en leet;
Myn Broeders last betraght die hy my had gegeven
Zoo na my moghlick was, doch soo yet is bedreven
Dat u niet heeft behaeght, of isser yet misdaen
Dat tegen 's Lants welvaert of wetten moghte gaen;
't Is door onwetenheyt of door verswijm gekomen,
Ick hebbe wetens niet yetwets ter handt genomen
Dat tot u hoogheyts smaet of ondienst van het Lant
Mocht strecken, soo yet Ia, vergeeft in minne want
't Is my van harten leet; verschoon mijn swackheyts leven,
't Is door onwetenheyt maer niet door wil bedreven,
Dus bid ick u al t'saem mijn onverstant verschoont,
Op dat u edelheyt my met haer gonst beloont.

De Pensionaris vande Staten Generael bedanckt de Governante uyt naem vande Staten.
De Heeren Staten's Lants eerwaerde Koninginne,
Uyt wiens naem dat ick spreeck tuygen uyt liefd' en minne
Met nederigh gekniel dancklijck 't genoten goet,
Dat ghy hier hebt gedaen en noch op heden doet,
U loflijck Regement u goedigheyt in desen,
Hebt ghy aen haer en 't Landt geduyrighlijck bewesen,
U voorsorgh, u lieft, en trou, de Werelt zy bekent,
Van daer de Sonne rijst en daer sy weder ent
Die tuygen, dat gy waert Voogdes, maer oock ons Moeder,
Ghy waert ons Debora en Vaderlants behoeder,[427]
Ghy hebt dit groote werck gansch wonderlijck verricht,
U kloeck en wijs beleyt heeft veel onheyls geslicht.

427 Brontekst: eu

Dus wy ootmoedelijck u dancken voor u deughden,
En 't groot ontfang en goet soo lang wy noch met vreugden
Geheugen dees weldaet, en dat ons naer geslacht
Verblijden, wanneer die haer komen in 't gedacht.

De Secretaris geeft aenden Keyser de Acten en instrumenten van de Eden van getrouwigheyt, sijne Onderdanen daer van ontslaende en quiteerende besegelt die met sijn eygen handt, eerst onderschreven hebbende.

Keyser.
Ghy hebt in mynen dienst u selven wel gequeten,
U Achtbaerheyt, die heeft haer 's levens tijt versleten
In myn gehoorsaemheyt, dus wil ick u ontslaen,
Van uwen trouwen dienst, en Eet aen my gedaen.
Ghy hebt met my den last van d' Oorelogh gedragen,
Ghy hebt geweest den steun, en studt, en starcke schrage
Van al mijn Heerlickheyt, myn Rijcken en myn Kroon,
Ghy waert myn glans en licht en luyster van myn Throon,
Hier van soo heb ick nu dees Acten laten schrijven,
Op dat de heughenis, hier van soo langh mocht blijven
By myn nakomelingh soo langh de werelt staet,
En dat het groote rond rondom den Aertkloot gaet,
Die heb ick boven dien, besegelt onderschreven,
Die sal ick dadelijck u tot betaling geven,
Op dat die zyn bewaert in 's Koninghs Heerlickheyt
En ter geleg'ner tijt, (in voorval,) wel bereyt
Wat dienst ick heb van u en ghy van my ontfangen,
Daer mee sal ickmyn Soon deselve overlange,
Alsoo ick ben vermoeyt, ja, ick en kan niet meer,
Derhalven bid ick u, verschoont u ouden Heer.
Dies sal mijn Soon u hier, zyn trouwe Ondersaten
Soo lange als hy leeft in noot noch angst verlaten.

Den Keyser staet op van zijnen stoel en set zijn Soon daer op geeft hem alles over.

Mijn Soon, ick draegh u op mijn Lant en mijn vermogen,
In 't helder klaer gesicht van 't Amt der Staten oogen;
Van die u krachten zijn, waer in u welstant leyt,
Ghy sult haer Lantsheer zyn. En sy altijt bereyt,

Naer dat het u belieft met reden te verdragen.
Ghy als haer Heer en Graef, sy als u macht en schragen,
Naer voor wetten en recht, die gy betrachten moet.
'k Bid u ootmoedelick dat ghy haer wel begroet,
In Heerlickheyt en daet na rechten van den Landen,
Dempt onheyl, tweedracht, twist, weerstaet al Vyanden,
Dat ghy dit Nederlant besitten meught met vree,
Gelijck ick heb gedaen en myn Voorsaten mee,
Dat ghy mooght zyn ge-eert, bemint, ontsien te gader,
Niet als een wreet Tyran maer als een goedigh Vader.
Op dat elck een van haer myn lieft en gunst gevoel
Myn Zoon de vreed en heil bevestight uwen stoel.

Twede bedryf.

Eerste Uytkomst.

Koning Philippus met de Staten Generael.

Pensionaris van de Staten Generael spreeckt.
GRootmachtigh Vorst Vergon alhier u trouw vasalen,
Gehoor en spraeck, en tyt, wy komen u betalen
Ons gansch verplichte schult, wy vallen voor u neer,
Hier met ootmoedigheyt, wy kennen u voor Heer
Van dit u Erf-Neerlant, ons Vooght, als oock ons Vader.
Ons Graef, die ons beschermt van vyant of Verrader;
Ghy die ons voor Reght stelt tot vryheyt, en ons Wet
Omhelst, ghy t'wyl ghy zyt van Vader hier geset.
Dus komen wy al t'saem u Majesteyt begroeten,[480]
U onderdaenen Heer, die leggen voor u voeten;
Ziet die met sulck een gunst en goede oogen aen,
Als zyne Majesteyt u Vader heeft gedaen;[483]
Wy houden ons Verplight ons selven soo te dragen
In u gehoorsaemheyt, dat noyt geen reen van klagen

480 Brontekst: Magesteyt
483 Brontekst: Magesteyt

By uwe Majesteyt aen ons gevonden wort,[486]
Noch aen verplighte schult noch schattinge en schort,
Als hoogen noot vereyst; de daet is ons getuyge.[488]
Dus voor u Majesteyt wy al t'saem nederbuyge,[489]
En sweeren, trou de Vorst, dat ons alsoo geschiet
Als 't by ons wort gemeent dat 's reght en anders niet.
Dus wenschen wy u t'saem geluck voorspoedigh leven,
Wy zyn u dienstbaer Heer 'k wensch dat de tijt sal geven
Beneffens Kroon en Staf u wysheyt en verstant:
Tot nut, tot heyl, van 't volck tot vrede van u lant;
Tot uwer vrienden vreught, tot uwer vyants schricken,
Wanneer sy van u naem maer eens en hooren kicken.
Zo dat u deught magh zyn den uytgalm van u Faem,
By 't onderaersche volck geroemt zy uwe Naem.
Door dees en andre daet, kryght ghy gunst tot belooningh,

Staten.
Geluck geluck en heyl geluck en heyl den Koningh.

De Segels vanden Keyser worden verbroken en de Segels vanden Koningh werden voort gebracht.

Grootmaghtigh Vorst siet hier, de Zegels van u Vader,
Die doen ick nu tot niet, uyt last van al te gader,
De Heeren Staten 's Lants die al staen ontrent,
Van wien u Majesteyt wort voor haer Heer gekent;
En teeck'nen algelijck u aen haer Staet met Offer
Dees Zegels, die hier zijn in dese kleene Koffer,
En sweeren, bovendien, al wat sijn Majesteyt
Hier mede Zeg'len doet, in alle reed'lyckheyt
Sal werden naer gevolght, wy sullen ons noyt keeren
Aenvaert die en gebiet wy zyn u Trouwe Heeren.

De Zegelen werden overgegeven aen den Bisschop van Atrecht.

Myn Heer, siet daer, ick geef aen u van Konincks wegen
Dees Zegels, die ick heb uyt sijne handt gekregen,
Met last dat ghy hiermee zoo dad'lick Zeg'len soudt
Dees Acten Recht en Wet, voorts wort het u vertroudt
De sorge, van die wel behendigh te bewaren;
Dat geen onheyl daer door en komt te wedervaren,[517]

486 Brontekst: Magesteyt
488 Brontekst: van n Faem
489 Brontekst: Magesteyt
517 Brontekst: eu

Waer op sijn Majesteyt vast syn betrouwen zet.

Biss.
Heer, 'k doe Koninghs bevel syn woort is my een Wet.

De Coningh op staende gaet na binnen,

de Staten spreecken eenparigh.
Dat u d' heylsame Tyt gesont en lange spaer.

Coningh.
Myn goedertierenheyt wort ghy eer langh gewaer.

Binnen.

Hier volght nu de Tryumph van Vreughde.

Vertooningh
Op de Triumphe.

Coningh Philippus met sijn Coninginne op sijn Throon, den Adel rontom met Iufferen en Damen in ordre, op sulcke wijse of sy een Balet dansten: daer op volght alderhande gespeel, als blasen op Trompetten en los-branden van Canon.

Twede bedryf.
Tweede Uytkomst.

De Tijt met de Waerheyt uyt.

Tijt.
VAn dat de Werelt was heeft d' Opperheer der Heeren,
My met het Boden-ampt gelieven te vereeren,
Op dat al 't geen waer naer, den Mensche lange wacht
Door my en anders geen wierd' aen den dagh gebracht,
Al wort van my geseght geraden en geschreven,
Gedroomt gehoopt gevreest, ick moet getuyge geven,
Daer is geen 's weerelts Oort of ick ben daer ontrent,
Ick ben by Turck en Moor in Oost en West bekent,
Ick ben de waerheyts vrient en vyandt vande loogen
Veel ben ick wellekom veel zyn door my bedrogen,

Den eene zegent my een ander geeft my vloeck,
Een ander wenschte my versteecken in een hoeck.
Het groote Hemels licht die 't alles gaet bekycken,
Wil ick, in snelligheyt geen ogenblick ontwycken,[535]
Gaet yemant traegh of ras ick doe gelyck hy dee,
't Sy dat hy sit of staet loopt hy ick loope mee;
't Is schier ses duysent Iaer dat ick eerst quam hervoren,
Ick worde alle daegh weer op een nieuw geboren,
Ick hebbe tongh noch mont ick schryve noch ick druck
Ick brengh een yder 't zyn geluck of ongeluck.
De minste Bedelaer, de aldergrootste Koningh
Besoeck ick alle bey een yder in zyn wooningh.
Ick schaem myn voor geen Vorst, geen Mensch soo laeg van staet,
Of 'k segh haer alle bey soo wel het goet als quaet;
Ick worde niet verjaeght verbanne noch verstooten,
Ick blijf ick gae ick kom 'k word' nergens uytgeflooten,[547]
'k Verniel al watter is, wat was en wesen sou,
Den maker en 't gemack den bouwer en 't gebou,
Zoo yemant weten wil wat namaels sal geschieden
In eenigh Rijck of Landt by sleght of staetsche lieden;
Die waghte met gedult de waerheyt die hier staet,
Die noyt van my en wyckt, maer altyt met my gaet,
Die is onfeylbaer want al 't geen sy u sal seggen
Gaet vast, noch geest noch Mensch en kan dat wederleggen
't Is al vergeefs gewoelt soo ghy naer Delphos gaet
Met Chresus, by 't geheym, te vragen Demon raet
Wat namaels sal geschien, soo dien Rampsael'gen Coning
Vertwijffelt, 't Endor gingh besoecken in haer wooningh
Het oude helsche spoock, te vragen hoe dat al
Met hem noch sal vergaen wat van hem wesen sal:
Soo yemant is belust hoe dit spel sal verkeeren,
Die wachte maer naer my ick sal 't een yeder leeren
Selfs syne Majesteyt, hoe hoogh hy is van staet
Moet waghten naer myn komst daer is geen ander raet.

Waerh.
Jupyn wel eer geperst met danck te moeten baren,
Om dat syn harsens Pan, last leet en groot beswaren,
Brenght na verloop van tyt de groote Pallas voort,
Uyt wiens heylsame mont de wijsheyt wiert gehoort,

535 Brontekst: ontwyckeu
547 Brontekst: uytgeflooteu

('t Is raes) ick ben als 't waer uyt reyn natuer geschapen,
Ick draegh zijn leverey ick voer het selfde wapen,
Ick heb alleen dat recht van 't groote Opper-hooft,
Dat al het geen ick segh onfeylbaer wert gelooft.
Geen heyligh schrijver selfs door reyne geest gedreven,
Heeft noyt yetwes geseyt of ick hebt onderschreven,
Beloften en gedreigh soo dat al 't naer gespoock,
Niet tegen my vermagh maer dwynt gelyck een roock,
Ick wycke niet een hair, ick geve niemant voordeel,
t' Zy Vorst, of Bedelaer, ick strijck rechtveerdigh oordeel.
Schoon dat ick legh gedompt of ick begraven lagh,[580]
Soo licht ick noch mijn Hooft al waer ten jongsten dagh,
Ick helper veel te recht, ick brenger veel in lyden,
Ick maker veel bedroeft ick doeder veel verblyden,
Geen gifte schat noch gelt gaf oyt de minste smeur,
Aen mijn snee wit gelaet ick achtet niet een leur,
Ick blyf onwanckelbaer, geen Menschen die daer leven
En konne sonder my recht getuyge geven,
Ick ben des Hemels Vriendt en vyant vande hel,
't Behaeght den eenen niet en d' ander wonder wel,
Alleen is my belast te loopen niet te wacker,
Maer dat ick wachten sal tot dat mijn mede-macker,
Die nimmermeer en rust, my last met hem te gaen
Dan moet ick dad'lijck voort daer is geen uytstel aen.
Zoo sal ick 't recht bescheet van 't geen hier beurt verhalen,
Wanneer het is vervult dat my de tijt sal baren,
Al waert de groote Vorst van Luyster-kroon geslacht,
Soo heeft hy wil noch keur noch 't staet niet in syn macht,
Hy moet gelijck de rest besien hoe 't hem sal wende,
Dan of in vreughden sal of wel in rouwe ende.

Tweede Bedrijf. Derde Uytkomst.

Van binnen een Velt-geschrey met Trommels en Trompetten en 't losse van Pistolen, Prins van Oraengien, Graef Eggemont en de Graef van Hoorn alle dry gelijck uyt met Pistolen inde handt.

Wat dunckt u Eggemont, dat Vranckrijck so most swigten,

Egmont.
Het is een diamant van uytschietende lichten

580 Brontekst: gedopmt

Aen Philippus zyn staf waer over hy braveert,
Dit is de eerste vrucht waer door hy strijden leert.

Hoorn.
Maer weet ghy wel heer Prins, dat uwe vrome daden,
En d' onse boven dien, (schoon wy de France paden
Soo hebben door gerent verjogen na haer stee
Dat syne Majesteyt kryght een gewenste vree
Tot luyster van syn kroon) verdwynen voor den Koningh:
Als hy in Spangien heeft syn rust-plaets en syn wooningh:
Dan peynst hy noyt om ons dan neemt het spaens gebiet
Alhier de sit-plaets in, en buyght ons als een riet,
Dus sal syn Majesteyt veel onheyl treen te moeten

Prins.
Wy moeten dese daet met een Request versoeten,
En maken dat met een, wanneer den Koningh gaet[615]
Het Spaensche Garnisoen ons Nederlant verlaet;
Of anders souden wy op 't lest maer Knechten wesen,
Wat dunckt u Hoorn segh.

Hoorn.
Heer Prins voorwaer ick vreese,

Prins.
Waerom 't heeft geen gevaer,

Hoorn.
Wel Egmont wat seght ghy,

Egmont.
'k Segh so den Koning gaet, na Spangien, soo moet hy
Het spaensche Garnisoen met hem naer Spangien nemen.
Dus moet het zyn versocht,

Prins.
Nu Hoorn wilt niet teemen
Ghy moet beneffens ons 't Request oock woonen by,
Soo niet soo ist verbrodt, want soo de spaensche sy
Alhier heeft d' overhant soo is het landt in roeren.

Egmont.
Wat of den Coningh doch in Spaengien uyt sal voeren,
Hy heeft syn harten wens hy is gerust en stil,

Hoorn.
Dat hy naer Spangien gaet dat is om beter wil
Soo als den Coningh seght.

Egmont.
Maer wie sal Gouverneren,
Alhier dit Nederlandt,

Prins.
Dat sal soo vremt verkeeren

615 Brontekst: wanner

Den Coningh is verstelt wie dat hy stellen sal,
Maer 't sal sijn Suster zijn, (die is heel lief getal)[637]
Dat sult ghy sien geschien.

Hoorn.
Maer sal hy wel vertrecken?
Ick meen syn Majesteyt;

Prins.
Ja doch ten is geen gecken,

637 Brontekst: lieff (lezing eerste f is onzeker)

Maer wel een vast besluyt met voorbedachten raet,
Ghy sult Madam de Parm sien in des Koninghs staet
Als Govemant alhier, van al de Nederlanden.

Egm.
Myn dunk't Conings vertrek sal 't lant met oorlogs banden
Soo binden, door de waen van eygen wellust stout,
En door het Spaens gebroet dat niet als quaet en brout.

Prins.
Maer Egmont waerom dit ghy wilt met klare oogen
Doorsien, gelyck van var, 't geen veel wel heeft bedrogen
Want dat geschieden sal, dat is ons onbekent,
Waerom dan nu ons Hooft naer verre tyt gewent?
Laet ons alleen het nut 't geen noodigh is beginne,
En na de tyt ons leert sullen wy onse sinne
Soo spannen als 't vereyscht, nu moeten wy divoor
Aenwenden, en met een soo sullen wy dat spoor
Soo leyden dat het Spaens gebroetsel hier moet wycke,
En als 't geweken is moeten wy door practycke
Aennemen Neerlants Volck, voor al het Garnisoen
Dan is het Lant in rust.

Egmont.
Den Koningh sal 't niet doen,
Hy heeft het Spaens gebroet tot in het hart geswolgen,
En doen wy veel versoeck soo wort hy wel verbolgen,
Myn dunckt ick ben bedroeft, 't zy hoe de sake gaet.

Hoorn.
't Magh gaen soo als het wil wy moeten dese daet
Beminnen, 't geen den Prins met rype raet tot voordeel
Van ons en 't gansche lant, verhaelt, dus 'k seg myn oordeel
Het Spaens gebroet moet weg, daerom 't moet zijn versocht.

Egmont.
Door wien sal dit Request den Koningh zyn gebrocht

Hoorn.
Is dat niet even veel,

Egmont.
Voor my ick ben verlegen,

Prins.
Ick neem dat by der handt 'k sal die balans wel wegen,
Kom laet ons nu met een doen stellen dit Request,
'k Sal maken dat sy wort in Koninghs handt gevest.

Twede bedryf.
Vierde Uytkomst.

Den Coningh vergadert met sijn Adel, seyt haer sijn vertreck aen naer Spangien, en de reden waerom.

Tijt.

GHy Heeren al te saem mijn Vrienden en beminde,
Ghy die op myn gebot u t'saem alhier laet vinde
Hier op de groote zael, daer ick u heb gedaeght
Waer uyt ick klaer kan sien dat ghy myn sucht toedraeght,
Myn Heeren 'k heb den last van myn Heer zael'ge Vader
Met alle vlyt besorght, dus zyt ghy alle gader
Hier myn getuyge van hoe ick dit heb betraght,
En met u aller hulp den Pais te weegh gebraght.
Dus ist hier wel in rust ick wensch het langh magh bloeyen
Soo sal myn erf Neerlandt gerust in voorspoet groeyen,
Och! of het Spaense Rijck als dit in ruste was,
Soo bloeyende myne kroon, maer neen! het boose tras
Steeckt door myn gansche rijck dus moet ik daer heen trecken
Soo magh die boose Nijt aldaer het hooft bedecken,
Dus maeck ick u bekent mijn reys die noodigh is,
'k Vermaen u altesaem, mint eendracht, soosal wis
U rust zijn Conincks heyl, 't onheyl moet ick voorkomen,
Dus heb ick mijn vertreck seer vastelijck voorgenomen,
Met voorsorgh eer ick ga dat dit myn Nederlant
Magh blyven in sijn fleur, en in syn ouden stant,
Madamme de Princes van Parma myn suster,
Heb ick als Governant gestelt, om soo geruster
Te wesen in myn rijck, wan sy is van myn bloet,
s' Is van een sachten aert. en van een heus gemoet.
Ick heb haer oock versorght van raden en persoonen,
Om haer met raet en daet geduerigh by te woonen,
'k Heb yder Landt versorght van Gouverneur en Heer,
'k Heb myn devoir gedaen, 'k weet rechte voort niet meer
Te doen ten dienst van 't lant en trouwe Onderdanen,
Dus ist, dat ick belast u al en oock vermaenen

Dat ghy myn suster neemt, als in myn plaetse aen,
De eer die gy haer doet, houdt ick aen my gedaen.

Prins.
Grootmachtigh vorst ten is, immers u niet vergeten,
Dat wy ons in u dienst seer ridderlycke queten,
Getuyge, is hier van de Grevelinghse strant;
Dan slagh van Sint Quintijn, van Calis en Dinant,
Daer meest den Adel bleef van Vranckrijck, ter gedachte
Van uwe Majesteyt en 't Coninghlyck geslachte,[711]
Soo dat de Lelye doe meest waren verslenst.
Den Vorst kreeg maer een schim van 't geen hy had gewenst
U Majesteyt behiel de zegen en Fictory,
Waer van de heugenis ter eeuwiger memory,
Zoo langh de Werelt staet en dat de vlugge Faem
Uytgalmt, u groote lof en Coninghlycke naem.
Dus heeft het noyt geschort aen gelt noch aen de bede,
Die uwe Majesteyt zyn Onderdanen dede,
Elck heeft in aller vlyt wel neerstigh opgepast,
Dus bidt u Majesteyt uyt aller Staten last,
En oock uyt Adels naem, Kooplieden, Borgers, Heeren;
Ootmoedigh dit Request waer Coninghs gunst toekeeren,
't Is tot behout van 't Lant en onse Vader Wet
Daer wy ons goet en bloet by hebben opgeset.
't Geen oock sijn Majesteyt met eeden heeft geswooren,
Wanneer hy tot 's Lants Heer der Landen wiert verkooren,
Dus hebben wy in 't Landt in 't minste niet van doen
(Terwyl wy zyn in vree) het vremde Garnesoen.
Wy vallen voor u neer, en bidden met ons allen
Dat ghy 't meugt gunstigh zyn en 't oogh op ons laet vallen
't Is tot u Landen dienst. (U Onderdanen aert
Kan met vremt Garnesoen in 't minst niet zyn beswaert)

Coningh.
Men sal in allen ernst op u Requeste letten,

Prins.
Wy wenschte machtigh Vorst ons tyt te willen setten,

Coningh.
Hoe! wie set myn hier tyt dat noeyt geen mens en dee

Prins.
't Is geen gebot heer Vorst maer 't is versoeck en bee,

Coning.
Zo my sulks raetsaem dunkt daer sal niet aen mankeren,

Prins.
U Majesteyt die weet ten magh niet langh terderen,
Terwyl Conings vertreck staet spoedigh voor de hant,[740]
En bleef dit ongedaen wie weet wat misverstant

711 Brontekst: nwe
740 Brontekst: di

Dat dit wel baren moght, wat sou ons al ontmoeten
Zyn Majesteyt kan dit nu met een woort versoeten.

Coningh.
Ick sal voorsichtiglyck 't versoeck doen so ick magh,

Prins.
Ten hapert maer alleen aen 't Coninghlyck gesagh,

Coningh.
Ick segh ick sal met vlyt op het Request wel letten,

Prins.
Zyn Majesteyt die weet 't is volgens onse wetten,

Den Coningh rijst op en gaet binnen.

Prins.
De wint u derwaerts leyt en met gesontheyt spaer.

Poseert wat.

Prins.
Wat dunckt u Eggemont 't versoeck is noch niet klaer,

Egmont.
Wy moeten alle daegh met veel Neerlantsche Heeren
Staegh by den Coningh zyn, en die by hem verkeeren,
En doen door haer versoeck dat hy doch Zegel recht
Magh geven op 't Request als meermael is geseght,
Hier dient geen tyt versuymt want soo hy ons hout drayen,
Tot hy vertrocken is daer sal geen haen na krayen,
En seghtmen van een Eet die groote Vorsten doen,
Dat is maer voor die tyt om hare lust te voen.

Prins.
Heer Eggemont ey stil wy moeten tyt afwachten
Met alle nedrigheyt, gestadigh doen ons klachten,
Al 't geen men krygen kan met vrientschap liefd' en danck,
Is beter als 't geen komt met tegen wil en dwanck,

Egmont.
Het gaet so 't kan of mag wy moeten 't hoof verkeeren
Of al het spaens gebras sou ons op 't lest braveeren,
Ghy kent haer hooghmoet wel haer opset en haer raet,
Sy drinckt haer lichaem deur daer sy haer klau in slaet,

Prins.
Syn Majesteyt en sal ons wetten niet verbreecken,

Egmont.
Wie weet wat voor geraes sy hem in 't hooft al steken.

Prins.

Daer is geen seggen toe den Eet onlangs gedaen,
By sijne Majesteyt die moet hy houden staen.
Hy is wel onsen Heer maer hy is hier geen Coningh,
Dat is hy in het Hof van 't Castliaensche wooningh,
Ick segge noch al voor het spaensche Garnesoen
Dat moet uyt Nederlant, het is hier niet van doen.
Want haer hovaerdigh hert dat soeckt ons te banderen,
Op hoop dat al haer maght hier na ons af mocht weeren,

En schoon of al ons doen was enckel damp of wint,
En als het goet versoeck by haer quaet garen spint,
Wat stater dan te doen?

Egmont.
Men salse 't landt uytkeeren.
En senden haer naer Steyx
En doen haer Neerlants leeren.
't Is maer een hoop Refuis Canaelje Rossiaens,
Daer magh dat snoo gespuys regeeren op syn spaens.

Prins.
Kom Egmont hier van daen wy moeten sneegh oppassen
Want die ons tegen gaen die soude ons verrassen,
Myn Heeren gaje mee?

Adel.
O! Ja;

Prins.
Dat gaeje voor.

Egmont.
Geluck op ons versoeck den Coninck goet gehoor.

Twede bedryf.
Vijfde Uytkomst.

De Prins van Orangien en Egmont speelen op 't verkeer Bort.

Prins.
Sie daer Heer Eggemont ick wed ick win het spel,

Egmont.
Ick ben 't van nu al quyt wel dat geloof ick wel,

Prins.
Neen noch niet Eggemont 't spel is maer eerst begonnen
't Geen men verloren schickt wort dickwils wel gewonnen,

Spaens Edelman en Hoorn uyt.

Edelm.
Orangien sit gy hier daer 't stuck soo staet verwart,
En gy Heer Eggemont gaet het u so aen 't hart,

Prins.
Wat Schortter,

Edelm.

Watter schort, hebt gy noch sin in 't speelen,
Denckt ghy niet om 't Request doet dat u niet verveelen,
Het is een groote saeck die vry al wat beduyt,
Terwijl zyn Majesteyt wort dapper opgeruyt,
Ghy dient wel op dit stuck met neerstigheyt te letten,
En houden dapper aen om voet by 't stuck te setten,
Eer dat het spel verbrodt.

Prins.
Het sal wel overgaen
Ick heb in 't alderminst den Koningh niet misdaen,
Doch efter ick bedanck u edelheyts verhalen,
Wy sullen tot u dienst u dienstelijck betalen;

Edelm.
Mijn Heeren 't gaet u wel ick heb mijn plicht volbragt.

Spaensch Edelman binnen.

Prins.
Egmont ick speel niet meer, het speelt in mijn gedacht,
Dus moeten wy te gaer hier over resolveeren,
En toonen, dat dit stuck ten besten af mach keeren,

Egmont.
Mijn Heer 't is wel geseyt ick sloeg 't eerst weinig acht
Ick moet dien Edelman gaen spreken met bedacht,
Hy is een trouwe vrient.

Prins.
Gaet wilter eens na hooren,

Egmont.
'k Gae na hem toe,

Prins.
Ick stae gereet met open Ooren
En reckhals, na u komst wat nieuws dat gy ons brenght,

Egmont.
Ich hoope alles goets,

Prins.
Mijn hart wel anders denkct.

Egmont.
Tot Flus,

Egmont binnen.

Prins.
Wel gaet met vreught en helpt ons al uyt vresen,
Wat dunckt u Admirael 't Request is al gelesen,

Hoorn.
Heer Prins gy zyt altijt voor een wijs man vermaert,
Ghy siet beneffens ons den Spaenschen bosen aert.
Dus hoop ick sal de tijt ons voortaen gunstigh weesen,
Soo heeft ons vryheyts staf in 't minste niet te vresen,
En so dit Spaens gewelt alhier in 't Lant verspreyt
So is het Nederlant in een rumoer gebreyt,

Prins.
Dat heb ick langh gesien maer het en kan niet baten,
Doch ick doe mijn divoor;

Hoorn.
Prins 'k sal u niet verlaten,
Mijn Heer siet wie daer komt hoe noest heeft Eggemont,
Den Spaenschen Edelman, en hy, die mont en mont
Spreken met neerstichheyt 't Hooft wil de geest opwecken,
Daer hapert vry al wat kom laet ons wat vertrecken,

Prins en Hoorn een weynig binnen. Egmont en Spaens Edelman uyt.

Egmont.
Mijn Heer hoe gaet het al hoe staet het doch ten Hoof,

Edelm.
't Schijnt al het Spaens geslacht verdort is, in haer loof,

Want haer is voorgewent 't versoeck van u begeeren,
Dus soecken sy dat werck tot haer profijt te keeren,
En hitsen lustigh op, den Koningh siet het aen,
Hy kan het spaensche bloet geheel niet tegen gaen,
Want het woont in zyn lijf maer ghy moet wel oppassen,
Of anders sullen sy u lichtelijck verasse
Dus woont den Koningh by.

Egm.
Mijn gunst gaet met u mee,

Edelm.
't Is niet waer van mijn Heer,

Egm.
De tijt verleent u vree,

Edelman binnen.
Prins Hoorn en Adel uyt.

Prins.
Hoe is 't Heer Eggemont, hoe is 't al afgelopen,[849]
Hoe sal 't met ons noch gaen al levent 't vel afstropen,

Egm.
Gewis 't is quaet genoegh ging 't na den Spaenschen sin,
Sy maelden ons tot stof en namen 't Lant hier in,

Prins.
Dat kan ick wel bevroen,

Egm.
Heer Prins 'k heb met verlangen
Van alles klaer en bloot goet onderright ontfangen,
Men hout ons voor verraers verdervers van het Lant,
Verspieders van het Hof, en noch dat meer is, want
Zy houdent daer voor dat wy al de doot verdiende.

Prins.
Die straf was al te swaer, ick ben al verder siende,
't Sal sulck een noot niet zyn den Koningh dit verschoont,
Op dat geen meerder quaet hem uyt dit quaet verthoont,

Hoorn.
Daer is geen beter raet als dat wy alle dagen,
Beneffens Staten 's Lants den Koninck voor gaen dragen,
Met al den Adel die, alhier met ons zyn een
Wat seght ghy Eggemont,

Egm.
Mijn Heer ick ben te vreen,
Ick val u nimmer af den Koningh kant niet laten.

Hoorn.

849 Brontekst: Fggemont

Den Adel van het Lant en al de Heere Staten,
Die maken groot ontsagh, daer is een luyster glans,
By sulck een grijsen volck 't is puyck van al de mans,
Schier van gansch Christenrijck so trou so vol van deugden,
Dat noyt geen Vorst of Rijck van sijne weerga heughden,

Prins.
Daer is al vry wat aen laet sien wat hy sal doen,

Hoorn.
Wat uyr bestemt ghy ons,

Prins.
Mijn Heer korts naer den noen,

Tweede bedryf.
Seste Uytkomst.

De Staten Generael, den Adel met de Prins van Orangien en Graef Egmont en Hoorn en de Koninck uyt.

Kon.
Mijn hart is gansch verheugt roemwaerde Heren vriende,
Die oyt mijn voor geslacht en my so trouw'lick diende,
Ghy die hier zyt vergaert, op mijn versoeck met bee
Ten eynde ick aen u mijn schult en plicht voldee,
Mijn reys is voor de hant mijn tijt die is versteken,
Derhalven heb ick noch, een woort met u te spreken
Eer ick volkomen neem myn oorlof en afscheyt;
'k Versoeck op u al t'saem dat ghy my niet ontseyt;
Dat is dat gy voor al wilt neerstigh sorge drage
Voor 't Catholijck geloof, dat ick geen reen van klagen
En hebbe over u, noch d' heyl'ge Roomsche Kerck,
Doch boven al so maeckt hier van, u doen en werck
De bose herety en kettery te straffen,
Ick sal so veel ick mach daer sulcken raet in schaffen
Door mijn authoriteyt, en Koninckclick gesagh,
Dat het vervloeckt gespuys beklagen sal den dagh
Dat het geboren was, ick sal dees Lutherianen,
By 't onderaerts gebroet den wegh ter hellen banen;
Dit is 't geen ick voor 't lest van u versoeck al t'saem,
Dat gy doch niet gedooght, u, Catholijcken naem
Te geven kreuck of smet, in dees verdorven eeuwen,
Maer thoont u voor myn kroon, als de verbolgen Leeuwen,
Gehoorsaemheyt doch aen my, ick die u Lants-heer ben,
Doch 'k twijffel daer niet aen, want ick u daer voor ken,
Myn Vader dit getuyght en alle zyn Voorsaten,
Ick sal u nimmermeer, in genen noot verlaten,
'k Heb alles wel voorsorght dat is u wel bekent,
En in myn plaets gestelt mijn Suster tot Regent,

Die u met haren raet, getrouw'lick sal bywonen,
Wilt u doch tegen haer als tegen my betonen,
Dit wort van my voor 't lest op 't hoogh van u versoght,
Hier mee ick af-scheyt neem, ick heb nu al volbroght
Wat ick bedencken kan, daer blijft niet in gebreken.

Prins.
Zijn Majesteyt vergun u dienaer dat hy spreken,
Wy buygen ons ter neer, ootmoedigh altemael,
Ick spreeck, uyt aller mont, (verschoont my dit verhael)
U Vorstelick gemoet zy tot ons so genegen,
Laet doch ons trouwen dienst, ons smeken, u bewegen,
Ons Zielen zyn bedroeft, ons geesten zyn beroert,
Dat gy so onversiens wort uyt het Lant gevoert,
Wy hadden wel gehoopt, met groot ernstigh verlangen,
Van uwe Majesteyt, ons recht bescheet t' ontfangen
Op 't meer nootsakelick als ons voordeel versoeck,
Vertreckt zyn Majesteyt, so raeckt het in een hoeck,
Eert u hoogwaerdigheyt met eygen handen tekent,
't Wort ons daer naer wel licht voor rebelly gerekent,
Wy bidden andermael, u Adel buyght sigh kloeck,
Dat sijne Majesteyt doch tekent het versoeck.

Kon.
Ick heb daer op gestelt volkomen last en orden,
'k Verseecker u, het sal eer langh getekent worden,

Prins.
Vergevet my myn Heer, ey! laet het nu geschien,
't Is, een vriend'lick versoeck doch sonder te gebien,
't Is nodigh voor het Lant, en voor u onderdanen,
Het sal een grooten spoor van gunste tot u banen;

Kon.
Ick segge immers ja 'k behoor daer mee t' onstaen,

Prins.
Verschoon u dienaer Heer waerom nu niet gedaen,

Kon.
Hoort Heeren al te saem, dat sal ick u gaen seggen,
Ick heb met mynen raet, dit nader t' overleggen,
Eer 't vreemde Garnisoen al t'saem van hier vertreckt,
Soo moet daer order zyn waer haer bevelen streckt;

Prins.
Hoogwaerde Heer en Vorst, ey wilt u doch niet storen,
Vergun u dienaers heer, u goedertieren ooren,
Wy seggen ons bedenck, wy menen het gaet wis,
Wanneer syn Majesteyt, met vreught gekomen is
In 't machtigh spaensche Rijck, (gedenckt naer 't arriveren)
Sal 't eerste voor u zyn een leger te formeren,

Zo in Cicilie, als 't Mahometh's gebroet,
Dat u in Africa nu veel al hinder doet,[943]
En op veel plaetsen meer daer gy hebt te gebieden,
Staet alle daegh onheyl en afval te geschieden,
Gebiet die naer u Rijck so is u volck weer t'huys,
En wy zyn hier ontlast van 't lastige gespuys,

Kon.
Daer is geen twyffel aen men sal de saeck so stellen,
Dat 't vreemde Garnisoen u hier niet langh sal quellen,
Ick sal doen wat ick kan op trouw op eet en eer,
Dat ghy sult zyn vernoeght wat wilje van myn meer,

Prins.
't Heeft zyne Majesteyt belieft voor trouwe dienste
Ons te bedancken heer, 't welck van de verre sienste
In twyffel wort gestelt, mits menigh hersen-hoeck,
Dit niet wel vatten kan, terwyl een kleyn versoeck
Niet ingewiggelt wort, (derhalven dit veel duyen)
Dat woorden en de daet niet over een en luyen.

Kon.
'k Heb u volkomentlick myn meningh uytgeseyt,
Myn woort zy u genoegh een weynigh tijt verbeyt,
Dat is een kleyne saeck, het zyn maer stercke driften,
Die 't schroomhertigh gemoet so kleensen doet, en siften,
Gy beelt u vast'lick in, dat gy een Monster siet,
Daer 't maer een schaduw is die selver voor u vliet.

Prins.
Men duydet so men wil 't en zyn voor ons maer quelle.
Wy tuygen heyligh al, dat die spaensche gesellen
Zyn onrust voor de rust, en onheyl voor het landt,
Die 't anders duyt die dwaelt uit haet of misverstandt,
't Strijt oock direcktelijck heel tegen Vader wetten,
Noyt Lansheer heeft oyt Lant gepooght om te besetten
Met eenigh uytheems Volck, of met vremt Garnesoen,
Wy hebben vreed alsins sy zyn hier niet van doen,
Genomen 't waer alsoo, wy hebben Ruyters Knechten
Hier in ons eygen Landt die mee wel willen vechten,
't Welck al de Werelt weet en streckt u voor een roem,
Dat Neerlants Krijgs-volck is der Krijgs-luy luyster bloem,
Siet heer, siet maghtigh Vorst, daer zijn u Vaders wetten,
Geteeckent en besweert, daer ghy onlangs by sette
U dieren Koninghs eedt, u hant op 't heyligh Boeck
Geleyt, waer door gy haelt, veel zegen ofte vloeck,

943 Brontekst: uu

Zo gy daer tegen doet, of die komt te betrachten,
Zijn Majesteyt gelieft hem voor dien hoon te wachten,
Doch soo ons kleen versoeck, (in desen) wert ontseyt,
Zo tuygen wy gemeen voor sijne Majesteyt
En voor u Koningh glans (alhier wy al te malen)
Dat wy onschuldigh zyn van alle vorder quale,
Dan zyn ons krachten al, verkracht en uytgeteert,
Uyt sught, tot staet en baet, 't geen 't Lant de rust omkeert,

Kon.
Orangien 't is genoegh, hou op van meer te spreken,
Ick sal so daed'lijck doen, 't groot Zegel doen aensteken
Van 't voor verhaelt versoeck en dat met eygen hant
Van my getekent wort, tot borgh, en onderpant
Set ick myn Kroon, en Staf, daer d' onderaertsche volcken
Voor buygen als een riet, gedreven door de wolcken,
En sweer by throuw en Eet, daer ick aen ben verplicht
Dat vreemde Garnisoen uyt Neerlant wort gelicht;
Eer 't scharp gehorent licht hem driemael sal vertonen,
Niet een, van al dat volck in Nederlant, sal wonen,
Bent ghy daer mee te vreen, heb ick u nu voldaen.

Prins.
Zijn Majesteyt die doet al 't geen hy heeft beraen,

Kon.
'k Verwilligh u versoeck.

Prins.
Den Vorst, leeft lange Jaren.

Kon.
Mijn onderdaens wilt u trouw Catholijck verklaren.

Prins.
Roemruchtig machtig Vorst, wiens Kroon en Scepter praelt,
So ver de Sonne rijst en daer zy weder daelt,
U trouwe dienaers die, hier leggen voor u voeten,
Die komen u op 't lest gansch nedrigh Heer begroeten,
De voorspoet leyt de Vorst, gesont en wel te pas,
In 't Castiliaensche Rijck al waer hy garen was.[1008]

binnen.

1008 Brontekst: was,.

Twede bedryf.
Sevende Uytkomst.
zijnde een
Vertooningh,

Alwaer den Coningh af-scheyt neemt vanden Adel die hem doen uytgeley met losbranden van het Kanon en 't blasen der Trompetten.

De Nederlandtsche Vryheyt spreeckt.

ELLendigh Belgica, ghy wort van Heer verlaten,
Hier gaet u Lants-voogt wegh, in 't aensien vande Staten,
Men wenst den Coningh heyl t'wyl hy na Spangien wyckt,
Maer laes u Koninckx hert een spanjaert wel gelyckt,
Met u vertreckt de rust, met u vertreckt de Vrede,
Met u vertreckt de heyl, de onrust komt ter stede,
O! droevigh Belgica, U heer na spangien helt,
Dat is dat is het quaet dat myne Vryheyt quelt.

Derde bedryf.

Eerste Uytkomst.

De Nijt alleen uyt.

NU isset weer myn beurt, myn banden zyn verdweenen,
Myn ketens zyn ontboeyt van myn verdrooghde scheenen
Heel spangien is gebelght, om dat haer hoogheyts hart
Van 't Nederlants geraes tot inden boesem tert,
Dus, kruyp ick over al heel spangien door de lede,
Ick kom door 't spaens gebroet tot inden Koningh treden,
Daer legh ick in sijn hart, daer stoock ick vyer en brant,[1023]
Tot moort en schendery van 't bloeyent Nederlant,
Ick weet myn bitse Pyl soo vinnigh aen te setten,
Dat wie dat die maer raeckt die voelt terstont de smetten,

1023 Brontekst: vyet

En druckt hem door de schijn aleer hy 't selver weet,
Myn nijdigheyt, die broet het Roomsche lange kleet,
Die loopt de Werelt door, die kan heel aerdigh lesen,
Waer ergens of die is? waer magh de schijn-deught wesen?
Hoo! hoo! hy is daer al.

De Nijt gaet wat ter zijde.

Schijn uyt.

Ick ben de loose schijn,
Door myn beleyt soo stoock ick duyvels boos Fenijn,
Ick legh in Coninghs hert tot binne in sijn Nieren,
Ick weet door myn bedrogh den Koningh soo te stieren
Dat hy door boosheyt swelt als een Fenijnigh beest;
Den ganschen spaenschen raet is van een duyvels Geest
Beseten, om 't Neerlant te drucken met veel smarten,
Men raetslaeght alle daegh om Nederlant te tarten
Met Inquisitie boos, dit is al vast gestelt,
't Geen 't gansche Nederlandt tot inde harsens quelt;
Myn Geestelijck gewaet weet hem soo dol te smede,
Dat hy om eer noch eet, (noyt denckt) die hy eer dede
Den Nederlantschen staet, soo dat wat Roomen seyt
Dat is sijn minne-pop en teyckent stracks dat feyt,
Dus heb ick Barlamont oock tot mijn wil gekregen,
Vergilius, die weet die boosheyt soo te wegen
Ontrent de Gouvernant, dat al wat spangien sent,
Dat is in 't Bruysels Hof gelyck een raer present,
Dus heb ick nimmer rust, ick moet gestadigh woelen,
En met de bitse Nijt moet ick mijn lust verkoelen,
Waer bent ghy slange kop?

Nijt.
Alhier niet var van daer,
Hoe is 't doch al gestelt? segh, is de baen al klaer?

Schijn.
Al klaer, o ja! 't is klaer, ghy sultter haest van hooren,
De Waerheyt is geboeyt, 't gewelt begint te booren;
De Inquisity is met Conincks last en raet
Al na het Nederlant vertrocken by den Staet,

Nijt.
Dan neem ick mijn afscheyt ick ga het landt doorrijden,
En 'k sal mijn boos fenijn indrucken door 't benijden
Van mijn wangunstigheyt.

Schijn.
't Is tyt doch niet en beyt,
Kom gaen wy bey te gaer met helsche nidigheyt.

Alle bey binnen.

Derde bedryf.
Tweede Uytkomst.

Eenige Vluchtelinge komen seer verbaest uyt, de Inquisitie Dienaers vervolgen haer met groot geroep.

Vluchteling.
O! wonderboose tyt, wat onheyl! komt ons tegen
Sal al dit boos gespuys, op steden en op wegen
Noch langer meester zyn, wat raet, O! ongeval,
Daer is geen rust in 't landt in Huys noch over al;
Waer sullen wy nu heen? ons suchten mach niet baten,

Inquisity Dienaers.
t' Sa geeft u gevangen,

Vluchtelingh.
Ey! wilt myn liber laten,

Valt op sijn knien.

Ick hebbe niet misdaen, ick hebbe oock geen schult,
Waerom zijt ghy op myn dus boos en ongedult?
Wat is 'er tot myn last?

Dienders.
Dat valt hier niet te vragen,
Wat is dat voor een Boeck? laet ick dat mede dragen,

Vluchteling.
Het is een heylig Boek, met Psalmen diemen singt,
Ick heb geen quaet gedaen.

Opper-dieders.
Siet dat ghy hem wel bringht
In goe verseeckeringh;

Vluchtelingen met de Dienaers binnen.

Daer sal hy leeren singe,
Soo langh tot dat de strop de Keel komt toe te wringe,
Nu heerst het spaens gewelt, nu beeft het Nederlant,
Nu sietmen strop en swaert de hoofden aen de want,
Soo salmen 't Geus gespuys genaden uyt doen roepen,
Soo moet haer galgh en radt, of levent 't vel af-stroopen,
Het heeft noch maer begin 't gewelt heerst, maer geen regt,
Soo moetmen 't Nederlant dwijngen tot spanjaers knegt.

Binnen.

Derde bedryf.
Derde Vytkomst.
Vertooningh.

Alwaer veel Menschen aen Galgen hangen en aen staecken staen en branden, andere onthooft, andere Vrouwen en Kinderen onder de voeten van de wreede Spanjaers met de degen op de borst.

De Nederlandtsche Vryheyt spreeckt, leggende gedruckt onder de Moordenaers.
HIer leght myn vryheyts staf, door spanjen heel verbroken,
Hier siet ghy hoe 't geboeft myn vryheyt druckt ter neer,
't Gewelt door gierigheyt heerst door de Roomse spoken,
Rampsaligh Rooms gebiet, denckt, alles heeft sijn keer.

Gordijnen toe.

Derde bedryf.
Vierde Vytkomst.

Prins van Orangien Hoorn en Eggemont met den Adel uyt.
'TIs u genoegh bekent geduchte heer en Broeders,
Wy zyn hier altemael, als trouwe lant behoeders
Gekomen door de noot die ons aen 't harte perst,
Ghy ziet hoe desen brant aen alle kant uytberst,
De Aerde swelght het bloet, de steenen hoortmen klagen,
De lucht kan al den roock van 't Menschen vlees niet dragen,
Het Vangen-huys roep wraeck! daer so veel wreede moort
Van binnen in gebeurt, 't geen niemant heeft gehoort,
De beenen over 't hooft in put of vat gesoncken,
De Vrouwen in een graf op plaets en hof verdroncken,
En sterven vande kou, van honger, kommer, leet,
Waer sy gebleven zyn geen vrient nog maght en weet,

Dit komt om dat het Volck haer leven set te pande,
Een yder wil met vyer en Heyligh offerhande
Zingen het Psalmen lof, 't geen spaenjen tegen gaet,
Dus woedt een yder een over dees wreede daet.
Men siet de de mens ontmenst, door 't menig menschen mooren,
Om dat de mensch de ziel soeckt eeuwigh door te booren,
Tot rust van zyn gemoet.

Hoorn.
Ick hebbe sulcks gesien,
Met menighte van volck en oploop vande lien,
Daer was een groot krioel soo als de liede zeyden,
Die hadden een ontset diemen ter Doot gingh leyden,

Egmont.
Myn Heer de saken staen ellendigh en verwert,
Het is noch boven dien gekomen alsoo vert
Dat het gemeene volck is alle vrees ontweecken;
Soo dat sy 't Vangen-huys en Kerckers openbreecken,
En halen boven dien haer vrienden uyt het kot
Met sweeren en gevloeck, en dreygen 't nieuwe rot
Van de Inquysiteurs; Bisschoppen Cardinalen
Insonderheyt, die hier soo speelt den princepalen
Te helpen aen een kant, als disperaet verwoet,
Terwyl zy oorsaeck zyn van al 't gestorte bloet,
Van soo veel maeghden fier oock mannen ende vrouwen;

Prins.
Graef Eggemont mijn heer, wat kan dit anders brouwen
Als een geheel verderf en 't gansche Nederlant
Gestelt in roof en moort van een verwoeden brant,

Hoorn.
Orangien Prins ick sie het yser is te smeeden
Het Paert is op de loop;

Egmont.
Heer Admirael geeft reden,
Wy zyn in groot verloop, hoe steuyten wy die vloet,

Prins.
Ghy Graven met verlof, ick vinde dit voor goet,
Als dat myn heer Florens niet langer hoeft te waghten,
En reyst naer Spangien toe, en doen aldaer de klaghten
Uyt onser aller naem aen sijne Majesteyt,
De Governante heeft ons sulcks al toe geseyt,
Dat sy op ons versoeck als mee den raet van Staten,
En oock dat haer Persoon selfs niet sal onderlate
Aen sijne Majesteyt, te doen soo goet bericht
Dat yeder tuygen sou, sy had haer schuld'gen plicht

Getrouwelyck gedaen; daer toe heeft sy verkoren,
U Broeder Heer Florens den tyt is al geboren,
Dat hy dit goede werck met spoet voltrecken wou,
Hy hadde my belooft dat hy hier komen sou
Om met ons van die saeck selfs mondelingh te spreecken;

Egmont.
Soo doet hy aen myn mee,

Prins.
Wat magh 'er dan gebreecken,

Hoorn.
Heer Prins dat weet ick niet,

Prins.
Of ick 'er eens om sout,

Egmont.
Mijn heer ick vindet goet.

Prins klopt met de voet en spreeckt.

Prins.
Lakey vlugh gaet terstont;
Eens by myn heer Florens en vraeght of sijn genade
Gelieft een dadelyck te komen inden rade,
En heeren van het Vlies, dat sy hier alle staen
En waghten naer myn heer dus spoedight u in 't gaen,

Pagie.
Syn Exellenty weet dat ick niet sal verletten,
Ick gae op u bevel.

Binnen.

Prins.
Wel Admirael wat wetten
Of reden hebt ghy al, bedocht 't geen dient gedaen,
'k Vertrou mijn heer Florens, die komt daer aengegaen,

Egmont.
O! ja myn heer, seer noest, komt hy ten hof getreden
Kom gaet hem te gemoet, heer Horen kom gaet mede;

Heer Florens uyt.

Prins.
De baender-heer die sy van harten wellekom,
Het is mijn Heer bekent, de reden en waerom
Dat ick door mijn Lakey uyt last heb ondernomen
Te vragen, of mijn Heer geliefden hier te komen.

Florens.

Myn Heeren 'k was gereet, maer hebbe wat gewaght
(Vermits) een seecker Vrou aen my quam doen haer klaght,
Als dat haer man te nacht door de verwoede honde,
Gehaelt was uyt den huys als schelm en dief gebonde,
Ick vraeghden haer, waerom? wat heeft u man gedaen?
Sy sprack mijn heer gansch niet, hy heeft te Kerck gegaen
Zey 't eereloos gespuys, by ketters heretycken,
Heer Prins dit werk sal 't lant tot arremoe doen verstrycken,

Ick Troosten haer daer met, en seyde boven dien,
Syn Majesteyt die sal hier inder haest voorsien,
Dus gingh sy droevigh heen, met weenen en met treuren,
Vijf Kinders om haer lijf, myn harte docht te scheuren,
Zoo wrongh de Vrou haer hant, soo huylden 't kleene goet,
Het schijnt dat Neroos spoock ons hier te Lant ontmoet,

Hoorn.
Heer Broeder 't gaet soo grof ten is niet te verdragen,
Derhalven is 't beraemt, dat ghy dat sult gaen klagen,
Aen sijne Majesteyt, vervolgens onse plicht,
Om hem van als te doen volkomen goet bericht,
Hoe dat de saeck hier staet, van Konings Nederlande,
Hoe grousaem dat het gaet met moorden rooven brande,
Soo dat d' Inquisiteurs de oorsaeck zijn van 't quaet,
Waer door dat in dit Lant soo grooten twist ontstaet,
En dat sijn Majesteyt gelieft zyn oor te wende
Van die, den aert van 't lant noyt recht of wel en kende;
Derhalven wort de kroon niet wel van als bericht,
Hoe voormaels hier het 's Lants Regeringh wiert gesticht,
Hoe Graefs en Hartoghdoms, of Majesteyts voorsaten,
Niet d'een sonder consent, der generale Staten,
Den staet gaf haer advys, tot inde minste kreuck
En wie daer tegen deed', deed Prevelegie breuck,
Dus Broeder 't is genoegh hier meer van te vermonde,
Ghy weet hoe dat de saeck nu staet, en voortijts stonde,

Egmont.
Florens ghy hoort 't versoeck van ons en vanden raet,
En van de Governant, dat ghy doch derwaerts gaet,
Als zijnde seer bequam en mind'lijck tot die saken,
Wy hoopen 't Nederlant in beter stant sal raken
Door u bespraeckte tongh, ervaren inden staet,
Verstandigh in beleyt en deftigh van gelaet,

Florens.
Graef Eggemont 't is waer ick ben daer toe verkoren,
Maer soo een swaren last en quam my noyt te vooren,
Wat sal ick moeyt en druck, en ondanck ondergaen,
En als ick daer al ben, hoe kom icker van daen,

Prins.
De Baender-heer gelieft dat uyt zyn hooft te steken,

Egmont.
Sal dan soo 'n grooten werck mijn heer aen u ontbreken

Prins.
Daer is geen swarigheyt, ghy gaet als afgesant,
Versocht door al den raet en van de Gouvernant,

Tot heyl tot nut en dienst van Koninghs eyge sake,
Dat hy niet wort onteert en 't lant niet quijt mocht raken

Florens.
't Lant quyt mijn heer, 't lant quyt, de knevelbaerde ras
Is anders van gevoel die wendet spel in d' as,
Die konne dese son noch hoogh noch lager peylen,
Of moeten op de streeck naer wensch soo 't lant beseylen,
En lellen aen den Vorst geduerigh dit in 't oor,
Dat by my weynigh kans sal wesen van gehoor,
Dus sal sijn Majesteyt 't hartneckigh volck doen drucken,
Dat sy haer stegen hals gewilligh leeren bucken,
Als and're onder 't jock van boose heerschappy,
En d' ingebeelde macht van hare monarchy;

Hoorn.
Wel Broeder heer Florens, dits seggen van ons luyden,
Ghy moet sijn Majesteyt dit alles wel beduyden,
Dat hy niet inde plaets van hier te zyn monergh,
Wel breken sou den hals in 't vallen vanden bergh,

Florens.
Boeder 't is haest geseyt,

Egmont.
Myn heer het moet soo wesen,
Of weet ghy beter raet,

Hoorn.
Geen beter raet als desen,

Prins.
Of al 't Maraens gespuys en duyvels uyt de hel,
Den Koningh qualyck raen, soo raden wy hem wel,
De waerheyt en de tijt zijn daer van ons getuygen,
De son en 't hemels haer waer voor wy neder buygen
Ontschuldight ons al t'saem, van al 't onnosel bloet
Van 't Nederlants verderf, dus is mijn eet geboet,
Die 'k dee en sweer als noch, den Coningh trou te blyven,
Tot dienst des Majesteyts, hoe sterck de driften dryven;

Egmont.
Soo doen wy alle gaer,

Prins.
Heer Florens ghy moet gaen.

Florens.
Myn heeren vint ghy dit al t'samen soo geraen,

Prins.
Mijn heer het is gestemt,

Florens.
Ick sal de reys aenvaerden,
Al sou ick desen hals verliesen met den swaerden,

Hoorn.
Ten sal soo grof niet gaen,

Florens.
Heer Broeder wie of 't weet
Doch 't is voor 't Vaderlant geschiet my eenigh leet,

En voor zijn Majesteyt hier sal ick op vertrecken,

Prins.
De voorspoet wil u staegh met sijne gunst bedecken,

Egmont.
Hoe neemt mijn heer de reys,

Florens.
Ick gisse over lant,
Want Vranckrijck is nu veil, dan heb ick klip noch strant,
Noch ander ongemack op soo een reys te vresen,
Ick hope morge vroegh al in het hof te wesen,
Dat ick mijn afscheyt neem en heuselick begroet,
Me-Vrouwe de Princes, en 't geen ick hebben moet
Nootsaeckelijck tot de reys, gesegelt zy en vaerdigh,

Egmont.
Mijn heer soo 'n afgesant is vry veel eere waerdigh,

Florens.
't Is enckel harten sucht, die my de reys aenport,
Op datter niemant seght dat aen florenty schort;
Heer Prins den Avont valt mijn tyt die is verstreken,

Prins.
Wy komen morgen vroegh, myn heer al t'samen spreken,

Florens.
Komt in myn Logement,

Prins.
Daer 't u belieft myn heer,

Florens.
Ick waght u met gedult,

Egmont.
Wy gaen met u soo veer,
Myn heer tot u Logys.

Derde bedryf.
Vijfde Uytkomst.
Twee rebellen Plack Pasquillen.

Roffiaen en Onrust.

Roff.
't Is nu de rechte tijt, en 't wort vry al wat laet;

Onr.

Maer laet ons eerst eens sien, of yemant is op straet,
Want 't is perykuleus, 't zijn ongehoorde saken,
Insonderheyt die 't Lant den Paus en Koningh raken,

Roff.
Daerom siet wel gau toe, blijft daer een weynigh staen,

Onr.
Nu 't so ver is gebracht, nu moet het verder gaen,
't Is hier nu al bestelt, wy moeten uytwaert dagen,

Roff.
Maer 't is geen kleyne saeck, sijn lijf so licht te wagen.

Onr.
Daer moet insonderheyt een staen voor dese deur,

Roff.
't Is al te langh gewacht,

Onr.
Het moeter efter veur,
Siet toe en past wel op dat niemant ons verasse,

Roff.
Maer spoeyt u wat voor my; ick salder wel oppassen

Onr.
Dat is gedaen kom hier kom gaen wy noch wat voort;

Roff.
Hier moeter oock een staen voor dese groote poort,

Onr.
Kom kom gaen wy na 't hof,

Roff.
Daer salmen ons betrappen,

Onr.
Dat mosten specken doen, de rest en sal 't niet klappen,
Gaet voort al metter haest, niet lange morge spraeck,

Roff.
Ick hope data ick doch hier ongeschent van raeck;

Binnen.

Derde bedryf.
Seste uytkomst.

De Gouvernante, Granvelle, Barlaimont, en den geheelen Raet, Bredero met eenige Edelieden in 't gesicht van 't Hof

Gouverna.
Mijn Heren siet daer komt den Adel van het Lant,
Dit roert myn Geesten om, 't beklemt myn swack verstant,
Ick stae gelijck verstelt, sy komen stadigh treden,
De Hoeden over dwers, de Oogen als t' onvrede
Die tintelen in 't hooft, haer Wijn-bramen staen strack,
Dit raeckt my aen het hart ick vrees voor ongemack,
Het volck is op de been, soo wel in Stadt als buyten,

Of hier een oploop quam wie sou die konne stuyten,[1299]
Het Lant heeft rechtevoort, veel jammer tegenspoet,

Barlaym.
Ten doet Madam ten doet het is maer ketters bloet.

Den Adel van 't Lant komt uyt.

Bred.
Hooghmogende Princes wy trouwe onderdanen
Van sijne Majesteyt, die valle met de tranen
Der klagende gemeent ootmoedigh voor u neer,
Versoecken dat ghy wout versoeten 't bloet hartseer.

Gonverna.
Al 't geene gy versoeckt dat salmen doen geschieden,

1299 Brontekst: son

Lakay komt met het Pasquil.

Lakay:
Mevrouw siet dit pasquil,

binnen.

Gouverna.
Wel wat wil dit bedieden.

Leest het Pasquil binnens mons en schudt haer hooft.

Het is een schuym van volck,

Barlaymont leest mede.

Het is een laster tuygh,
't Is reden dat de Kroon, dit voor ons voeten buygh
Door strengh en reght Placcaet, wat dunckt u sie Granvelle,
't Sijn nickers uyt de helle, die Paus en Koning quelle,

Granvel. leest.

't Is recht dat haer het swaert of strop of vier verteert,
Want al dat Heeretijck of Luthreiaen besmeert,
Dat is een helsche spoock, hoor Bredero 'k sal 't lesen;

Granvelle leest het pasquil.

Vervloeckte bloethont sy, moordadigh Borgonion,
Granvel gy zijt in 't Lant, een nieuw opgaende Son,
Ghy weet het Mane-licht, met hoofs-saus so te smeren,
Dat gy in 't Nederlant, grousaem doet Eclipseren,
U root gewaet dat is van vossen haer gewraght,
Maer die daer onder schuylt steeck in een wolve vaght,
Gy doet u gragen balgh, opschaffen vette soppen,
Maer maeckt gy 't wat te grof gy souter in verkroppen,
Siet toe, siet toe. dat gy die niet haest uyt en walght,
Die door de werelts wraeck geperst wort uyt u balgh,
Vervloeckte, dwingelant, die 't vrye Lant wil dwinge,
Met u Inquisiteurs, en helsche nieuwelinge,
Van Bisschops vuyl gespuys, daer gy het hooft van zyt,
Laet af, u moordery laet af, 't is meer dan tijt,
Meent ghy in Nederlant 't Concilie van Trenten,
't Uytbraecksel van de hoer voor heyligheyt te venten,
Wilt ghy door u bedrogh en nieuwen valschen raet,
Hier heer en meester zijn door 't Keyserlijck Placcaet,
Zoo bloedigh in gestelt dat noyt Tyran zijn leven,
Zyn eer, so eereloos, heeft in zijn Lant misdreven,
Siet toe, pas op, hebt gy de groote soo bepreeckt,
Dat u 't gemene grau niet eens den hals en breeckt,

Ghy tert ons hart so hert, dat al ons krachten sitteren,
Zoo dat ghy daer door doet de nobelste verbitteren,
Partyen in ons lijf, de wraeck koockt in het bloet,
Zoo die door 't hart gestoock eens overlopen moet,
Wee u en u gespuys, en al u nieuw gebroetsel,
Gy wort als Jesebel seer haest der honden voetsel,
De Overheyt gestelt als van de oppermacht,
Hebt ghy door u gewelt, heel onder 't jock gebracht
Van uwe heerschappy, sy doen al u bevelen,
En weten niet dat sy als met haer leven spelen,
Soo doen de Officiers, uyt vrees ontsagh en dwanck,
Ghy hebtse al te mael aen 't lijntje van bedwanck,
Heyloos verbastert volck, die voor haer Vader wetten,
Behooren lijf en goet en leven op te setten,
Siet toe gelijck de rest ghy wort doch niet verschoont,
Maer met Stefanus kleet of Hamans graf beloont,
Wat dunckt u van dit stuck.[1355]

Gouverna.
Mijn lijf dat schrickt met beven,

Granv.
Laet ons zyn Majesteyt dit Pasquil overgeven,[1357]

Bred.
Hooghmogende Princes maeckt eynde van het queat,
Soo stilt u gansche Landt vergeten wort de smaet,
d' Onlijdelijcke last der wree Inquisiteuren,
Die sullen 't gansche Lant syn Majesteyt af-scheuren,
Hier toe so komen wy door eet en eer verplicht,
Haer Vorstelicke macht te geven goet bericht,
Wat aengaet dit Pasquil moet haer genade weten,
Dat doen geen Luthreiaens of ander ingeseten;
Maer 't is het Roomsch gespel of spaens of laster goet,
Die anders niet gesint en zyn dan om het bloet
Te storten, van die gelt en goet alhier besitten,
Naer dien roof doelen sy, sy schieten na die witten,
So dat het Fransche volck of Duytsche Noort en Deen,
Die soecken roof en proy, te maken algemeen,

Geeft een Request over.

Door so een snoot pasquil, doch ick kom hier versoecke,
Door dit een staets Request datmen in alle hoecke,
De rust neemt by de hant so mach d' onrustigheyt,
Tot vrede zyn gebracht door sachte naerstigheyt,

1355 Brontekst: vau
1357 Brontekst: Palquil

En daer voor sullen wy ons lijf en bloet toe setten,
Voor sijne Majesteyt, voor 't Lant en voor sijn wetten,
So onse Ouders oyt tot huyden zijn geweest,
Waer van de Werelt roemt die hare schriften leest,
Hoort met een gunstigh oor u Onderdaens haer klachten,
Wy sullen met gedult goet oordeel af verwachten.

Gouverna.
Ick danck u Edelien voor kommer moeyt en sorgh,
Dies stel ick my parsoon hier over tot u borgh,
Dat ick in u versoeck, my selven so sal dragen,
Dat ghy in 't minst geen reen sult hebben om te klagen,
Alleen vergun myn tijt tot eynde van de weeck,
Dat ick met mijnen raet en dese heeren spreeck,
Wat nodigh sy gedaen, wat nodigh sy gelaten,
Mits dat in stilligheyt het gros der Ondersaten,
Door u voorsichtigheyt gerust wort neergestelt;

Bred.
Ick wacht met lijtsaemheyt u doen wert niet gemelt.

Allegaer binnen.

Derde bedryf.
Sevende Uytkomst.

De Tijt alleen uyt.

Tijt.
Ick ben een vlugge schim, veel snelder als de winde,
'k Ben hier en over al, 'k ben Oost en west te vinde,
'k Ben al de werelt door, een yder weet myn tijt,
Is out en grys bejaert, nochtans ick noyt verslijt,
'k Ben Tijt, en myne tyt is met de tyt geboren,
De tyt is waer ghy zyt, myn tyt gaet niet verloren,
De tyt is wonder snel de tyt brenght voor den dagh,
Al wat de tyt ons geeft 't sy droefheyt of gelagh,
De tijt doet Nederlant veel droeve trane suchte,
De tyt beaert Nederlant een tyt van ongenuchte,[1401]
De tyt van Nederlant heeft in dees tyt gequel,
De tyt doet heer Florens vertrecken; maer hoe fel
De tyt hem 't spaens bedroch ondecken door de tyde,
Ellendigh Nederlant de tyt van u verblyde

1401 Brontekst: ougenuchte

Heeft noch veel tyt van doen eer die tyt wert gesien,
Dus moeter in dees tyt veel door 't gewelt wech vlien,
't Gewelt heeft in dees tyt de boosheyt ingenomen,
In dees tyt is het Lant met leugens vol gekomen,
De leugen in dees tyt logeert hem by 't bedroch,
Het hof is vol gepropt met leugen, en die soch
Roemt dat de waerheyt bloeyt.

Waerheyt uyt,

Waerh.
Ick bloey in eeuwigheden,

Tijt.
Ghy bloeit wel in u selfs op 't Hof wort ghy vertreden,
Men boeyt u buyten 't hof men jaeght u op de straet,
Dat ick niet by u waer myn waerde Cammeraet,
Sy hadden u al langh tot in het graf gedolven,
De Nyt heerst nu in 't hof, de schijn als wilde Wolve
Die leggen in het hart die spouwen vier en vlam,
Die braken Adder slym van waer haer voetsel quam,
Dus moet ghy in dees tyt, u niet te seer ontstellen,

Waerh.
'k Ontstel my nimmermeer, geen tyt en doet my quellen
Schoon of de tijt my jaeght als balling uyt haer huis,
Soo ben ick efter rein en blijve even kuis;
Al swerf ick by de wegh daer is niet aen gelegen,
De tyt soeckt my te doon maer ick kan overwegen,
Gewelt druck pyn en anghst, nijt schijn en slange tuygh,

Gewelt, Schyn, Nijt, met de hoofden tusschen de Gordijne en guygelen naer de Tijt met de Waerheyt.

Dat beest als 't my aenschout, al steeck het tongh en guygh
My na, dat deert my niet, 'k sal efter eeuwigh bloeyen,
Het snoo en valsch bedrogh weet Spangien soo te snoeyen,
Door al haer boos opset gequeeckt in 't Roomsche Hof,
Dat heer Florens daer door verliest zyn 's levens lof,
O! wonder Spaensche Ryck hoe sal u kroon noch dalen,
O! Nederlant u smart sal noch roemruchte salen
Opbouwen om dat ghy de waerheyt niet verlaet,
Maer zyt liever gehoont en dwaelt met hem op straet,
Wel gaet dan Adder slym gaet paeyt granvel met leugen'
Gaet druckt Vergiely in en schenckt haer laster teugen,

Van 't Roomsch gewyt Altaer door duyvels laster keel,
En speelt u bose Rol de tijt geeft my mijn deel.

Tijt en Waerheyt binnen.
Schijn en Nyt uyt.

Schyn.
't Is vergenoeg gebracht de Waerheyt die moet vlugten,
De deught lecht onder voet de Nyt die speelt haer kluchten,
Door myn so raeckt gy in tot Koningh Keyser kroon,
U swadderige haer bedeckt myn Schijn parsoon,
Gy hebt al lang genoegh alhier geweest tot voordeel,
Gaet nu naer spangien weer en broet daer een snoot oordeel
Want heer Florens die sal als heer van Montengui,[1447]
Den Koningh treen te moet, dus wort hy licht wel schuy,
Gaet met u slange kop en etterlicke tonge,
Gaet geeft hem slangh vergift, deelt u verrotte longe
Aldaer tot in haer breyn, so spreken zy hels vier,
En drucken 't Neerlants volck de lenden door de spier,
Gaet want het wort al tijt;

Nyt.
Ick kan daer niet vertoonen,
Of gy moet met myn gaen dan kan ick daer wel woonen,
U Geestelick gewaet hoe wel boos in het hart
Dat kruypt tot in haer Ziel en maeckt haer breyn verwart,
Dan kan myn hels vergift haer lichtelick vergeven,
Dan ben ick wel geacht dan ick vrolick leven,
Dan speel ick Momus Rol, en doe een slange beet,
Dan pars ick ziel en lijf het Nederlant tot leet,
Maer als u lange kleet vertreckt dan moet ick wijcken;

Schyn.
Gaet gaet 't is over tijt waerom wilt ghy beswijcken,
Spaengien heeft schyn genoegh, heel Romen woont u by,
Het Roomsche lange kleet laet u noyt in de ly,
Dus moet ick hier by 't hof, de Schyn noch wat vertonen,
Ick heb tot uwen dienst noch duysent schyn personen
Die al in Spaengien zyn gaet treckt met u fenijn
Aldaer, soo meught gy oock in spaengien meester zijn;

Nyt.
Ick gae op u bevel en sal myn ampt uytvoeren,
'k Sal door u Roomsche kleet het Koninghs hart ontroeren,
Dat hy geen heer Florens sal hooren, noch beraen
Yet voor het Nederlant, anders als tot verraen,

1447 Brontekst: Monteugui

So sal het woedent beest den dwinger der gewisse,
Door dringe in het Lant en moorden sonder slissen,
Dus neem ick mijn vertreck.

Nyt binnen.

Schyn.
Slaet alles goede acht,
Nu treck ick weer na 't hof en houde goede wacht,
En maeck de Gouvernant door schyn so overtogen,
Dat al het geen sy doet sal wesen enckel logen,
Al vleyt den Adel haer, tot ruste van het Lant,
Men presenteert wat goets, tot datmen ruste plant,
Maer 't sal daer naer alweer 't fenynigh hooft opsteken,
En menigh duysent man den hals en lenden breken,
Want ick weet al den raet, Granvel die doet sijn best,
Vergyly past wel op dus broe ick al dat nest
Tot enckel laster schuym, daer in so kan ick leven,
't Is tijt dat ick my weer tot op het hof begeven,
Wel dan ick neem vertreck en 'k doe myn maskus aen,
So kan ick in het hart der Gouvernante gaen,

Schyn binnen.

Derde bedryf.
Achtste Uytkomst.

De Gouvernante met haer Raet, en al de Edelen op 't Request van Brederode.

Bred.
Roemwaerde groote Vrou, Vooghdesse van ons Lant,
Ons heyl, ons troost of leet, 't staet alles in u hant,
Ons Lantsheers groot gesagh; 't verderf van alle Steden.
Nu heden op u staet; maer 'k hoop dat rust en vrede
Van u sal zyn bemint, dus komen wy hier weer
Te hoof op u bevel, wy vallen voor u neer
Ootmoedigh, biddende verschoont u volck en Landen,
Stelt doch een goet besluyt op ons versoek ter hande,

Gouverna.
Wy hebben u versoeck gelesen en verstaen,
En daer op met myn Raet wel rijpelijck beraen,
Beneffens goet advys naer tyt en stont gegeven,
En 'k hebt, met eygen hant oock selver onderschreven,

Geeft 't Request aen Bredero.

Sie daer is u Request, siet of 't voldoet u wensch,
Waer in 't vernoegen leyt van yder vreetsaem mensch,

Bredero leest het Request binnen smonts.

Bred.
De tijt spaer u Vooghdes in leven en voorspoet,
Wy syn verplicht om u met nederigh gegroet
Te dancken, voor de eer aen ons en 't volck bewesen,
Hier door sal uwe naem altijt lof roembaer wesen,
Wy sullen gansch getrouw met onderdanigheyt,
Tot uwe hoogheyt dienst voor desen sijn bereyt,
Doch wenschte waerde vrou u antwoort waer wat klaerder,
En breder ingestelt soo souden wy wat nader
't Gemeyn volck doen bericht, doch nemen dit in acht,
't Is ons van harten leet dat u hoogheyt geen macht
En heeft gelijck sy seght te schorten de Plackaten,
Wy bidden dan ghy woudt door u bevelen laten,
Wel scharpelick gebien met goet voorsichtigheyt,
Geen overlast te doen, voor dat zyn Majesteyt
Daer vorder in voorsiet, met toestem van de Staten,
In al ootmoedigheyt ons wel gevallen laten,
Ja selfs 't gemeene volck vermanen tot een vree,
Op datter niemant niet aen yemant yet misdee,
Schoon of 'er quaet geseght wort met veel tegenstreven,
Niemant leeft onbenijt die ordre uyt moet geven,
Dus wenschten wy Me-vrouw dit werck te doen in druck,
Op dat een yder een leeft dit ootmoedigh stuck,
Ey laet het doch soo 't magh Me-vrou de Pers bekleden,
Tot roem sijns Majesteyt en u hooghwaerdigheden,
Dat die niet wort verdruckt maer ongeschonden bleef,
Soo yder een van ons de selfde onderschreef,
Want so die wort vervalst den Koningh mocht verstoren,
En ons goet nut versoeck, hem dudden in de ooren
So als een valsche Tongh, of anders liste pen
Hem toeschreef door bedroch daer 'k geen bedrogh en ken.

Gouverna.
Ick sal door alle vlijt roem achtbaer Edelheden,
Met alle naerstigheyt de onrust so te vrede

Stellen, dat nu voortaen geen dwinghlandy geschiet,
'k Beveel wel scharpelijck, dat voortaen niemant niet
Geen Inquisity meer sal plegen op de straten,
'k Sal yder sijn geloof gerust en liber laten,
Daer mooght ghy vast op gaen, daer voor stae ick u borgh,
En ghy door u beleyt draeght alle goede sorgh,
Dus bid ick dat ghy wout u hier mee vergenoegen,
Wilt doch voor dese reys, 't versoeck niet verder ploegen,
Noch treckt geen Adel meer of groote van het Lant
Tot u, of ghy beging voorwaer groot misverstant.

Bred.
Wy dancken u Me-vrou, dat ghy hebt willen achten
Dit hoogh en wichtigh stuck der onderdanen klachten,
Maer soude beter zyn te vrede en voldaen,
Dat hare Hoogheyt maer en wilde doen verstaen,
Present de Heere die hier by u zyn gekomen,
Dat ons vergaderingh ten goede sy genomen,
Dat alles is geschiet met ordre en beleyt.
Ten dienste van het Lant, tot eer zyn Majesteyt,
Versek'ren, u by Eet ons selven so te dragen,
Dat uwe Hoogheyt noyt geen reden heeft om klagen,

Gouverna.
Mijn heer ick geef geloof al wat u Edelheyt,
Aengaend u goet divoir, in desen heeft geseyt,

Bred.
Me-vrou verschoon ons doch, hoort uwe trou dienaren,
Versoecken andermael, dat gy ons wout verklaren
Present de Heeren van de Orden en den Raet;
Hoe dat ghy ons divoir sijt nement goet of quaet.

Gouverna.
Hier op en kan ick geen volkomen antwoort geven
Voor dat zyn Majesteyt aen my eerst heeft geschreven.

Den Adel binnen met miscontentement.
d' Assonville uyt.

d' Assonville.
De schroef is heel verset sy schudden al het hooft.
Om dat u hoogheyt haer niet overal gelooft,
Me-vrou den Adel is van u heel quaet vertrocken,
Niemant was wel vernoegt dit mocht onheyl berocken,
Ick sach met harten leet haer innerlick gebaer,
Ick wier een hoogh coleur in haer gemoet gewaer,

De hoofden gins en weer die draeyden als de toppen,
Sy konnen nauw van spijt, 't gedaen affront verkroppen,
Dus moet dit zyn versacht

Gouverna.
Ick danck u d' Assonvil,
Van uwen goeden raet, dit is dan mijnen wil,
Als dat nu dadelick den Grave van Hooghstraten,
Met ander Edelien, haer sullen vinden laten
Beneffens Barty oock, daer d' Adel is vergaert,
Dat haer uyt mynen naem myn gunste zy verklaert,
't Geen dat ick haer beloof gaet leest het haer te voren,
Wy sullen met'er tijt haer goede antwoort hooren,
Lakay, loopt gaet eens ras den Adel te gemoet,
En seght de Gouvernant, u alte samen groet,
Sy wenscht u al te gaer noch eens te mogen spreken;

Lakay.
Ick gae op u bevel daer aen sal niet ontbreken,

Gouverna.
't Schijnt dat des werelts last my op het harte druck,
'k Geloof dat noyt geen Kroon, so u swaren ongeluck
Beleeft heeft als ick doe.

Assonvil.
Het doet het doet Madamme.

Barty.
Langh leeft u hoogheyts roem u Edel huys en stamme,
Waer of den Adel blijft.

Gouverna.
Daer is al om gegaen;

Adel uyt.

Bred.
Haer Hoogheyt lange leeft u last nemen wy aen,

Barty.
Gedughte heeren gy komt hier ter goeder uyren,
Haer hoogheyt sal het quaet versachten, want natuiren
Die geeft haer achterdocht van eenigh quaet vermoet,
Dus treet sy heuselijck de selfde te gemoet,
Ick spreeck uyt hare mont dus al wat ick belove;
Daer mooght gy vast op gaen en sekerlijck gelove;

Gouverna.
Geeft Bredero het schrift getekent met mijn hant,
Dat geeft hem tuygh genoegh tot seker onderpant,
Waer by d' Inquisiteurs en andere Amptlieden
Wel scharplijck wort belast geen onheyl te geschieden
Noch nergens om 't geloof te stellen ymant vast,
Of by bannissement of ander overlast

In 't minste yet te doen voor dat daer sy gekomen,
't Geen dat zyn Majesteyt met raet heeft voorgenomen,

Van Staten Genereael of yet dat hy beraemt;

Bred.
'k Bedanck u waerde Vrouw u deughden zyn befaemt,
Door dit versacht gebodt maer 't sou noch hoger steyg'ren,
Indien gy ons versoeck quam nergens in te weyg'ren,
Wy sullen door ons Eet voor u tot dienste zyn,
Getrouwheyt tot'er doot mits dat dit onheyls swyn
Gedempt wort.

Barty.
Ick stae borgh daerom wilt sorge dragen,

Bred.
De tijt geeft u syn gunst of weer d' aenstaende plage.

Allegaer binnen.

Vierde bedryf.

Eerste Uytkomst.
Vertooningh,

Belgica geplundert, sit met de Handen aen 't hooft, haer schatten zijn eenighsins ontnomen

De Nederlandtsche Vryheyt geboeyt onder de Schijn en de Nijt.
HIer siet gy Belgica haer luyster schier ontweken,
Den Staet van 't Nederlant leyt door 't gewelt besweken,
Haer Schatten worden kleyn de Vryheyt leyt geboeyt,
De Nijt heeft plaets in 't hart waer door de valsheyt groeyt,
Den Koningh is verhart, de Schijn heeft hem bedrogen,
De boosheyt heeft 't fenijn hem in de borst gespogen,
O! droevigh Belgica de Nijt is 't die u perst,
De Nyt is 't die u druckt, waer door myn Vryheyt berst.

Vierde bedryf.
Tweede Uytkomst.

Koningh Philippus met zijn Spaenschen Raet aen een Tafel, alwaer de Afgesanten uyt Nederlant haer beklagh doen.

Florens.
Grootmogend werelt Vorst alhier leght voor voeten
U dienaer, die u komt uyt Neerlants naem begroeten,

Versacht doch Majesteyt de onrust in u Lant,
Op dat dat bloedigh swaert mach duycken na het sant,
Zyn Majesteyt die weet dat uwe Nederlande,
Noyt zyn door Vaders last gestelt soo strenge bande,
Want al d' Inquisiteurs doorwoeden soo het Lant
Dat men niet anders doet als roepen moort en brant,
Men hangt, men worgt, men sleep de Mens als jagers honden
Het bloet vliet op de straet ja kind'ren 't wort verslonden,
Het Moort-mes dat roept wraek, en druipt van 't harsen veth
De mensch heeft nergens rust op straet nocht op het beth:
Dus vlucht u Lant schier leegh, een yder wilt ontlopen,
Al eer sy 't op het lest noch met de doot bekopen,'
Het droevigh Nederlant kan nu zyn Majesteyt
Ontlasten, eer dat 't quaet wert verder uytgespreyt,
Ontfermt u! werelt Vorst, slaet u genade oogen
Op u Erf-Nederlant, wy die hier zyn geboge
Voor uwe luyster glans met bigg'lent tranen silt,
't Geen door geparste rouw versoeckt, dat wort gestilt
Dat bloedigh rouw verdriet dat kermen en dat klagen,
Ontsluyt u Koninghs glans laet rosen maer geen hagen
Voor 't setten voor u volck dat so ootmoedigh buyght,
Dat haren Lantsheer bidt, 't geen met verlangen huyght,
En hoop op u gena! want yder seght den Koningh
Is Barmhartigh, goet, hy doet geen qua beloningh,
Och! was den werelt Vorst doch in zyn Erf-Neerlant,
Den onrust was gestilt daer viel geen misverstant,
Sie daer zyn Majesteyt, 't versoeck van uwen Heere,
Oock van de Gouvernant dat dese onrust keere
Van daer sy quam van daen, want al den Adel staet
Geduerigh in verstel, het volck loopt op de straet
Met 't roepen, gansch verwoet om Steden af te loopen,
Waer door u onderdaens haer met beloften koopen
Tot rust, en wachten af pardon van haren heer.

Kon.
Is dan de kettery so groot dat Roomsche leer
Daer nergens is bemint, segh wat zyn 't dan voor menschen;

Florens.
Lofwaerdigh en beleeft so yder een mocht wenschen,
Maer geeft Roemwaerde Vorst u dienaer doch verlof
Gebogen voor u neer hier op u Koninghs hof,

Dat ick verhalen mach haer leven en haer wandel;

Kon.
Verhaelt het geen gy weet,

Florens.
De Nederlantschen handel,
En Burgerlijcke wet is dat een yder vry
Mach leven ongemoeyt van druck of slaverny,
Een yder leest de schrift en singe goede Psalmen,
Oprecht en onvervalst en dese asem Swalmen
Tot voor d' Inquisiteurs, is 't dan een Man van staet,
Zijn oordeel leyt gevelt 't is Crime Majestraet,
Men leyt hem na het vier, hy moet tot As verbrande.
't Sy vrouw en kinders al men geeft haer in beuls hande,
Haer goet als huys en hof het isser al verbeurt,
Dus wort u Erf-Neerlant als een pampier verscheurt,
Het geen zyn Majesteyt kan nader ondesoecken,
't Staet alles in geschrift, het geen in alle hoecken
In Neerlant is geschiet, dus bid ick met ootmoet
Aen syne Majesteyt waer voor ick val te voet,
Dat dese bloed'ge wet docht mocht tot ruste raken;

Kon.
Ick sal met naerstigheyt doen letten op u saken,
Terwyl ick met myn Raet alhier vergadert ben,
Ghy kunt tot in 't vertreck by al de Edelen,
So langh zyn, t'wyl wy 't schrift wat nader ondersoecken,

Florens.
'k Vertreck op Koninghs woort.

Binnen.
Koninghs President ofte Pensionaris.

Myn dunckt 't zyn heele boecken,
Alhier is schrift genoegh doch 't is maer kettery,
En soo zijn Majesteyt al dese heeresy,
Door 't gansche Nederlant toelaet, daer sal gebeuren
Dat dit verdoomt geslacht u wetten sal verscheuren;
Want al de Edellien die hellen na 't gespuys,
En soecken ander niet als door een twist gedruys,
U Lant voor haer besit dat kanmen wel afmeten,
't bescheyt des Governants verklaert ons die geweten,
Dus geeft zyn Majesteyt een rijp en wijs beraet,
Dat stricktelijck wort vervolght u hoogh en dyer Plackaet,
En die daer tegen gaet die moet het vier verteeren;

Kon.
Wat salmen dan gaen doen met dees Neerlantsche Heere,

Terwyl sy garen weer na Neerlant soude gaen
Met blyschap datmee siet;

Duck d' Alba.
Laet haer Karstanie braen,
t'Wyl sy in spangien zyn en leert haer vyge eeten,
En hoore hoe 't al gaet laet uwe orders weten
Door een expres bevel, dat Koningh en zijn Raet
Belast de Gouvernant 't vervolgh van het Plackaet.
So mogen ketters sien wat Koningh is te seggen;
En doet haer 't vier so na tot aen de voeten leggen
Dat yder hem verschrickt, hoe weet zyn Majesteyt
Niet dat u gansche kroon heerst onderdanigheyt;
Heeft Peru niet verschrickt, moest Maxica niet beven,
Moet den Americaen niet naer u ordens leven,
Leght 't gansche Africa niet onder uwe macht
Geboeyt, so gy gebiet en sal dit snoo geslacht
Niet schricken, als den Vorst yet last of laet gebieden
Laet al dat ketters volck dan in den Oly sieden;
Sijn Majesteyt geeft last dat d' heer van Montenguy,[1718]
Wort Vast en wel bewaert dat Nederlant wort schuy,
En wachten nader af wat dat de Gouvernante
Sal schrijven, van dat volck en so die ketters kante,
Tegen zyn Majesteyt so maeckt dan naer besluyt.

Kon.
Mijn dunckt 't Neerlans gewelt my snagts in d' oren tuit,
Gaet Pagie laet Florens en den Markys hier komen,

Pagie.
Ick gae op Koninghs woort,

Duc d' Alba.
Doet die quastige bomen
Verdoren, en gebiet door Koninghs woort en last,
Dat het Neerlantsche volck wort hier gehouden vast,

Con.
Roept dan de Cappeteyn alhier van my Lijfgaerde,

d' Alba.
Gaet Pagie doet het hof besetten met Helbaerden,
En seght de Cappeteyn dat hy alhier verschijnt,

Pagie.
Hy wandelt op het hof.

d' Alba.
Gaer eer dat hy verdwijnt,
Uyt u gesight.

Pagie.
Ick gae,

d' Alba.

1718 Brontekst: Monteuguy

Hoe sullen sy staen kijcken,

Capp.
Langh leef zyn Majesteyt Groot-vorst van vele Rijcken

Con.
Beset het hof met wacht, past snedigh op myn woort,
Wanneer dat Heer Florens, en den Marquies, komt voort
So brenght haer daer haer 't licht der sonne niet veel quellen,

Capp.
Groot-machtigh Vorst wy syn u dienaers u gesellen,
Die u beveelen doen uyt last van Koninghs mont,

Capiteyn binnen.
Heer Florens en den Markies uyt.

Flor.
Langh leeft de werelt Vorst, u dienaer die verstont
Uyt last en Koninghs woort, dat wy alhier verschijnen
Ootmoedigh voor u neer;

Con.
Men sal die ketters swijnen
Doen leeren het bevel des Koninghs tegen gaen,
Waer zyt ghy Capiteyn doet dees myn wil verstaen.

Cap.
Al 't geen den Koning seght, daer aen sal niet mankeeren,

Con.
Gaet brenght sonder vertoef dees Nederlantsche Heeren
In goe versekeringh;

Koning met zijn Raet binnen.

Cap.
Kom heer van Montenguy,
Leght u geweer van 't lijf, en toont u niet te schuy,
Beneffens u Marquies, dus laet u bey geseggen,
Of anders sal mijn volck de de handen aen u leggen;

Flor.
Ghy doet myn overlast ick ben een Ambassaet,

Cap.
Ick stoor myn daer niet aen ick volg des Koninghs raet,
Sie daer daer is myn last;

Marquies.
Dit is wat vreemt te seggen,
Wil dus den Koningh dan de handen aen ons leggen,
Wy zyn Ambassadeurs en heeren van het Vlies;

Cap.
Ick ken geen Ambassaets noch geen St. Anderies
Ick volgh myn Koninghs last.

Marquies.
Heer Florens laet ons gaen,

Florens.
't Schijnt die vermeestert is moet het gewelt uytstaen.

Allegaer binnen.

Vierde bedryf.
Derde Uytkomst.

De Gouvernante met haren Raet, als Granvel d' Assonvil Vigilius en andere.

Gouverna.
Myn Heeren, mynen Raet, die my zyn waert en trou,
Ick ben als disperaet, siet u verlege vrou,
Vol kommer en vol anghst in dese troubel tijden;
Waer was oyt mijns gelijck in 't nemen geven lijden,
Voor eerst, ick stae verplight sijn hoge Majesteyt,
Te volgen zijn bevel te doen al wat hy seyt,
Hier komen tegen in den Adel en de Staten,
Gelijck een starcke vloet van al de Ondersaten,
Gedreven met gewelt, tot boven dijck en dam,
't Uytbarstent roock en vier is lichteloor in vlam,
'k Heb Wilhelm van Nassou alhier ten hoof ontboden,
Ick heb zyn wijsen raet in desen tijt van noden,
Waer denck ick of hy blijft,

Lakay.
Me-vrou de Prins is daer,
Als me Graef Eggemont,

Gouverna.
Gaet seght haer beydegaer,
Dat sy van stonden aen alhier by my ontmoeten,

Prins en Egmont uyt.

Prins.
Langh leeft de Gouvernant,

Egmont.
Den Hemel u begroete,

Gouverna.
Gy Heeren van het Vlies en Raden wilt myn raen,
Ick heb met harten leet en droefheyt weer verstaen,
Als dat den Adel is, tot St. Truyen vergadert,
Dat kon wel oproer zyn myn dunckt het quaet dat nadert
Dus vint ick vast beraen dat ymant derwaerts keert,
En ondersoecken eens wat d' Adel daer begeert,

Prins.
Grootmogende Princes, u last die moet geschieden,
Dien voorslagh is heel goet, gelieft maer te gebieden,
Op dat 't aenstaende quaet daer door mach zyn gestuyt,
Soo mach den Adel weer verand'ren van besluyt;

Gouv.
Derhalven sult ghy dan met Eggemont te samen,
Als uyt des Koninckx last, en onser aller namen
U spoeden inder yl en na St. Truyen gaen,
En seggen haer mijn gunst en myne liefde aen;

Prins.
Wy wenschte wel Me-vrou dat ghy wout and're sende,
Verschoont ons voor dees reys het zyn ons goe bekende,

Gouv.
'k Versoeck u bey daer toe,

Egmont.
Orangien laet ons gaen,

Prins.
Voor my ick ben te vreen,
Me-vrou die moet beraen.
Dat ons bescheet is klaer om uyt u naem te spreken,

Gouv.
't Bescheet dat is gereet sie daer daer is het teken,
Ick hope u gesont al haest hier weer te sien,

Prins.
Dat heyl moet u Me-vrou voor langen tijt geschien,
Wy nemen ons verlof en gaen op uwe rede

Egmont.
Haer hoogheyt zy gegroet en leeft gerust in vrede.

Prins en Egmont binnen en vertreckt na St. Truyen.
De Gouvernante spreeckt tegen den raet.

Gouv.
Myn breyn is soo ontroert, ick kan geen reden uyten;

Barty.
Grootmogende Princes, ghy stelt noch goe besluyten,
Soo dat Me-vrou wel is van kloeck en wijs beleyt,
En seer voorsichtigh weet wat datter dient geseyt,
Daer is geen beter raet die anders raet kan ramen,
Als dese twee in staet te houden, tot dat quamen
Een nader order, of, wel selfs zijn Majesteyt
Of ymant uyt zijn naem met last en naer bescheyt,
Dus dunckt ons nu geraen den adel niet te tergen,
Maer met schoon woorden haer beloove goude bergen,
En geven haer niet meer als ydel hoop en wint,
Of soo 't sijn Majesteyt alsdan geraden vint,

Gouv.
Myn Heeren 't geen ghy seght bestaet wel in goe reden,
Ick danck u al te saem voor u sorghvuldigheden,

'k Vertrouwe my op u want ick ben veel te swack,
Ten is geen Vrouwe Werck te dragen sulck een pack,
Myn Lant is in rumoer den Fransman schijnt te luymen,
En hist den Adel op en soecken 't lant te ruymen,

Noch wort ick seer belast een yeder klaeght en weent,
Een ander seght ick ben tot in het hart versteent,
Een ander seght my aen te zijn van eet ontslagen,
My hooft is schier verdwaelt ick kant niet meer verdragen
Een uer schijnt my een dagh een dagh schijnt my een jaer
Ick wensch dat avont dagh en dagh dat avont waer,

Granv.
't Is om een weynigh tyt Me-vrou hebt vergenoegen,
Wy sullen hooren hoe den Adel hem sal voegen,
En als sy zyn gestilt soo sal zyn Majesteyt,
De Antwoort vaerdigh spoen wat datter dient geseyt;
Dus stelt u vry gerust wy sullen voor u waken
Met wysheyt en verstant tot u verrichte saken,
En geven nacht noch dagh ons hart noch ziele rust,
Voor dat Me-vrouw geniet volkomen vreught en lust,

Gouv.
Ick moet met lytsaemheyt den tyt soo langh verwachten
Tot dat den Prins weer komt met goe maer, of met klachten
Doch 'k danck u al te saem voor u genegentheyt,
Soo voor de sorgh van 't lant als voor sijn Majesteyt.

Vierde bedryf.
Vierde Vytkomst.

Den Adel tot St. Truyen vergadert achter de Gordijne.
Gordijne op.

Prins en Eggemont komen uyt.
Hoogh Adelijck geslacht; liefwaerde Heeren vrinden,
Het dunckt u misschien vremt dat wy ons laten vinden.
Zoo op u onversiens daer gy hier zyt vergaert,
Ick gis ghy op ons komst hier niet verdacht en waert,
De Gouvernante sent ons om met u te spreken,
Wat u vergaringh is 't sy goe of quade streken,
Dus komen wy uyt last van d' edele Princes,
Nu weet ghy de oorsaeck wel van d' opperste Voogdes,

Bred.
Me-Vrou is wel bedaght wat aengaet ons vergaren,
Dat heeft een goet insicht wy sullent u verklaren;
Voor eerst is sy bedanckt dat hare wyse maght,
Ons sent het wijste hooft van adelyck geslaght,

d' Oorsaeck dat wy hier zyn is om dat de Voogdesse,
Ons vast hadde belooft op eet en redens lesse
Dat d' Inquisity sou verboden zyn 't gewelt,
Daer sy weer op een nieu speelt meester in het velt,
Tot Doornick Bruysel Gent daer zynder veel gevange,
En 't Oudenaerde weer een hoope opgehangen,
De reste wort gedreyght gelyck een snoden draeck,
Gepynight en gestelt tot schou-spel aen een staeck,
Men hadde eerst geseght om 't woede wat te stillen,
Dat sijne Majesteyt hier quam, maer al die grillen
Siet den gemeenen man dat al maer praetjens zyn,
En al het Volck te saem is als een woedent swijn.
Dan soecktmen aen ons heul om sulck een quaet te dempen,
Dan seghtmen weer dat wy het lant willen verslempen
Aen 't Lelye France Schilt, dus soecktmen ons verdaght
Te maken by de kroon of by het Spaens geslaght,
Dan worden wy noch meer voor ketters uytgeschreven,
Dan dat wy oorsaeck zyn van 't spreken en daer neven
Dat wy het volck daer toe ophitsen tot onrust,
Daer onse naerstigheyt nochtans na vrede lust,
En soo den Koninck komt gelycker veel vermonde,
Met al sijn Spaense heyr soo gaet dit lant te gronde;
Hy heeft hem vast gemaeckt met Pause Kettery,
En sal met Roomsche saus den staet brengen in ly,
Men doet al watmen wil 't Hof kan geen raet van Staten,
Of wy van Duytslant nu een weynigh ginge praten,
Wat seght Oraengiens Prins en maeckte onderhant,
Aldaer wat vrienden uyt als 't noot dee tot weerstant,
Of anders gaetmen met ons hier levent te velde,
Daer niemant komt van daen of noyt yet wat vertelde,
Dus mogen wy wel zijn bevreest en op ons hoet,
Ick ben wel onderrecht wat de Princesse doet,
Sy schrijft zyn Majesteyt dat wy de onrust broede,
Daer nochtans ziel en lyf en eet my wel verhoede,
Dat ick tot roem en lof van sijne Majesteyt,
Heb alle moeyt en vlyt geduerigh aengeleyt,

Prins.

Roemwaarde edel-lien, vergon my dat ick spreke,
Ghy spant de pees soo hart dat die wel licht sou breke,

Ghy zyt vol achterdocht de saeck en lijt geen last,
Haer Hoogheyt doet dyvoir,

Bred.
Ja tot den strop en bast,
Of yemant veel beslagh met schijn en yver maeckte,
En datmen tot de daet en waerheyt noyt en raeckte,
Dat is maer tyt te loor een hant vol lucht en wint,
Met loven en niet doen soo paeytmen menigh kint,

Prins.
Myn heeren daerom zyn wy hier tot u gesonden,
Op dat ghy weten meught hoe dat de saken stonden,
Tot versekertheyt, en 't nut van 't algemeen,
Wy staen daer borge voor niet vruchteloos te scheen,
Bestelt ons tijt en plaets zoo 't uwe edelheden
Gelieft, wanneer en waer wy 't samen mogen treden,
In onderhandelingh of yemant uyt den raet,
Daer ghy u op betrout tot voordeel van u staet,

Bred.
Hoe wel wy menighmael zyn vruchteloos op gehouwe
En geen versekeringh en hebben van vertrouwen,
Hoe veel beloften ons haer Hoogheyt deed aenbien,
Soo hebben wy de daet en waerheyt noyt gesien,
Doch efter sullen wy om u doorluchte vrinde,
Tot Dussel op die tijt ons selven laten vinden,
Precys Augusti acht zyn wy al t'samen daer,
Met voor bespreck dat ghy en Eggemont te gaer
Met den heer L. Admirael van Hooren daer sult wesen,
Alsoo ghy kennis hebt waer uyt dees Troubels resen,
En dat ghy al ons doen tot inde gront verstaet,
Wy sullen voortaen niet doen buyten uwen raet,
Versoecken de Princes wou u volmaghtigh maken,
Op dat ghy meught voorsien al dese sware saecke,
Eyscht van haer goet bescheet geschreven met haer hant;
Dat al ons doen verstreckt tot nut van 't Nederlant,
Mits dat haer hoogheyt ons sal trouwe lijfwaght geven,
En dat wy onder u bewaringh daer vry bleven,
Doch maer voor eene tyt tot dat sijn Majesteyt,
Of ons heeft ingewillight of ons heeft afgeseyt,
Dan zyn wy buyten eet maer dit sal ick u geven,
't Geen wy hebben gestelt en schriftlyck onderschreven,

Sie daer daer ist Heer Prins behandight dat Me-vrou,
Wy blyven totter doot sijn Majesteyt getrou,
't Is van goet-aerdigh volck d' aensienelicks en 't beste,
Ons hier ter hant gestelt dees hooghgaende requste,
Van luyden daermen seght te zyn gereformeert,
Me-vrou kan hier in sien wat dat het Volck begeert,

Prins.
Wel edele ghy puyck van de Neerlantsche Volcken,
U yver trouw en dienst blyft onder 's Hemels wolcken
Roem ruchtbaer eeuwighlyck, wy sullen u divoir
Doen by de Governant dat ghy krijght goet gehoor;
Hier op soo meught ghy u volkomentlijck vertrouwen,
En ons voor Vrienden van u al te samen houwen,
De voorspoet spaer u al en geeft u goet beleyt
Tot voordeel van het Lant en van sijn Majesteyt.

Vierde bedryf.
Vijfde Uytkomst.

De Gouvernante met haren Raet. De Prins en Egmont doen rapport.

Prins.
Hooghmogende Princes voogdesse van dees lande,
Wy hebben uwen last volbracht, dies wy de hande
Van uwe mogentheyt heus kusse met ootmoet,
Wy buygen ons voor u met nederigh gemoet.

Gouv.
Hoe is de reys vergaen, Prins hoe ist afgeloopen?

Prins.
Al beter als Me-vrou en al den raet kan hopen,

Gouv.
Wy hebben na u komst gewaght de heele weeck,

Prins.
Geeft u dienaer verlof Me-vrouwe dat ick spreeck,
Soo doen wy u rapport van al ons wedervaren,

Gouv.
U excellenty weet dat wy daerom vergaren.

Prins.
Naer dat den Adel was van u hoogheyt begroet,
Naer dat haer hoogheyts last ontlasten ons gemoet,
En mondelingh geseght waerom dat wy daer quamen,
Gelevert schriftelyck uyt hare hoogheyts namen,
't Geen hier was ingestelt, naer langh en rijp beraet,
Heeft Brederode ons met heus en bly gelaet

Uyt haerder aller naem bedanckt na lange reden,
En mondelingh gespreck geseght te willen treden,
In onderhandelingh in Brabant op den boom,
Van sijne Majesteyt mits haer niet overkoom
Subyten overval, aen haer noch aen haer woningh,
Oock niet aen ymant van, de dienaer van den Koningh,
Beloven boven dien soo het gemeen aen haer,
Belooft de Wapens af te leggen allegaer,
Mits dat haer hoogheyt sal met d' Heeren van den Orden,
Versekeringe doen en borge daer voor worden,
Sy sullen haer also aenstellen dat Me-vrouw
Volkomen sy vernoeght, van haren dienst en trouw,
Oock hebben zy versocht dat Eggemont en Hooren,
Beneffens myn parsoon van u daer toe verkooren,
Te gaen naer Dussel toe, Augusty achsten dach,
Op datmen daer te gaer van 't accoort spreken mach,
Sy toonden ons beleeft, hoe dat sy goet en leven,
Ten diensten van het lant gewilligh willen geven,
Dies spreken sy haer vry voor u en yder een,
Dit alles 't geen sy doen is 't beste van 't Gemeen,
Hier neven hebben sy ons dit Request gegeven,
't Geen haer behandight is en wel bestipt geschreven,
Van lieden goet van staet en eerlick wel gestelt,
Genaemt Gereformeert, gelijck zy zyn vermelt;
Na veel en meer discoers en alles te verklaren,
Soo is tot Dussel vast gestelt, weer te vergaren,
Hier mede namen wy met heus verlof af-scheyt,
Den ganschen Adel heeft ons feestelijck geleyt
Tot voor ons Logement, met menighmael gebiedens
Aen u Me-vrou veel goets te seggen van haer liedens,
Dat yder een van haer wel neerstigh toe sal sien,
Dat selfs het minste quaet niet meer en sal geschien,

Gouverna.

U Excellenty heeft hem selven wel gequeten,
En gy Graef Eggemont, dies sal ick noyt vergeten
Mijn heeren uwen dienst, u komst is aengenaem,
Maer u divoor voor al verschuldight ons al t'saem.

Egmont.

Me-vrou al wat wy doen wy doent als schuldenaren,
't Is ons een Groote vreught als onrust mach bedaren,

Dus hoop ick dat Me-vrou in rust en vreughde leeft,

Gouverna.
't Is loon dat u geschiet of 't geen den Koning geeft.

Allegaer binnen.

Vierde bedryf.
Seste Uytkomst.
Vertooningh

Alwaer een oploop vertoont wort in 't wilde die daer beelden, Schilderyen uyt de Kercken halen en omwerpen, en roven en plunderen, gevangenhuysen openbreken, gevangen verlosse.

De Schijn in 't Roomsche kleet spreeckt.
ICk heb de werelt door gewoelt om quaet te stoken,
Ick heb de rust geterght, nu is het bloet aen 't koken,
O! droevigh ongeval, ick broe een ander quaet,
Nu valt het op myn kop, ô! ongeval wat raet,
Men siet nu over al in alle vlaemsche Steden,
In brabant Hollant Fries 't is alles te onvrede,
Mijn Kerck die wort geschent, ô Koning Philippus groot,
Komt helpt my door Duc d' Alf of anders raeck ick doot.

Vierde bedryf.
Sevende Uytkomst.

Gouvernante Berty d' Assonville Vygilius Mansvelt en Granvelle uyt.
WAt Christen-vorst, of Prins, beliefden oyt soo, u tyt
Als ick helaes! nu doe ick heb rust noch rispijt,
Van smorgens dat de Son oprijst, en laet haer stralen
Den Mensche sien met vreught, en wederom gaet dalen,
Niet eenen oogenblick of brieven of request,
Wort my ter hant gestelt een yeder doet zyn best,

Zijn Majesteyt ten dienst, als trouwe Onderdanen,
Soo yder van haer segt dies sy my hart vermanen.
Gelijck een Zee door storm de een de ander baer,
Geduerighlijck drijft voort tot dat, sy hier of daer
Op dijck, op klip, of strandt, haer fuery willen breken,

Barty.
Me-vrouw geeft my verlof, dat ick met u mach spreken;

Gouverna.
'k Verlangh na het bescheet na raet en wyse tael,

Barty.
Het volck is op de been dus sal ick princepael
Verhalen 't geen ick weet, het staet alsoo in vlaend'ren,
Al waer den brant ontstack gelijck het vier de spand'ren,
En heeft soo inder haest gelopen als de wint,
Gevlogen over 't lant geschonden wat het vint,
En grouwelijck verteert so yder een kan mercken,
't Heeft in ons lant vernielt by na vijfhondert kercken,
En al dat schoon çieraet en oock 't Marie beelt,
Dat hebben sy vernielt alsmen met popen speelt,
Voort alderley çieraet, Cyboren opgebroken,
De Kelcken al vernielt, verbrant zyn al de boecken,
De Schilderijen al, zyn daer tot stof gemaelt,
Wiens roem was in de wer'lt seer konstigh uytgehaelt,
Daer menigh braven baes zyn meester-stuck aen toonde,
Dat is in eene nacht vernielt 't geen meerder hoonde
Is dat dit quaet opstel braken 't gevangen-huys.
De deuren met gewelt, en halen, tot ons kruys
Het volck dat daer in sat, daer uyt die moesten sterven,
Die doen noch 't meeste quaet, met hacken en met kerven,
Dus moet Me-vrouw hier in versien met rijp beleyt,

Gouverna.
Ellendigh! is myn staet ick ben als af-geseyt,
Als dit zyn Majesteyt sal klincken in zyn ooren,
Wat sal ick laster schrift of schempen moeten hooren,
Wat raet in dit verstel, wat raet in dese daet,
Wat staet my nu te doen, ellendigh is myn staet,
De kerken al geschent, de heylige geschonden,
En die in 't aengesicht gespogen van die honden,
Chyborien vernielt, het groot gewijt Off'rant
't Geen den doot-krancken mensch, ontfanckt uyt Priesters hant,
Getreden metten voet, op Outaer Ornamente,
Het isser al vernielt, O! borst het komt u prente

Tot binnen in de Ziel.

Granvel.
Madam u doch bedaert,
Ten helpt doch ons al niet, schoon of gy u beswaert,
Men moet in dit verstel de beste middel soecken,
En stillen al dit quaet door die die 't eerst gingh stoken,
Ontbiedt alhier de Prins, oock Hooren, Eggemont,
Want 't is door haer beleyt dat al dit quaet onstont,
Daerom so moet ghy haer seer vleyen en schoon spreken,
Belooft haer gunst op gunst, tot dat dees bose treken
Zyn wegh, en afgedaen, versiet u dan van macht,
En maeckt dat dit gespuys te onder zy gebracht;

Gouverna.
Gaet Pagie siet op 't hof, na Eggemont en Hooren
Beneffens oock de Prins, en groet haer van te voren,
Uyt myn en aller naem met minnelicke Tael,
Dat sy soo dadelijck hier komen op de Zael,
Beneffens d' Ed'le heer, van Mansvelt, t' onser baten,

Pagie.
Ick ga op u gebodt,

binnen.

Gouverna.
En ick ga u verlaten,
Ick blijf hier langer niet, ick kan 't niet langer sien,
Want soo ick langer blijf 'k weet my sal leet geschien,

Granvel.
Waer wou myn vrouw na toe,

Gouverna.
Ick ga uyt dit benouwe,
Ick neem myn reys met spoet na Bergh en Henegouwe,

Granvel.
Me-Vrouw gy meugt niet gaen daerom hier niet van praet
De Poortsen zyn beset de Borgers zyn op straet,
En soo ghy ons verliet was meerder quaet gebooren,
Antwerpen lagh in 't vier die Stad die ging verlooren;
Wie sou de oorsaeck zyn van alle dit verderf,
Anders als ghy Me-Vrouw beraet u anderwerf.

Prins Hoorn Eggemont Hooghstraeten uyt.

Prins.
Langh leeft de Lant-vooghdes,

Mansv.
Langh moet ghy vreugden erven,

Gouv.
De vreugt is so verkeert dat ick van rou schier sterven,
Ziet my ellende Vrouw, en drilt gelijck een vis,
Myn dunckt dat in dees daet geen beter raet en is,
Als 't gouverment der Stadt aen ymant op te dragen,
Dies ick daer toe versoeck met al mijn raets behagen

De edle Heer en Graef van Mansvelt, die sal gaen
En stellen orderen, tot geen dat dient gedaen,

Mansv.
U dienaer is gereet, Me-Vrouw alle u woorden
Wort inder yl gedaen, om dit quaet te vermoorden,

Gouv.
Orangie Horen sal met Hooghstraet en Egmont,
Te samen met u gaen of daer wat vremts ontstont,

Prins.
Al 't geen Me-vrouw gebiet, wy niet een uyr verlenge
Wy gaen en sullen u haest goede bootschap brenge,

Prins, Egmont, Hoorn, Mansvelt, Hooghstrate, binnen.

Gouv.
Wat sal ick nu de kroon toeschryven met my hant
Van al dit groot verlies,

Gran.
Wy als u onderpant
Die sullen seer getrou gestaegh by u verkeeren,
Dat al dit quaet ontstaet door ded'len en Heeren,
Want uwe Macht is wegh, de Spangiaerts sijn uyt lant,
Daerom een yder een tegen U Hof aenspant,
Want sy sijn over al de Meester van Soldaten,
Dus kryght sijn Majesteyt noyt Recht op sijn Placaten,
Daerom soo moet de Kroon, met Spangiaers komen aen,
Hy, of 't een uyt sijn Naem, die het magh tegen gaen,
En doen haer soo te met hier door eens anders dansse,

Gouv.
Ick weet geen beter Raet met dese wilde hansse,
Maer eerst moet sijn gestilt, dit boos en snoo bedryf,
Want onrust, is myn Rust, myn Leden worden styf,
Schrijf ick sijn Majesteyt perfect al dese quale,[2115]
'k Verlies mijn gouverment, soo moet myn eere dalen,
En efter doe 'k het niet soo kan ick niet bestaen,
De heer van Montenguy is door myn last gegaen
Na Spangien, en dien gast vergeet hier weer te komen,
Dit heeft den Adel en het gansche Hof vernomen,
Dies kanten sy op my, en soo sy dryven aen,
Sy konne met gemack met 't heele landt doorgaen,

Granv.
Daerom Me-vrou moet ghy dees daet wel overlegge
Sy hebben al de Maght, ghy hebt thans niet te seggen,
Het Volck is over al tot d' Adel soo gesint,
Al wat die seyt of spreeckt sy doen 't gelijck een kint,

2115 Brontekst: Schrijff

Een yeder sal voor haer sijn lijf en leven laten,
Dus moeten wy hier van Me-Vrou wat nader praten,
En schryft sijn Majesteyt wy sullen 't al toestaen,
Dat al den Adel hier oock Ketters wegen gaen,

Gouv.
Dat most sijn seer bedeckt

Vygil.
Me-Vrou wy sullen swygen,

Granv.
Soo 't niet bedeckt en waer, wy souden d' Adel krygen
Als plagen op het lyf, en dreven ons uyt 't lant,
of braghten ons wel light door 't heete Vier in brant,

Vygil.
Madam het moet geschien, en noch moet ghy beramen,
Soo dra den Adel komt soo seght haer aen te samen
Pardon voor 't gansche Lant, laet drucken een Placcaet,
Dat yder een gerust, weer na de Kercke gaet,
Laet Preken dat het Roockt, en wilt Soldaten winne,
En krygen die te met tot inde Steden binne,
Stelt u soo in Postuier dan sal 't al beter gaen,
Wie is' er die dan durft tegen 't bevel op staen;

Gouv.
Dien raet die aght ick goet,

Granv.
Me-Vrou 't is wel versonne,
Geeft ordre en bevel dat sulck wert strack begonne.

Prins Eggemont Mansvelt Hooren Hooghstraet allegaer uyt

Mansv.
Roem waerde lant Vooghdes, 't is alles wel gestilt,
Het volck is wel gerust, niemant verthoont hem wilt
Noch woest, om eenigh quaet dat onheyl most versmooren,
Of daer sou meerder quaet het heele lant doorbooren,

Prins.
Me-Vrou 't is al in rust,

Gouv.
Ick sal gelooft myn woort,
U daden dringen door dat gy door dit accoort,
Sal krijgen gunst op gunst roem waerde Ed'le Grave,
Lant-sorgers voor de Kroon,

Egm.
Vooghdes de tyt die gave,
Het geene dat ghy spreeckt door u lof waerde mont,
Alles waerachtigh was, maer ick nu kort verstont,[2158]

2158 Brontekst: was. maer

Dat ghy sijn Majesteyt aenschryft veel sware dingen,
Dat al den Adel doet 't lant met gewelt bespringen,
Daer wy met lijf en ziel al voor den Koninck sijn,

Hoorn.
Myn broeder heer Florens die voelt die smart met pijn,

Gouv.
Gy Graven sijt gerust, schoon daer was wat bedreven,
Ick hebbe op dees daet sijn Majesteyt geschreven,
Dat ick was onderright, van menigh bose quant,
Maer dat ick nu bespeur u yver voor het lant,
Ick sal noch boven dien Placaten doen uyt stellen,
Dat yder een gerust sal leven sonder quellen,
Het prediken is vry, aen yder een vergunt,

Prins.
Me-Vrou dit is het best dat ghy bedencken kunt,
Wy gaen en sullen 't volck berechten u raetslagen,
Die yder sal met vreught aenhooren sonder klagen,

Egm.
Geluckigh is u raet soo die wort in gestelt,

Gouv.
Op morgen sult gy sien dat alles wort vermelt.

Allgeaer binnen.

Vyfde bedryf.

Eerste Uytkomst.

Koninck van Spangien met sijn Spaenschen Raet aen Tafel sittende.

Gordijne op.

Kon.
't Schynt of het Noortsche ys, niet doet als hagel braken,
Daer helpt geen rat noch galg noch swaert noch brant noch blaken,
Dus sal ick om de rust, al daer te planten vast
Myn reys naer Neerlant spoen, en dwingh met strop en bast
Dat wilde duyvels kruyt, van Pluto voort gesprooten,
Soo wort dat Ketters bloet, vernielt om niet te grooten,
Want al den Adel, is, al met dat smeer besmet,
Dus reeden sy te gaer al aen 't verwarde net,
De kercken sijn ontrooft haer kostelijcke Ciercel,
de beelden al vernielt, verdoomt al 't wieroock viercel,
Het schoone silver-werck t'zy Parels Diamant,
Is al te gront gebracht soo datmer niet niet en vant,
Den Authaer leght vernielt Cybooren zijn verbroocken,
Al dat verwildert Volck doet anders niet dan spoocken,
Dus is myn oordeel best dat ick na Neerlant gae,

Alba.

Bedenckt u Majesteyt u doch te deegh berae,

Sent liever uyt u raet met volle maght en luyster
Een goet verstandigh man soo magh dat nevel duyster
Verdwijnen, eert berooft den Koningh sijnen Lant,
Geeft absolute maght, en stelt het in sijn hant,
Die gaet uyt Koninghs naem, en geeft met hem soldaten,
Soo magh hy waer hy komt syn selven vast verlaten,
En doen voor 't eerste werck den Adel setten vast,
Dan is het vergenoegh de rest niet op en past,
Door dees beraemde wegh soo sult ghy ruste vinne,

Kon.
Maer strengh en straf gebot komt nimmer in haer sinne
Men moet met sachte melck doormengen al dit schaer,

d' Alba.
Te saght maeckt vuyle wont het werrick is te swaer,
Dan dogh zyn Majesteyt kan anders hem beraden,

Adel.
Al die hem heeft verstout syn Majesteyt te smaden,
Moet door suptyle daet te onder zyn gebracht,
En toonen Koninghs woort te syn een groote maght,

Kon.
Wie sou ick alderbest na Nederlant toe sende,
Om al dat wilde Volck haer hersens om te wende,
Het dient een Oorloghs helt manhaftigh wys en goet,

d'Alba.
Het dient een snege geest die met een stoute moet
Aldaer den Raet verset, en dwynght door Koninghs wette
Dat Raet-huys Hof en Staet hem na sijn wil sal sette,
Dit Volck dat roemt haer vry, dus zyn sy als het wilt
En alsmen 't wilt vervolght gewis het wort gestilt,
Dus 'k sou sijn Majesteyt beraen om daer te sende
Een snedigh Oorlogs Man, een die de kryghse bende
Kan stueren met een woort, een die Koninckx bevel
Druckt in het ingewant en dwynght dien wreen Rebel
Tot voor de voeten neer en roepen om genaden;

Kon.
Maer weet myn Vaders last, belast myn noyt te smaden,
Het errif Nederlant of breecken eet of wet
Want al haer voorrecht is door my met eet beset,
En treet ick buyten spoor het hof dat sal myn schende,

Bisschop.
Syn heyligheyt die sal dat quaet van u afwende,

Adel.
Het Coninghlycke woort en doet noyt quaet in 't Lant,
Maer 't is een segen-prael een licht van diamant,
Al 't geen u Vader u belast van de Neerlande,
Dat heeft hy wel gedaen, om haer met saghte bande

Te binde, soo haer lust niet al te hoogh en gaet,
Maer nu haer bose wil staet tegen u Placcaet,
Nu kan zyn Majesteyt doen dat hy wil begeeren,
Of anders sou dat Volck den Coningh wetten leeren,
Want al dat Neerlants Raet van Adel was soo slim,
Dat zy sijn Majesteyt dwongen als met gegrim
Dat Spaense Garnesoen van daer doch sou vertrecken,
Orangien is een Vos die kan het al op wecken,
En soo zyn Majesteyt dit niet door straf gebiet
Aendringht met Spaens gewelt, soo sal het na verdriet
Syn Majesteyt te vroegh hem van dat Lant beroven,

Kon.
Meent ghy dat Spaens gewelt, het Nederlant sal boven
Doen dryven als het veth;

d' Alba.
Alleen het Spaens gewelt,
Hoe weet sijn Majesteyt niet, dat de werelt helt
Na uwe luyster glans daer ghy beheerst veel kroonen,
Daer uwen Septer dwijnght de fleur van Christen throonen,
Ha glans! ha werelts prael monarch ghy, ghy die zyt
Een dwynger door u woort, en soeck 't Neerlantse spyt
U hoon, O neen! O neen, daer 't al moet voor u schricken
Heeft de Manilkas niet gevoelt u Koninghs pricken,
Molucke tuyght u maght en 't gansche Sina weet;
Beneffens den Megol wat uwe maght afmeet,
De Golff Occydentael die kan van u getuyge,
d' Honduras soecken vrught uyt u gebodt te suyge,
Men siet den Brysyliaen die past op u bevel
En 't schynt sijn Majesteyt die staet als in verstel
Door u Vaders verbont maer weet u Vaders wille
Die zyn noyt soo geweest dat sy u lant verspille,
En dwyngen u alsoo gelyck als sy 't verstaen,
Maer u Vaders gebodt die wil dat tegen gaen,
Wat dunckt sijn Majesteyt O prael! O glans der Sonne,

Con.
Myn bloet springt door myn lyf als 't water uyt de bronne
Door schrick van 't Nederlant;

d' Alba.
Maer weet den Koningh wel
Hoe duer u Vaders woort met een expres bevel
U altyt heeft belast Rooms Catholyck te blyven?

Biss.
U eet roem Majesteyt moet hier voor al beklyven,

Con.
Wel datmen dan beraet al 't geen dat dient gedaen,
Ghy Hartogh sult aldaer als Generael beraen
Met Absolute macht, want ghy hebt snege driften,
Ghy zyt een Oorlogs helt ghy sult dat Volck wel siften,
Gaet stelt u orders in soo als ghy die begeert;

d' Alba.
Roemwaerde Majesteyt 'k ben daer toe niet geleert,

Con.
Ick weet wat dat ghy zyt u naem sal haer verschricken,
Ick maeck u doen en laet gaet met u Spaense pricken
Kastyt het Nederlant en prest Soldaten mee,
Met absoluyt bevel en neemt u Hof-sit-stee
Of ick daer selver waer;

d'Alba.
'k Sal gaen op u bevele,
Maer weet roemwaerde Heer men moet met 't maskus spele
Tot ick daer binne ben of anders heeft 't geen val,

Con.
Wat wilt ghy dat ick doe?

d' Alba.
Geeft Vrydom over al;
En openbaer Pardon aen Adel en aen Staten,
Aen alle wie het zy gemeent en ondersaten,
Geeft haer de volle swier soo langh tot dat ick kom,
Of anders keerden sy gewis haer rockjen om,
Want Willem is te snoo, die vogel kan soo swyge
Dus moet ghy hem met list soecken in 't net te kryge,
Want sijn Orangie kleur ontsiet een yeder een,
Hy staet te wonder wel bemint by t' algemeen,
Dus moet sijn Majesteyt hier in voorsichtigh wesen,

Con.
Alles wat dat ghy seght dat wort gedaen in desen,
Gaet Secretaris schrijft en stelt het na den sin
Soo als Duck d' Alba seght,

d' Alba.
Ick sie des Koningh min,
Streckt tot myn en u Lant, ick sal u prael verheffen
Aldaer by 't Sonne licht, en u geboden treffen
Tot u uyterste wit dat sweer ick by myn eet,

Con.
't Is wel hertogh 't is wel ick ken u en ick weet
Dat ghy bewaren sult myn eer en Koninghs luyster;
Ghy sult die swarte Wolck en al dat nevel duyster
Verdryven daer van daen,

d' Alba.

Soo niet ick waer een schelm,

Con.
De voorspoet zegen u onder u Oorloghs helm.

Allegaer binnen.

Vyfde bedryf.
Tweede Uytkomst.

Orangie Egmont Hoorn en Hooghstrate uyt.

Alsoo de saeck vereyst om van gewighte saecken
Te spreecken en te sien hoe wy dat sullen maecken,
De schael hanckt rechte voort en wiggelt in balans,
Helt die na 't Spaensche Hof, soo is voor ons geen kans,
Dan zyn wy al in saem, daer wort van ons geschreven
Dat wy de oorsaeck zyn van 't geen daer is bedreven,
Want ick dit seker weet door een getrouwe vrient,
Die hare Hoogheyt selfs in hare kamer dient;
't Is haer geheymen Raet, hy weet oock daer beneven,
Al wat dat aen Me-vrou uyt Spangien wort geschreven;

Egmont

Orangie is 'er dan yet feytlicks tot ons last?

Prins.

O Ja! al vry wat veel daer dient wel op gepast;

Egmont.

Nochtans wort ons getoont de aldergrootste eere,
Wy staen steets inde bres om stormen af te keeren,
Want sooder yemant moet 't onheyl stutten t' syn wy,
Wy moeten alles doen de reste die gaen vry;

Prins.

Ja Eggemont wilt ghy selfs daer aen vergapen,
Dat is de Spaense wiegh die 't Neerlants Volck doen slapen,
Ick weet Me-vrou die schrijft beneffens haren raet;
Dat al het quaet gevolgh alleen uyt ons ontstaet;

Hoorn.

Myn heer ick hebbe mee al wonder veel gedachten,
Ick weet in Spangien zyn al vry veel groote klachten,
Het spel heet nu siet toe dat niemant hem vergaep;
Op 't vleye vanden Vorst of eenigh Spaens geaep;

Prins.

De Sonne blickt noch maer doch sal wel hooger rijsen,
Men sal ons werck en doen tot aenden Hemel prijsen,
De gunst, beloften die ons worden toegeseght,
Die maken ons verblint want daer komt niet te reght;

Hoorn.

Myn broeder heer Florens die kan hier van getuygen
Hoe nedrigh sy aldaer geduerigh neder buygen,
Wat wort haer schoons belooft en daer wort niet gedaen;

Prins.

Op 't lest sal men haer doen met Spaense vygen braen,

Egm.
Al watter is geschiet, al wat de heeren spreecken,
Dat is volkomen waer dit blijckt en 't heeft gebleken,
Maer dit is 't geen ick segh, als dat zyn Majesteyt,
Is van een goet humeur en goedertierentheyt,

Prins.
Myn heeren, g'looft 't wort tijt de saken by te leggen,
Ick heb myn ziel ontlost, ick hebt u moeten seggen
Wat dat my was geseght, dit wil ick u dan raen,
Dat ghy op alles merckt, en doch u oogh laet gaen;

Hoogst.
Myn heeren neemt dog aen het geen dat wort gesproken
't Is openbaer genoegh, men soeckt in alle hoecken,
Al 't geen dat tegen ons en gansch den Adel leyt,

Prins.
Een woort dat is genoegh de tijt geeft naer bescheyt.

Vyfde bedryf.
Derde Uytkomst.

Prins van Orangien, Egmont, Hoorn, Bredero, Lodewyck Hooghstraten t'samen uyt.

Prins.
Geperste noot! heeft my noch eens tot u doen keeren
En door myn bood' ontboon, u broeders vrienden heeren,
Op dat ick met u sprack, aengaende onse saeck
Want die voorseker is der spaenschen wit en baeck;
Sy breyd'len ons in 't net, men geeft ons soete prange
Geloof my, Broeders ey! gelooft my dese gange[2354]
Die leyden ons ter slacht, gelooft den Koningh veynst,
Want Spaengien die beraet, het geen sy noyt en peinst;
Segh waer is heer Florens? en den Markies gevaren?
Sy sitten wel geboeyt maer wie sal 't openbaren
Wat hoon wat leet wat smaet, men ons noch sal aendoen,
Myn dunckt ick sie het nest dat spaengien soeckt te broen;
O! onversadicht bloet, het soeckt ons neck te kerven,
Den Koningh is verhart wy konnen niet verwerven
By sijne Majesteyt, als 't droevigh moort toneel,
Men licht hier over al het krijghsvolck, dit gespeel
En staet my gansch niet aen, den Koningh heeft beraden,
Duc d' Alba in parsoon te sende, maer die quaden
En snoloose practijck, die sal ons al verraen
Wan so den Hartogh hier als Gouverneur komt aen

2354 Brontekst: Geloof my. Broeders

Soo weet ick dat zyn klingh, sal woeden en vermoorden;

Egm.
Hoe Prins, wel hoe wat 's dit, wat isset dat ick hoorde
Uyt uwen wyse mont, is u de vrees in 't lijf,
Bedaert u wijse heer.

Prins.
Ick segh noch en ick blijf
By 't geen ick heb geseght,

Hoorn.
Heer Prins wilt danverklaren,
Wat ons in dese daet, in dese droeve mare
Is best voor 't algemeen:

Prins.
Voor my ick weet wel raet
Maer of myn woort by u, sal wesen goet of quaet
Dat moet ick wachten af wanneer ick heb gesproken,
Voor eerst het lant geruymt, of dese spaensche spoken
Beroven 't lijf van 'thooft, en nemen al u goet,

Hooghst.
't Is beter met het goet als met het hooft geboet,
Het leven is te lief om so zyn lijf te laten,
't Waer beter datten wy dan sturven als Soldaten,

Egm.
't Is beter geen van twee, het blyven dat is best,
Soo blijft gy in de gunst en in u goet gevest,
Wat seght ghy Admirael,

Hoorn.
'k Moet verder myn bedencken,
Voorwaer het staet gescheept om ons de neck te krencken,
Den Hartogh die is wreet, een strickten dwingelant,
Ick sie een groot verstel komt hy op dese kant,

Prins.
Men most hem dan met macht uyt dese Lande keeren,

Bred.
Dat was de beste wijs, wat seggen al de heeren:

Lod.
Voor my ick ben te vreen, 'k ben tot u dienst bereit,

Prins.
So niet so zyn wy t'saem al in een strick gebreit,
Dus dient het lant geruymt of hem te moet getreden,

Hoorn.
'k Sal my daer op beraen, ten zyn geen kleynigheden.

Hooghst.

't Sy hoe gy 't heft of lecht, de saeck is al te swaer,

Prins.
U hooft hanckt na uu schat,[2400]

Egmont.
Voor my ick blijve daer
Ick tegenwoordigh ben, wel droomt ghy wyse heeren,
Sal dan Heer Prins een man dus in een kint verkeeren,
Wie isser die u jaeght, den Koningh die is goet,
Hy soeckt maer rust en vree hy soeckt geen mensche bloet,

2400 Brontekst: nu

Lod.
Dat fluytjen heeft u vast heer Eggemont, laet varen:

Egmont.
't Sy hoe dat ghy dat maeckt, 'k heb overal beswaren,

Prins.
Beswaren Eggemont, 'k kan alles licht geschien,
Al 't volck is tot ons dienst om spaengien 't hooft te bien,
Wanneer Duc d' Alba komt, laten wy hem verwachten,
Te midden op zyn spoor, en tonen onse machten,
En houden hem uyt 't lant, niet tot de kroon zyn hoon
Maer tot een luyster glans, van 't Majesteyts parsoon,
Ghy weet dat al dit lant, geen spaengien kan regeeren,
En hier spaengien heerst, soo sult ghy moeten leeren
Indien dat gy hier blijft, 't geen u niet passen sal
Wat dunckt u Eggemont? aen u so hangt het al,
Door u so kant geschien, op u sien d' and're ooge;
Den Adel siet op u, hebt ghy dan geen medooge
Met u, noch al dit volck, wat isser dat u hout?

Egmont.
Myn eet, waer door ick heb zyn Majesteyt getrouwt,
En gae ick tegen hem ick sou myn eet verpletten:

Prins.
U eet sluyt op het recht van onse Vaders wetten,
En als den Koninck self de wet met voeten treet,
Soo is u eet te niet, zyn Majesteyt verbreeckt
Den eet, of anders was ick neffens u verbonden,
Maer ick, ick ken myn vry, hy heeft dien eet verslonden,
En so ick sullicks niet bevant in myn gemoet,
Ick waer een heydens mensch, maer t'wyl de tegenspoet
Ons over al so treft, so moeten wy beraden
Een middel, om dat quaet niet op ons hals te laden,
En vint ghy Eggemont u daer in soo beswaert,
Daer ghy met waerheyt roemt, dat ghy die hebt bewaert
Gelijck wy mede doen, maer 't sal u weynigh baten,
Wanneer den Hartogh komt met sijn spaensche Soldaten,
Gaet prossedeert dan eens, daer Rechters doen den eysch,
Ick ken al haer bedrogh het siet op mensche vleys;

Egm.
Gy neemt het goet voor quaet ik wacht Konings genaden

Prins.
Genade die is kleen, dus wilt u wel beraden,
Ick wachte geen gena, ick heb mijn schult volbracht,
Want daer den Hartogh heerst daer is het lant verkracht,

Hooghst.
Verdwaelde Eggemont! wie heeft u dus betovert,
Wat Nicker heeft u hart beseeten en verovert,

Betrouwt gy u op die, die in zyn vuysten lacht,
Die u door hoop van gunst, u heeft in 't net gebracht;
En neemt het waer alsoo ghy steunt op sijn genaden,
Ghy seght den Koninck is sachtmoedigh, maer die paden
Die zyn al om geleyt, ghy hoopt op enckel wint,
Wat schort u Eggemont, bent gy al siende blint,
Siet ghy op swerelts goet, en op u groote Staten,
Als ghy zyt hoofdeloos, so moet gy 't al verlaten,
U kinders na u doot die sullen noch verstaen,
Dat ghy als een verraer bent na de beul gegaen,

Egm.
Sal dan een Koninghs mont de waerheyt niet believen,

Prins.
Wel wilje meer bescheet als Koninghs eyge brieven,
Daer zyn die, daer hy schrijft dat al 't bedreven quaet
Gelijck als hy dat noemt, maer door ons drien bestaet,
Ghy siet wat hy daer schrijft, 't is immers al gelogen,
Siet ghy niet in dien brief, hoe dat wy zyn bedrogen
En hondert brieven meer;

Egm.
Ja maer de Gouvernant
Bekent, dat haer geschrift geweest is misverstant,
Dus heeft sy nader weer den Koningh gaen berechte
Dat wy belogen zyn;

Prins.
Gelooft men sal u rechten
Een hoofs bankette saus, die 's menschen aders kort,
Mijn heer niet meer hier van, ick worde aengeport
Te doen, 't geen myn vereyscht, gy kont u noch bedencken,
Verneemt doch overal na 't geen dat ons mocht krencken,
Ick geef u tijt en dach dat gy u naer beraet,
Maer 'k rae u dat ghy raet het best voor uwen staet.

Allegaer binnen.

Vyfde bedryf.
Vierde Uytkomst.

De Tijt met de Nijt.

Tijt.
Hoe wonder is de tijt wat komt de tijt al vooren,
De waerheyt en de tijt gaen nimmermeer verlooren;

De nijt heeft nu haer tijt dat sy hier meester is,
O! monster vol bedrogh, ô snode Baselis,
Ghy saeyt u bose saet tot in den Konings binnen,
Ghy parst hem door het hart tot in sijn rijpe sinnen,
Ghy hebt u vast geprent door Schijn tot in zyn ziel,
O! snoo en loos gedrocht wat baert ghy al gekriel,
Ghy en u Companion gaen haer in myn besteden,
De tijt aensiet het al, ick streck myn snelle leden,
In al 't geen gy beraet ghy dempt de waerheyt uyt;

Nijt.
Al waer de waerheyt is daer maeck ick geen besluyt
Myn swadderige hooft, spreeckt met een valsche tonge,
Myn borst bekruypt de slang, myn keel braeckt gal en longe
Myn neus blaest hels vergift, mijn loopent oogh is vals,
Myn kaken dor en droogh, myn strot steeckt door myn hals,
Waerom benijt gy my, de tijt is my gegeven,
Ick leve in de tijt, de tijt die doet myn leven,
En dat de tijt niet waer ick was al levenloos,
De tijt en geeft myn niet, myn tijt is fel ben boos,
Dus staet my vry de tijt voor myn tijt te gebruycke,

Tijt.
Ghy bent een schoon Juweel het puyckje van de puycke
Siet wat de tijt u baert, de tijt brenght voor den dagh
Al wat ghy hoort en siet,

Waerheyt uyt, de Nijt wijckt achterwaerts.

Waerh.
Hoe wijckt niet snoo beslagh;

Nijt.
Aldaer de waerheyt komt daer moet ick eeuwig wijcken,
Myn oogh en dult haer niet, nu moet myn hart beswijcken
'k ga daer ick ben bemint,

De Nijt met het hooft tusschen de Gordijnen.

Waerh.
Hoe maelt dat laster-beest.

Schijn uyt.

Schijn.
Al waer de waerheyt komt daer is de nijt bevreest,
Want u roemwaerde deucht, die kan sy niet verdragen,
Het is een snoot fenijn, hy plant dorens en hagen,
En waer sy binnen komt daer geeft sy hels vergift,

Waerh.
Wat zyt ghy dan voor een,

Schijn.
Ick ben een mydent rift.

Doch efter ick ben schoon, ick durft met u wel spreken,

Waerh.
Ghy soeckter veel den hals of wel den kop te breken;

De waerheyt treet na de Schijn, de Schyn wyckt.

Wel waerom wyckt gy dus, laet ick u borst besien,

Schyn.
Myn borst en toon ick niet ick wil veel liever vlien,

Schyn eu Nyt binnen.

Tyt.
Wat sal de tijt voortaen veel wonder openbaren,

Waerh.
Voorwaer de tyt die sal het alles nu verklaren.
De werelt is vermomt men streelt een yder een,
Soo langh tot dat het hooft sal van het lichaem scheen,
De Tijt die sal het hof doot-schimmen leere speelen,
De Tijt die sal het bloet door 't menighvuldigh keelen
Doen stromen door 't bedroch, dat hem vermomt vertoont,
De tijt ruckt alles wech die niemant en verschoont,
De tijt geeft 't helsche spoock nu vreughden in dees dagen,
Die nu geen waerheyt volght, sal hem de tijt beklagen;
Maer 't schijnt de tijt die hoopt op beter tijt en stont,
Maer die de waerheyt volcht, die is van raet gesont,

Tyt.
Ick sal het alles doch op 't lesten openbaren,

Waerh.
't Is waer ghy brenghter veel een bly of droeve mare.

Vyfde bedryf.
Vyfde Vytkomst.

Prins, Egmont, Graef Lodewyck eenige Edelen uyt.

Prins.
Heer Eggemont wout ghy u wyslijck laten raden,
Daer ghy om wenscht myn heer, helaes! het is te spade,
Myn dunckt ick sie in u de tranen van berouw,
Af-bigg'len! van 't geblos van u mistrooste vrou,
Myn dunckt ick sie u gaen door 't vinnigh bits gebroetsel,
Die al gewapent staen tot schutsel en behoetsel,
Dat ghy niet wort ontset, want al dat Spaensche volck
Komt dryven op u aen gelyck een water-wolck,

Gy wort als sprakeloos door 't roeren van de tromlen,
Ick hoor u binnens monts Oran! Orangie momlen,

Eer dat het wrede stael dat edel lijf ontrooft,
En so onschuldigh t' huys gesonden sonder hooft:

Lod.
Graef Egmont schijnt verhart, hy kan het niet gelove,

Egmont.
Heer Prins wat raserny doet u 't verstant ontrove,

Prins.
Ontroven, Eggemont! 't is dan genoegh geseyt,
Ghy hoopt op Koninghs gunst die na u leven vleyt,
Wat seght ghy Eggemont, wilt ghy so met myn treden,

Egmont.
Orangie wilje wech? vertreckt ghy uyt de steden?

Prins.
Niet uyt de stadt alleen maer mede uyt het Lant,

Egmont.
Gelooft myn waerde heer, ghy dwaelt in u verstant,

Prins.
Ick heb genoegh geseyt, ghy zyt gesint te blyven,

Egmont.
Orangie 'k hoop aen u noch menighmael te schrijven,

Prins.
Soo u geen breyn mankeert, soo sal 't de hant wel doen
O Eggemont! wat is 't, dat u soo dwaes kan broen
Nu kont gy, en ghy wilt, u hartseer niet ontloopen,
U goet u staet doet u op Koninghs goetheyt hopen,
Bent ghy niet langh genoegh gewaerschouwt, dat wy zyn
De oorsaeck van het quaet van 't kettersche fenijn;
Bent ghy niet die ghy waert, die wonder wout verrichten,
Bent ghy 't niet Eggemont die ons aen u verplichte,
Bent ghy de eerste niet die tegen 't spaens gebroet
U selven hebt gestelt en tegen haer gewoet,
Sult ghy nu d' eerste zyn om die in 't Lant te brengen,
Kan dat u nobelheyt en edelheyt gehengen,
Is dit u spitsche breyn en genereus gemoet,
Bevleckt gy soo u stam u edel Princen bloet,
Ghy sult de brugge zyn waer langhs de Spaengiaerts komen
In 't lieve Vaderlant tot hartseer van de vromen,
Daer gy benevens my kont sullicks tegen gaen,
En soo ghy noch maer wilt het wort met een gedaen,
Soo niet so laet ick u daer ghy 't gewelt sult vresen,

Egm.
Ghy hyscht het seyl te stijf ten sal soo quaet niet wesen

Prins
Graef Eggemont! ach heer, dat wort ghy wel gewaer,
Gedenckt doch op myn woort eer immermeer twee Jaer,

Nu dan ghy blijft versteent, ghy smoort al u geweten,
Ick heb myn plicht volbracht, ick heb myn eet gequeten,
De na smart komt op u voor my ick heb voldaen,
Denckt dat ghy oorsaeck zyt van 't moorden en verraen,

Ick sie het gansche lant, in 't bloet door u bedryven
Spreeckt Egmont wilt ghy noch? den Hartogh die sal blyven
Hier uyt ons Vaderlant, ellendigh! Eggemont
Myn ziel kleeft aen u lijf myn wangh blijft aen u mont,
Moet ick met droefheyt nu, ach lacy van u scheyden,
Den tijt verleent u heil, en my ter plaets geleyden
Daer ick bevryt sal zyn, voor 't Crokedil dat weent
En 't wraeck verhitte bloet aen my te koele meent,
Vaerwel dan Eggemont, vaertwel myn vrient en broeder,
Vaert wel segh ick noch eens den Coningh u behoeder
Hoop ick sy u getrouw,

Egm.
Vaertwel Nassousche bloet,
Heer Prins ick ben bedroeft verlaet gy so u goet,
Vaertwel Orangien staem laes u edelheden,
En voeght het niet heer Prins in armoe te besteden,
Doch als ghy immers wilt ghy sijt van goet berooft,

Prins.
Vaert wel heer Eggemont, Adieu Graef sonder hooft,

Egmont binnen.

Orang.
Gy broeder hebt gesien myn uyterste divooren,
Maer 't is al te vergeefs men kan hem niet doorbooren,[2591]
't Hart is hem over al versteent als Diamant,
Maer laes! myn dunckt ick sie zyn leven haest van kant,[2593]
O wonderbare! drift, dat u soo komt verrucke,
Door u waert 't heele Lant bevrijt voor ongelucke,
Niet alleen u parsoon maer duysent hondert mael,
Soudt ghy door mijne raet bevryden 't dootst gequael,
O! droevigh Nederlant moet ick u so verlaten,
O! droeve borgery ellendigh Heere Staten,
Ellendigh Vaderlant daer mijne ziel na haeckt,
Ik wijk voor 't spaens gewelt maer g'looft mijn ooge waekt,
Verlaet ick u met 't lijf mijn raet die sal hier blijven,
En Eggemont die blijft die sal zyn raet verstijven,
Ick wijck noyt met mijn gunst van u ô! Neerlants volck,
O! neen, ick wijcke maer voor 't spaensche duyster wolck,
Schoon of ick u verlaet ick kan u niet vergeten,
Myn ziel heeft u bemint myn hart is als gespleten
Van rouw, en nochtans moet ick gaen om u behout,
En so ick niet en gae ghy blijft eeuwigh benout,

2591 Brontekst: vetgeefs
2593 Brontekst: duuckt

Ick ga dan Nederlant, ick ga met rype sinne,
Hy blyve dan die wil maer efter woont ghy binne
Ja binne in myn ziel, kom Broeder 't is genoegh,
Tsa Pagie is 'er yet dat tot de reys vervoegh,
Bestelt het alles klaer,

Pagie.
't Is alles klaer en vaerdigh,
De Paerde zijn gezaelt veel Adel achtent waerdigh,
Om u exclenty bey te saem doen uytgeley,

Lodewijck.
Vaert wel dan Nederlant.

Prins.
Vaert wel vermomt gevley.

Allegaer binnen.

Vertooningh,

Alwaer den Prins van Oraengien met eenige Edelen afscheyt neemt vanden Adel die blijven, en de Gereformeerde Maeghden weenen, De Waerheyt gaet met hem.

De Tijt spreeckt.
Hier gaet de rust uyt 't Lant de waerheyt aen sijn zyde,
Ellendigh Nederlant wat siet ghy al te moet,
De Nijt regeert het hof 't gewelt komt spoedigh ryden,
Daer Roomen Meester is daer woont de Kerck in 't bloet.

Gordijne toe.

Rey van Gereformeerde Maeghden / eenige klagende andere verheugende/
Stemme: *Sulamyta.*
Zangh

Treurt ghy Gereformeerde/
Waerom wat reden doch?
U Prins verlaet u/
't Hof leegh en al den Staet schuy /

Dus weent en klaeght/
Waerom ghy hebt geen reden?
Sijn vertreck dient de Steden/
Meer als sijn blijve/
Nu kan sijn Raet ons stijven
Om de Plage/
Die ons lagen/
Alle dagen/ af te wrijven.

Voor-Zangh.
Stemme: *Blytschap van myn vliet. &c.*

VAert wel gesegent Huys Orangie/ Graef Nassouwe/
Aenmerckt dit droevigh kruys/ helpt ons uyt benouwe/
Den Hemel u geleyt/ tot in geruste dagen/
En u verstant uytspreyt/ om ons van alle lagen
Te ontlasten doch/
Die het Spaens bedrogh/
Ons geduerigh leght op 't lijf/
Want die snoode sogh/
Sent den Hartogh noch/
Met veel Spanjaerts wreet en stijf/
Slaet doch u Prince ooge/
Op ons hebt mededoogen/
Want ghy zijt ons troost en Heer/
Wy hoopen ghy sult poogen/
En al die Spaensche ploegen
Wegh verdrijven tot u eer.

Tegen-Zangh.
Toon: *De tweede Carileen.*

Ghy verhoopt dat Willem sal
U behoen/ maer laes de Spaense val/
Breyt een strick/
Tot u last/
Galgh en Mick/ sal u voen/
Dit is 't geen dat Romen uyt komt broen/
Maer eylaes/

U geblaes/ is als wint/
t' Wijl ghy denckt
Dat u hoop u leven krenckt/
Prins uyt Landt/
Dwijngelandt/
d' Overhant/
In dees Tijt/
Na 't verdriet een yeder hem verblijt/

Vyfde bedryf.
Seste Uytkomst.
Vertooningh.

Den Hartogh van Alba beneffens syn Spaensen Adel worden verwellekomt van Egmont Hoorn en andere, beneffens de Gouvernante en gebleven Adel.
De Schyn met de Nyt tusschen de Gordyne.

De Schyn spreeckt.
Hier wort door ons bedryf de Boosheyt soo vermommelt,
Dat niemant kan besien hoe 't aensicht is begrommelt,
Hier wort den Hertogh selfs van d' Adel in gehaelt,
Noch kunnen sy niet sien dat haer den hals ontfaelt,
Hier wort het Spaens gedroght door ons bedryf ontfange,
Hier is 't Roiaense Paert met eer en gunst behange,
Hier toontmen groote eer een yder Nyght en buyght,
Daer al het Spaens gebroet haer met de Tongh na guyght.

Gordynen toe.

Eynde des eersten Deels.

[Tweede deel]

Namen der Personagien.

Duc d' Alba.
Staten 's Lants.
Graef Eggemont.
Graef van Hoorn.
Hooghstrate.
Mansvelt.
Vergas, Cancelier van d' Alba.
Fiscael of Advocaten
Vitelly.
Soldaet.
Granvelle.
Barlaimont, Pensionaris.
Prins van Orangien.
Brederoode.
Lodewijck.
Pagie.
Sabina.
Bisschop.
Vryheyt.
Romero.
Iannetje, Camenier.
Sabinas Soon.
Don Frederick.
Lonnerval.
Coninck.
Raets-heer.
Cancelier vanden Koninck.
Lumey.
Worst.
Lowys Commandeur.
Heemstede.
Bode.
Heer van St. Alegonde.
Hertogh van Aerschot.
Don Ian.
Ascovedo.
Perez.
Matthias Hartogh.
Iasper.
Anthony.
Ian Ianregry.
Hartogh van Parme.

Hans Ianssen.
Hohenloo.
Dienst-maeght.
Stadt-houwer.
Balthasar.
Schiltwaght of helbardier.
Edelman.
Princes.

Twede deels.
Eerste bedryf.

Eerste Uytkomst.

Hartogh van Alba op syn Throon met al zyn Spaenschen Adel, beneffens oock alle de Nederlantsche Regente en Raet van State, waer aen hy ten deelen bekent maeckt syn last en authoriteyt.

De groote Werelts Vorst die niet alleen dees landen[2677]
Regeert, maer oock bestiert de onderaertse strande,
Hy die de Sonne heeft geduerigh als een hoet,
Tot decksel van syn Lant syn schatten en syn goet;
Die den Americaen en Africaen doet beven,
En met geboge knien Op-offeren haer leven,
Oock al haer schatten Ryck, als gout dat swaer metael
Buyght voor sijn Majesteyt als slaven altemael;
Tot dienst van hem die sit met luyster glans beperelt
Op diamanten Throon tot licht der gansche Werelt,
Waer van de schetteringh soo hart bestraelt de Borst,
Dat selfs daer van beswymt den grooten Tuylbants Vorst,
Die heeft met sijnen raet beraetslaeght, goet gevonden
En my uyt sijnen naem als Gouverneur gesonden,
Vermits hy 't harten leet seer dickwils heeft verstaen,
Wat hoogh bedreven quaet hier is in 't Lant begaen,
Van soo een hoop gespuys vervloeckte Luthreianen,
Nu onlanghs uyt der Hel gekomen hier ter banen,
Die wet noch Majesteyt noch geenderhande quaet
Ontsien, maer doen al wat de bose Geest haer raet;
Geterghde Majesteyt, die heeft nu soo veel jaren
Geduldighlyck gewaght, op hoop dat sou bedaren
Dit snoo rabsordium, maer 't is verlooren werck,
Sy vallen bey gelyck van Vorst en Moeder Kerck,

2677 Brontekst: Kapitaal D staat apart en binnen een kader.

En hebbe menighte, van Kerckx gewyt autaeren
Vernielt, met Beelden die van gout tot çiercel waren,
't Leght al verslonden Laes, waer op sijn Heyligheyt
Met leet, dit heeft gehoort en klaeght sijn Majesteyt
Dat hy dit wou versien, en sulck een middel schaffen,
Om dit vervloeckt gespuys doen naer verdienste straffen,
Daerom kom ick alhier, door 's Koninckx wysen raet;
Te loonen naer verdienst, en straffen oock het quaet.
Dit is de oorsaeck dan, dat ick u al te samen
Alhier ontboden heb, myn last uyt Koninghs namen
Maeck ick yeder bekent, siet myn Comissy aen,
Siet daer daer ist bevel uyt Konings naem gedaen,
't Geen sijne Majesteyt heeft selver onderschreven,
Op dat die wie die siet geloof daer aen sou geven,

Geeft het Placcaet vanden Koningh over aen de Staten.

Doorleeft myn straf gebodt besiet dit met verstant,
Aenschout het zegel aen van Koninghs eygen hant,

Staet van Brabant.

Zyt welkom Koninghs last, u hoogheyt is geseten
Op Coninghs heerschappy, wy sullen 't laten weten
Al om 't Coninghs Placcaet, beveelt het sal geschien.

d' Alba.
Ghy sult van dese maent den Adel hier ontbien;
Tegen den achsten dagh,

Staten.
U last sal 't lant doordringe,

d' Alba.
Hout alles wel bedeckt dat niemant en ontwringe
Uyt vrees, want myn bevel is sacht en honingh soet,
Tot voorstant vande Kerck en Koninghs schatten goet,
Ghy kunt den ganschen staet, gy moet myn onderrechten,
Gy weet waer 't pestigh vier logeert, ghy kent die knegten,
Daerom die nu wil sijn in Koninghs gunstigh oogh,
Die maeckt de pese los, eer 't quaet noch verder vloogh,
By myn is gunst en straf door Koninghs last te krygen,
Wel maeckt u dan gereet, en wilt geen quaet verswygen
Als den bestemden tyt al hier verscheenen is,
Myn gunst is voor de geen die wel doet, g'looft dat wis,
Ick sal noch onderwyl sodaenige order stellen,
Met raden tot myn hulp en straffen de rebellen,

Een yder van u sy gewaerschout op dien dach,
Te komen dat ick hier van met u spreeken mach,

Duc d' Alba ryst op Staten allegaer. U woort lyt geen uytstel, binnen.

Eerste bedryf.
Tweede Uytkomst.

Egmont, Hoorn, Mansvelt, Hooghstrate uyt met het hooft op zy al schuddende.

Hoe dus myn Heer wats dit hoe sussen u gedachten, Ey! waerom schut ghy 't hooft kom seght my uwe klachten Of ist om dat myn heer het ooghmerck heeft verstaen, Al 't geen den Hartogh laest heeft inden Raet gedaen,

Hoorn.
Heer Eggemont ick hoor dat hy den Raet van Staten,
Met alle Gouverneurs en trouwe Ondersaten,
Belast heeft, op haer eet en oock wel straf vermaent,
Dat yder hooft voor hooft, den achsten van dees Maent
Verschynen moet in 't hof by d' Hertogh voor sijn oogen,

Hoogst.
Maer die daer niet en komt die wort daer niet bedrogen

Mansv.
Hoe spreeckt gy dus myn heer wel hoe versta ick dit,
Meent ghy dat inde Vorst Fenyn verborge zit,

Hoogst.
Verborge niet alleen, maer die dat moet ontfange
Die sal 't met goet en bloet bekoope,

Hoorn.
Myn verlange
Is naer myn heer de Prins te hooren zyn advys,

Egmont.
Myn heer die is al wegh sijn hooft was hem te wys,
Hy laet sijn goet en schat en ampten achter blyven,
Hy vreesde soo hy bleef dat hem sou 't lijf verstyven,
Dus nam hy vast besluyt te trecken uyt het lant,

Hoogst.
Hy weet wel datmen hier nu Spaense hoorens brant,
Dus is hy wel bedacht dat hy hier niet sal komen,

Egm.
Myn heer de Prins die is voorseecker ingenomen
Met misvertrouwen van 't bevel sijns Majesteyt;
Die goedertieren is, maer sijn blohertigheyt

Verjoegh hem eer de tyt was datmen hem gingh jagen;

Hoogst.
Gevangen is te laet wie wilt ghy 't dan gaen klagen,

Egm.
Myn heer ghy spreeckt of ghy tot vluchten waert gesint,

Hoogst.
Die niet by tyts en gaet die is al siende blint;
Maer Eggemont wil ghy u dan soo licht vertrouwen,
Siet ghy niet datmen ons soeckt in het net te brouwen,
Men heeft ons menighmael verleyt door 't listigh rat,
En nu wy sijn verheert is 't op een nieuw hervat,

Mansv.
Myn heer wil in zyn hart dat doch geen plaetse geven,
Zyn Majesteyt die heeft die straffe afgeschreven,
Wort yemant gekastijt het is om rebelly,
Om 't Luytersche geloof of kercken dievery,
Dat maeckt den grooten Vorst met reden onverduldigh,

Hooghst.
Myn Heer die spreeckt daer regt maer wie is daer aen schuldigh.

Egm.
Wie meent myn heer daer mee, hoe kan ick dat verstaen.

Hooghst.
Wie sijnse dunckt ghy dan die hier toe dorst beraen,
Wy hebbent niet belet wie toonde zyn vernoegen,
Wy hebbent aengesien als met geslooten oogen,

Hoorn.
Dit is het meeste dat my het vertreck toe-raet,
En dat hy 't zynder tyt sal straffen al dat quaet,
Myn broeder heer Florens die heeft dit wel geweten,
Beneffens den Marquies wiens raden zyn versleten,
Dees daet die is noch versch dit waerschouwt ons genoegh,
't Valt dickwils wel te laet maer nimmermeer te vroegh,
Het is een spaensche list, een maskus voor te stellen,
En straffen ons daer naer als dieven en rebellen,

Hooghst.
Nu is zyn wensch volbracht nu is 't de rechte tijt,
't Wilt wil gevange zyn dat hont noch Jager mijt,

Egm.
Myn heer al dat ghy seght was eerst soo opgenomen,
Maer nu zyn Majesteyt ten vollen heeft bekomen
Gehoorsaemheyt en gunst vergeet hy dese daet,
Al waer die noyt gedaen myn heer hier vast op-gaet;

Hooghst.
Myn Heer roemt op de deucht en goedertierenheden
Van zyne Majesteyt, myn heer 't wort u gebeden

Ey noemter ons toch een dit is ons hert en wensch,
Dat blijckt aen den Marquies en aen de heer Florens,

U yver Eggemont die is te groot in desen,
Ghy stelt u selfs noch borgh voor ons te willen wesen,
Wie sal u borge zyn schoon gy dit al gelooft,
U borge Eggemont ey-lacy is u hooft,

Egm.
Soo hebt ghy niet in 't zin van in den raet te komen,

Hooghst.
Ick schricke als ick maer den raet eens hore noemen,

Egm.
Wat meent ghy dan te doen wat dunckt u best gedaen,

Hooghst.
Te horen en te sien hoe 't daer al sal vergaen,

Egm.
Maer dan is 't al te laet ghy weet wat is bevolen,

Hooghst.
Maer die ten halven keert die sal niet heel verdolen,

Egm.
Ghy doolt van eersten aen,

Hooghst.
't Is waer of ghy, of ick,
Men Fluyt soo lange schoon tot wy sijn in den strick,

Hoorn.
Myn dunckt 'k ben t' ende raet gedachte my verslinden,

Mansv.
En ghy myn heer sult ghy u daer niet laten vinden,

Hoorn.
Ick ben 't noch niet van sin ten waer op goet bescheyt,

Mansv.
Haer hoogheyt heeft my selfs met eygen mont geseyt,
En heylighlijck betuyght daer is geen quaet voor handen,

Hoorn.
Dat geef ick wel geloof sy ken geen Hartoghs banden,
Wie isser wie het weet Ja niemant dieder leeft,
Terwijl den hartogh selfs noch nader ordre heeft,

Mansv.
Ey! dat gaet dat niet aen dat is van and're sake
Of van de Staten 's Lants haer wetten te vermaken
Of van d' inquisiteurs die 't Kercke recht aengaen,

Hoorn.
Myn heer met u verlof ghy hebt het niet geraen,
Gelooft vry d' Hartogh sal 't verborgen soo langh sparen,

Tot dat het d' een of d' aer te vroegh sal openbaren,

Mansv.
'k Ben anders van gevoel, ick heb myn eygen Soon
Bevolen op dien dagh te komen in parsoon;
Wat ick u bidden mach wilt u doch niet vergrijpen

Hoorn.
Ick sal met vrienden raet myn sinnen nader slijpen

Hooghst.
Ick weet van raet noch daet ick blijve wel van daer,
So ben ick vry van sorgh van vrese en gevaer,

Egm.
Ick ben tot aen myn ziel bedroeft om sulcks te horen,

Hooghst.
't Is beter goet alleen als goet en hooft verloren,

Egm.
Dat is te veel geseght op sulcken lossen gront,

Hooghst.
Ick hadde noyt gelooft, dat uyt een selfde mont

Die eer soo deftigh sprack, u eet getrouw te wesen,
Nu om een hant vol goet het lijf heeft soo vol vresen,
En noch een ander raet te doen 't geen ghy gelooft,
Vaert wel dan Eggemont en Horen sonder hooft.

Binnen.

Eerste bedryf.
Derde Uytkomst.

Den Hartogh van Alba Vergadert met zyn nieuwen Raet, genaemt den Bloet-raet, present de Staten 's Lants, de Edele, en de Graef van Egmont en Hoorn.

d' Alba.
Na dat de groote Vorst, met droefheyt most aenhoren,
't Gewelt van yder een, waer door men quam doorboren
Tot kercken rovery, tot oproer in het Lant,
Doe saghmen Koninghs wet vertreden in het sant,
Dus kom ick uyt zyn naem 't vervallen weer herstellen,
En doen die 't heeft verdient 't hooft op de aerde vellen,
Daerom heb ick beraemt uyt last syns Majesteyt,
En Koninghlycken raet, dus wort u afgeseyt
Een yder een zyn ampt, soo dat den raet van Staten
Nu voortaen in den raet het komen achterlaten;
Myn Raet is suvereyn myn Sit-plaets is gevelt,
Dus sal ick nader noch verklaren myn gewelt
En klachten die ick heb ontfangen van den Koningh,
Daerom heb ick gewacht tot tijt dat hier myn woningh
Was in zyn vol besit maer hier ontbreeckt al veel,
Den Adel is te kleyn hier isser maer een deel,
Heer Eggemont waer is den Prince van Orangien,

Verg.
Die is met zyn gevolgh vertrocken naer almangien,

d' Alva.
Hoe dat is vreemt, waerom vertreckt hy uyt het lant?
Heer Advocaet Fiscael doet hem stracks in den bant,
Daeght hem met zyn gevolgh terstont hier te vertoonen,
Op straf van lijf en goet om niemant te verschoonen,
Noch sal ick Koninghs wil vertoonen voor u al,
Kom Cancelier verhaelt het schriftelijck, ick sal
Mystellen wat ter neer,

Verg.
Sijn hoogheyt wil verlenen.
Gehoor, met u verlof ick sal voor 't algemene
Doen, 't geen de Vorst belast,

d' Alba.
Gaet met de saken voort,

Vergas.
Een yder sy wat stil en let op Koninghs woort.

Leest Koninghs last, gegeven aen den Hartogh van Alba.

Verg.
Philips Koning van spaengien, hartog der Nederlanden
Gesien hebbende 't quaet van bosen menschen handen,
't Geen my geschreven is door een loofwaerde hant,
Dus wil ick dat daer straf geschiet door 't heele lant,
Niet alleen aen de geen die 't quaet hebben bedreven,
Maer oock aen die, die sulck niet ginge tegenstreven,
Want die daer macht toe had om sulcks te wederstaen,
Die heeft het grootste quaet, Criem Majestraet begaen,
Den Adel zyn de geen die d' heyl'gh Inquisiteuren,
Door boosheyt der gemeent deden te gronde scheuren,
't Wijl sy geen tegenstant deden aen al dat quaet,
Dus wil ick dat daer straf geschiet aen dese daet,
Die eer en eet vergeet, aen Paus en sijnen Koningh
En aen de heyl'ge kerck daer voor is geen verschoningh;
't Sy hoogh of laegh van staet myn last is generael,
En geeft expres bevel den Advocaet Fiscael,
Hier over recht te doen.

d' Alba.
Dat sal ick yder leeren,
Om 's Koninghs naem en lof doen hoger te braveeren,
Daer toe ben ick gestelt, Fiscael past op u slagh,
Op dat door u bedrijf geen klachten komen mach,

Fiscael.
Zyn hoogheyt sy bekent dat sulcks het recht sal weren

d' Alba.
't Is dan genoeg gesecht present al dese Heeren
Een yder een kan gaen naer lant of stadt of stee,
Van waer hy quam van daen.

Alba rijst op.

Staten.
De Vorst hoor doch een bee,
Is dan ons raet ten endt om noyt naer 't hof te keeren,

d' Alba.

Als Koninghs raet hier is wat raet soumen begeeren,
U raet en is niet meer u raet die is gedaen,
'k Sal horen of u Raet heeft goet of quaet geraen,

Dus hebt ghy al gedaen ghy meught wel henen trecken,

Hartogh van d' Alba gaet binnen met zyn Bloet-raet.

Fisc.
Leeft lang roemwaerde Vorst wat sult gy goet opwecken.

De Staten steken de hoofde t'samen en nemen haer vertreck naer binnen, aen d' ander zy van 't Toneel.

Hoorn en Egmont en eeninge Edelen meenden te vertrecken maer wort belet.

Vitelly Kapeteyn van des Hartoghs Lijf-wacht uyt.

Graef Eggemont 'k heb last van hooger hant te seggen
En u Graef Horen dat ghy bey hier af sult leggen,
U Zijd-geweer terstont sie daer daer is myn last,
Wilt myn gevangen zyn soo wort ghy niet verrast,

Egm.
Dat doen ick nimmermeer 't gaet tegen onse rechte

Hoorn.
Wie is hy die u doet de handen aen ons hechte,

Vitelly.
Zijn Majesteyt myn heer, dus is 't den besten raet
Dat ghy al ongemoeyt seer stille met ons gaet,

Egm.
'k Behoef het niet te doen 'k ben heere van den Orden,

Hoorn.
Ik stae gelijck verstelt wat of dit noch sal worden,

Vitelly.
U recht sal u geschien daerom doet geen geweer,

Hoorn.
Dit is geen recht ghy doet gewelt en bloet hartseer,
Zyn Majesteyt die kan hier selfs geen raet van toe geven,
Ick ben heer van het Vlies,

Egm.
Ick sweer myn eet en leven
Is voor zyn Majesteyt,

Vitelly.
Wel doet dan zyn bevel,
En gaet gerust met my en toont u niet rebel,
Myn volck staet al gereet 'k heb maer een woort te spreken,
't Gebodt sijns Majesteyts en kan ick niet verbreken,

Hoorn.

Is dat dan geen gewelt het geene ons geschiet,

Egm.
Kom Horen laet ons gaen wy staen in geen gebiet,

Vitelly.
Holla myn heer dat 's uyt, soldaten wilt toetreden,

Soldaten uyt met bloote degens.

Sold.
Geef u gevangen, heer 't wort u van ons gebeden,

Hoorn.
Wat Egmont laet ons gaen,

Egm.
Ja gaen, 't is door gewelt.
'k Sprongh liever in de ruymt al met den Prins in 't velt.

Hoorn en Egmont leggen haer geweer af en gaen met Vitelly mede. Allegaer binnen.

Granvelle, Vitelly, Vergas en Barlaymont uyt.

Granv.
Myn heer kom segh my eens hoe is 't al afgelopen,
Hoe hielden sy haer al, 'k wet 's in haer schullup kropen,
Wie sitter doch al vast wie hebt ghy al in 't net,

Vitelly.
'k Heb in versekeringh genomen vast geset,
De twee voornaemst van al, als Eggemont en Horen,
De heer van Backerzeel Jan Kasenbroot rechts voren,
De Secretaris van de Graef van Eggemont,
En van den Admirael noch and're op die stont,

Barlem.
Wat sey dien grooten Willem die so wel konde swygen

Vitelly.
Mijn heer die is uyt 't Landt die is hier niet te krygen,

Vergas.
Dat is een groote fout wy hadden hem van doen,

Granv.
Ja veel meer als de rest die sal ons spel aendoen,
Hy is heel groot van macht en wonder verre sienden,

Vergas.
Is Willem dan gevlucht naer Buitenlansche vrienden,
Soo is by hem gerot de vluchtelingen al,
Wie weet hoe dat dien vos sal loeren op ons val,
Die gast die sal 't ons doen en ons veel quaet berocken,

Granv.
't En is noch niet gedaen vermits hy is vertrocken,
Hooghstraten is met hem gereyst naer 't Duytsche rijck,

Vitelly.
Myn heer ik neem vertreck en pas voort op myn wyck

Vergas.
Siet toe staet alles aen soo mach daer niet ontkomen

Vitelly.

Myn heer 't is overal beset voor alle bomen
Daer kan niemant van daen 't sy waer zy vluchten heen;

Vergas.
So so dat gaet so wel kom laet ons binnen treen.

Allegaer binnen.

Eerste bedryf.
Vierde Uytkomst.

Prins van Orangien. Graef Lodewyck. Brederode. Hooghstraten. met eenige Edelieden uyt.

Prins.
Bedrieghlijcke fortuyn, helaes! hoe kunt ghy malen
In 't breyn van die op hoop op uwe gunste pralen,
Wat dunckt u broeder nu heb ick dit niet gespelt,
Daer sit Graef Eggemont in Hartoghs boos gewelt,
Beneffens d Admirael beslooten en gevangen,

Bred.
Wat seght myn heer de Prins,

Prins.
Ja mooghlijck al gehangen,

Hooghst.
Van wien heeft doch myn heer bekomen dit advijs,

Prins.
De Staten van het lant worden de haren grijs,
Een yder is beducht en vreest met groot misnoegen,
Een yder soeckt my aen, om my met haer te voegen,
Het spel is heel verwert de harten zyn ontroert,
't Sy Staten Majestraet, 't is al de mont gesnoert,
Den spaenschen Adel heeft het hof al ingenomen,
O! Eggemont waer toe zyt ghy met wil gekomen,
Had ghy my raet gevolght den Hartogh was daer niet,
En nu den Hartogh is nu sit ghy in 't verdriet,
En sleept horen met u eylaes beroofde mannen,
Wat geest heeft u verleyt, hoe was u harsens-pannen
In ydelheyt vervoert, nu sit ghy in getreur,
O Egmont! waert ghy hier 't was ons een groot faveur,
Wat helpt nu al u goet, u vrouw en kinders suchten,
En 't gansche spaensche Hof dat lacht om dese kluchten,
En dagen my noch in op straf van lijf en goet,
Mijn goet dat laet ick daer maer niet myn 's levens bloet,
Nu roept den Hemel wraeck, nu schreyt al de Gemeente,
Een yder sucht om ons, al was ick als Gesteente
Soo hart, soo wort myn hart vermurwt, om uyt den noot
Te redden 't Nederlant, kom laet ons kruyt en loot
Versorgen, over al om d' Hartogh te benouwen,
Heer broeder ghy sult gaen naer bergh en Henegouwen,

Maer eerst naer 't Fransche schilt en soeckt alder-bystant,
Noch sal ick onderwijl in 't machtigh Engelant
Versoeck doen, aen de kroon om my de hant te bieden,
Ick twiffel daer niet aen, of duysenden van lieden
Vallen my in de schoot, om d' Hartogh op te slaen,
Wat seght ghy Bredero wilt ghy daer oock wel aen,

Bred.
Syn excelenty weet dat wy hem noyt verlaten,
Beneffens my sal oock den Grave van Hooghstraten,
Doen syne naerstigheydt, en al de Edellien,

Hooghst.
Ick wenste dat den dach was, dat het sou geschien,
Myn bloet koockt in myn lijf als ick de smaet bedencken,
Maer sijn Excelentie weet, den hartogh die sal krencken
Van macht, wanneer dat hy gaet stellen in het werck,
't Recht van d' Inquisiteurs der roomsche moeder kerck
Beneffens het gewelt dat hy sal willen venten.
Door schyn van heyligheyt 't Concylie van Trenten,
Soo drae als dit geschiet soo wort voor ons den tijt,
Want tweedracht in het lant dat is den grootsten strijt,

Lod.
Eerst moet men over al wel vast versekert wesen,

Prins.
De Staten van het lant versoecken myn in desen
Te wesen toot haer hulp, sy sullen over al
Den hartogh tegen staen met kryghs-volck op de wal,
Ick sal haer nader noch myn raet en daet toe senden,
En winnen over al een leger Duytsche benden,
En hoope dat de tijt ons geeft een blyden dach,
En dat ick 't Neerlans volck mach brengen uyt geklach,

Allegaer binnen.

Eerste bedryf.
Vijfde Uytkomst.

Den Hartogh vergadert met den ganschen Bloet-raet.

d' Alba.
Terwyl de liste vos gevlucht is buyten landen,
Soo is hy niet gerust, maer sterckt zyn oorloghs banden,
En wroet in 't ingewant van 't Luthriaen gebroet,
't Geen hem met lijf en Ziel gelijck een koningh groet,
O! Willem van Nassouw had ick u hier gevangen,
Beneffens uwen Raet, 't vertrouw dat u verlangen

Sou wesen na de doot, maer nu ghy sijt gevlucht,
Nu brouwt ghy overhoop al wat u boosheyt ducht,
Het volck treckt alles wech, en vluchten t' haerder wegen
By duysenden alom, en niemant is hier tegen,
Dus sal ick een Placcaet in stellen door het Lant,
Dat die vertrecken wil de rechters valt in d' hant,
En sal sonder genae zyn lijf en goet verbeuren,
Vergas ghy sult terstont eenige willen keuren
Gaen stellen op 't pampier, noch moet hier meer verhael,
Belast den Procureur en Fiscael Generael,
Dat hy 't proces opmaeckt van Eggemont en Horen,
't Heeft lang genoeg geduert myn krijgsvolk moet doorboren.
't Gewelt van Willems kracht, ick weet dien swyge vos
Die loert om myn de voet te maecken zenuw los;
Oock moet myn krijghs-volck wegh in alle groote steden,
Om die al met gewelt te brengen onder vreden
Van 't Koninghs reyn gebiet en souvereyne kroon,
Soo maecken wy te met alom de paden schoon,
Also moet Konings naem een schrick zyn voor dees landen,

Verg.
Zijn hoogheyt zy bekent dat alles is voorhanden,
Het Crimeneel Proces dat is door den Fiscael,
Volkomentlijck gereet ick spreeck uyt zyn verhael
Wanneer de Vorst maer spreeckt, 't geschiet na u begeeren,

Pagie.
Sijn hoogheyt met verlof hier komt seer lammenteeren,
Een vrouw met droef gelaet 't versoeck is na 't verhael,
Of sy zyn hoogheyt eens mach spreecken op dees zael,

d' Alba.
Wat is het voor een vrouw,

Pagie.
Sy is my onbekent,

Barl.
'k Vertrouw 't Sabina is,

d' Alba.
Versoeckt sy hier present
Te spreken in den Raet,

Pagie.
Sijn hoogheyt dat 's 't begeeren,

d'Alba.
Seght dat zy binnen komt,

Sabyna met acht Sonen en drie Dochters.

Myn droefheyt kom ick keeren
Grootmachtigh vorst tot u, en valle voor u neer,
Met nat betraende wangh! versacht doch myn hartseer,

Met goedertierentheyt, aenschouwt met mededogen,
Geeft doch myn droefheyt acht en myn betraende oogen,
Insonderheyt doch nu, nu dat de saeck hoogh gaet!
't Staet alle in u hant by u en by u Raet,
Ghy kunt myn heer en man soo hy yet heeft bedreven,
In u beroemden Raet genadelijck vergeven,
Ey! weeght de sake doch soo nau niet in balans,
Soo krijght ghy machtigh vorst hier door veel luyster glans,
Gedenckt heer aen den dienst die myn man soo veel Jaren,
Gedaen heeft hooge vorst, ey! wilt u doch bedaren,
Soo die niet helpen kan soo denckt om 't edel bloet,
Van my en van myn huys, u tooren doch versoet,

d' Alba.

Gelooft my by den eet die ick noch korts te voren,
Eer ick uyt spaengien gingh heb heylighlijck gesworen,
Aen sijne Majesteyt, die sal ick soo ghy siet
Uytvoeren en doen recht Me-vrouw en anders niet;

Sybina.

Grootmachte vorst ey hoort myn jammerlijcke beden
Het recht wort wel volbracht doch niet in volle leden,
Verschoont myn heer en Man dat hy het lijf ontdraeght,
En heeft hy straf Verdient soo doet dat u behaeght,

d' Alba.

Me-vrouw ghy hebt gedaen ick segh u men sal letten,
Dat hem goet recht geschiet en volgens Koninghs wetten,
Soo dat ick na den last die 'k heb van mynen heer,
Sal rechten en doen recht moeyt my hier niet meer,

Sy staet op bitterlijck wenende en gaet binnen.

d' Alba.

Vergily doet myn last ontlast my van die quellen,
Wilt Eggemonts Proces soo datelijck in stellen,
Belast den Procureur Fiscael van desen nacht,
Dat het wort morgen vroegh hier in den Raet gebracht.

Allegaer binnen.

Eerste bedryf.
Seste Uytkomst.

Duc d' Alba met zyn Bloet-raet aen een Tafel, de Kinderen van Batenburgh beneffens Eggemont en Horen ontfangen haer Sententie present den Bisschop.

Den Procureur Generael spreeckt.
Uyt last sijns Majesteyts en Koninghlijcke wetten,
En recht verdiende recht, der misdaden te pletten,
Soo is wel nau gelet uyt last zijns hoogheyts mont,
Op Criemeneel proces van Horen en Egmont,
Beneffens d' Edelen van Batenburgh hier neven,
Waer aen wy op dees tijt uytspraeck na waerde geven,
Hoe sy in 't Koninghs dienst, door hem tot ampt geset
Veracht hebben 't gebodt, en op geen wet gelet,
Daer sy in tegendeel de vreed moesten beminnen,
So hebben sy omhelst de onrust met haer sinnen,
En boven dien gevoet 't gewelt van yder een,
Waer door het lant verviel ten proye van 't gemeen,
Soo dat sijn Majesteyt heeft droevigh moeten suchten,
Wanneer hy heeft gehoort die droevige geruchten,
Van Kercken-rovery van Beelt-stormen en meer,
En niemant heeft belet dit quaet door tegenweer,
Maer boven dien gevoet al dese rebellye,
En met een ketters hooft en vremde heresye,
Requesten voortgebracht de Gouvernant gequelt,
En 't Koninghlijck gebodt steedst achter rugh gestelt,
Soo dat zyn Majesteyt in gramschap was ontsteken,
En sent den hartogh hier om al dat quaet te wreken,
Soo 't mooghlijck was te doen; dus sijt ghy hier present,
Gevangen voor den Raet, alwaer u wort bekent
Gemaeckt, dat alle die hier voor den Raet vertoonen
Die sullen door het swaert, sonder eenigh verschoonen
Gestraft worden ter doot, noch stemt den ganschen Raet,
De hoofden op een staeck tot spiegel van het quaet,

Egm.
De doot is my geen doot, om dat 'k my heb gedragen
Als een trouw onderdaen, maer efter moet ick vragen
Waer voor is 't dat ick sterf,

Hart.
Ghy sterft als een rebel,

Egm.
Dat heb ick noyt geweest,

Hart.
Hier help u geen appel,

Biss.
Zyn hoogheyt en den Raet die moet gesegent wesen,
t'Wijl ghy op d' hooste trap in Neerlant zyt geresen,
Mits ghy representeert sijn groote Majesteyt,
Die gansch de werelt deur praelt in zyn heerlickheyt,
U dienaer groote Vorst die komt u hier begroeten,
En valt gansch nederigh, ootmoedigh voor u voeten,
't Versoeck zyn hoogheyt hier nootsaeckelijck een bee,
Ick wensch de groote vorst my dese vrienschap dee,
Dat hy de Grave doch met al d' Edel gebooren,
Wou stellen vry en vranck in staet gelijck te vooren,
Gebruyckt Barmhertigheyt voor straf in goede keur
U Excelentie krijght veel roem en glans hier deur,
Laet met medogentheyt het recht vermengelt wesen,
Soo wort ghy over al in dese daet gepresen,

d'Alba.
Heer Vader 't is u ampt 't geen dat ghy hebt gedaen,
'k Neem van u heyligheyt ten goeden heel wel aen,
Ick heb hier in geen keur ick moet myn last verrichten,
Denckt dat myn Koninghs eer, myn eet my soo verplichten
Dat ick niet doen en kon, na u en na myn zin,
Dus 'k bid u hout u rust want ick geen meester bin,
Fiscael 't is dan genoegh wilt voorts u recht uytvoeren,
't Krijghsvolck is al gereet men trommelt met Tamboeren,
Belast den Officier en rechters Crimineel,
Te passen op u woort,

Den Hartogh rijst op.

Fiscael.
Ick recht het recht-toneel.

Gordijnen toe.

Vertooningh.

Alwaer eenige Edele leggen onder een swart kleet onthooft tegen het Sant, een ander verwaght den slagh 't welck den Scharp-rechter heffende dreyght te slaen, daer neffens staen noch 3 a 4 vande Baten-Burgers ontkleet, weenende over die wreede Sententy.

De Nijt staet achter de Fiscael met de voet op de Neck van.

de Vryheyt dewelcke spreeckt.

Hier straelt het Edel bloet door wraeck lust onverbolgen,
Hier heerst de bitse Nijt, de trouheyt wort verkracht,
De boose Spaensche list, komt Nederlant vervolgen,
De deught raeckt onder voet als 't Beest te Roomen lacht,
Ellendigh Nederlant u Vryheyt leght verschoven,
U Heeren zijn gevlucht de reste wort vermoort,
Het Moort-mes heerst by u 't gewelt drijft in u boven,
Eylaes het naer gesteen ver door de wolcken boort,

Gordijnen toe.

Eerste bedryf.
Sevende uytkomst.

Het Tonneel met Rouw behangen, daer staet een Tafel met een Kruys op; in 't midden van het Tonnel leght een hoop sant daer neffens een Doot-kist rontom met Soldaten beset, Egmont komt uyt vergeselschapt met den Cornel Iuliaen Romero en Capiteyn Salines met den Bisschop van Yperen al in den Rouw Gekleet.

Egmont.

Eylaes my arme Prins, dit voor u Loon verworven,
Ach! waer ick inden dienst des Koninckx noch gestorven
In 't open wijde velt ten dienste van het Lant,
Voor St. Quintijn of op de Grevelinghse strant,

Maer! dit en helpt my niet, het is nu veel te spade,
Orangie! wijse Prins hoe wel bent ghy te rade,
Had ick u raedt gedaen dit waer my niet gebeurt,
Maer lacy! 't is te laet ja 't wort te laet betreurt,
't Ellendigh na-berou kan niemants leet versoeten,
Dus moet ick met de doot ellendigh daer voor boeten,
Myn heer Romero seght is 'er dan geen gena,

Romero.
Mijn Heer weest dogh getroost u klagen komt te spa,

Gordijne toe.

Vertooningh.

Terwijl leght Egmont op syn knien, den Beul achter hem met een verheven swaert gereet om te slaen.
Gordijne open en weder toe.
Gordijnen op.

Egmont onder een swart kleet bedeckt, het Tonneel beste als vooren. Hoorn uyt.
Leght gy daer Egmont door wraecklust gansch verbolgen
Hier is den Admerael die sal u daed-lijck volgen,
Had ghy der Princen raet gedaen en vast gelooft,
Ick waer uyt dit verdriet en ghy had noch u hooft,

Bissc.
Myn Heer 't is nu geen tijt dit mach u doch niet baten,
Bereyt u tot der doot en wilt dit klagen laten,
Al 't geene dat geschiet doet u sijn Majesteyt,
Een Koningh dit vermach dus u ter doot bereyt,

Hoorn.
Myn doot is al bereyt eerwaerde Heer en Vader,
Als een trouw onderdaen maer niet als een verrader,
De doot is my een erft door schult soo dat behoort,
Maer niet van Koninghs hant tot sulck een wrede moort,

Gordijne toe.

Vertooningh.

Hoorn op syn Knien, de Beul gereet om te slaen.
Gordijne op.
De Hoofden op Pennen.
Gordijnen weder toe.
Alle toestel wegh behalven den Rouw, en 't Lichaem van Eggemont.

Eerste bedryf.
Achtste uytkomst.

Sybina met acht Soonen; en twee Dochteren; en een Kamenier al weenende uyt en klaeght.

Sybina.
Helaes! ick arme vrouw, is my dit soo beschooren
Van alle Eeuwigheyt, ben ick hier toe geboren,
Moet my ellende Vrouw, dit vallen indenschoot
Dat myne Heer en man sterft een verraders doot,
Ach! kind'ren treurt met my, de gront moet hem bewegen
Daer 't moortmes door een schelm heeft sulk een slag geslegen
En spouwen vier en vlam, braeckt uyt dat Edel bloet
Dat uwe swarte romp daer mee niet wert gevoet,
Waer ben ick arme vrouw, waer dwaelen myn gedachten,
Een dagh dunckt my een Jaer nog drimael meer de nachten,
Dan is mijn losse breyn ontseenut[3182] van verstant,
Daer strijckt een groot gedruys voorby mijn Ledekant,

Gaet wat sitten met de hant onder 't hooft.
Rijst schielick op in raserny.

Daer! daer! komt snelle drift daer komen soete winde,
Ick ga na 't Ledekant 'k sal Eggemont daer vinde,
Daer komt hy! Eggemont, hoor, Eggemont, waer heen,

Kamenier.
Me-vrou hoe raest ghy dus ick bid u weest te vreen,

3182 Brontekst: ontseennt

Hoe sijt ghy dus verbaest, het hair hanght in u oogen,
Me-vrouw ey sit wat neer,

Sabijna.
Ick sie ick ben bedroogen,
Waer heb ick dan geweest,

Poseert wat.
Valt weer in rasernye.

Sabijna.
Sie daer! daer komt hy aen,

Kamenier.
Bedaert u doch Me-vrouw

Sabijna.
Hy roept ey laet myn gaen,
Sabina, Sabina, ick hoort 't is verd' van hier,
Al weer aen Sabina wat is 't dan voor getier,
Iannette hoort ghy 't niet,

Kamenier.
Me-vrouw 't zyn Fantazye,
Het geen U wyse Breyn op dees tyt komt bestrye,

Sabina.
He latie Eggemont,

Sy Licht het kleet op.

U disperate Vrouw,
Die sit nu naer U doot in dees ellend' en rouw,
Ick doe noch alle vlyt dat ghy myn leet mocht weten,
Hoort ghy 't niet Eggemont hebt ghy 't verdriet vergeten,
Siet ghy myn rouw niet aen, seght Eggemont ey spreeckt,
Siet ghy niet Eggemont hoe 't water uyt myn leeckt,
Sijt ghy dan blint en doof, waerom my niet bejegent,
Voelt ghy myn traenen niet dat op u Lichaem regent,

Soon.
Ey Moeder klaeght niet meer ghy raest in u verstant,
Wat is 't voor raserny, dat u omvoeret, want
Myn Vader is verhuyst en rust in 't eeuwigh leven,

Sabina.
Moet ick myn eeuwigh dan in desen rou begeven,
Mach ick niet sijn bedroeft over u Vaders doot,
Mach ick myn traenen niet uyt parssen in dees noot,
Komt Treurt dan allegaer, komt wilt u rouw beklagen,
Ey weent dan Soonen acht, over u Vaders dagen,
Treurt Dochters alle drie, Treurt over uwen heer,
Treurt alles dan met my, ick treur noch drimael meer,
Vergaert u traenen doch tot vlietent water plasse,
En wilt u Vaders bloet met my in traenen wasse,

Komt hier dan allegaer, valt voor sijn Lichaem neer,
En laet u traenen sijn tot voetsel van myn seer,

Gaen om de Kist leggen.

Soo Soonen so perst uyt, so Dochters laet nu vlieten,
Iannette treurt met ons wiens silte trane schieten,
Dat Eggemont schier dryft in rouw met rouwe klacht,
Vaert wel dan Eggemont vaert wel met goede nacht.

Gordynen toe.

Twede bedryf.

Eerste Uytkomst.

Hariogh van Alba en sijn soon don Fredrico met sijn Raet en Edele uyt.

Hartogh.
Nu is het Hof gewijt van al die boose kolcken
Het bloet is al gestort verstelt soo staen de volcken,
't Placaet gaet al door 't lant en roert de steden om,
Soo dat een yder hoort 't bevel myns Hartoghdom,
Myn Vyant is gedempt op straten en op wegen,
Al waer hem Lodewyck vervoeght die treck ick tegen,
Ick heb gansch Vrieslant door haer leger pael gestelt,
Dies vluchten sy van daer naer d' Eems, dus is 't gewelt
Van my een schrick voor haer, ick volghde hare pade,
Tot Nimwegen de Stadt, waer ick haer soo verrade
Dat water en moras haer licht de doot aen sey,
't Voorraet van Oorlogh geschut en al den rey,
Bleef daer, tot myn gewin, schoon of 't haer wiert gesonden,
Voorraet tot haer behoeft uyt Munster-lantse gronden,
Dat hulp haer doch al niet, dus heb ick straf beklaeght,
Den Bisschop van dat lant en voor de kroon gedaeght,
'k Heb oock sijn Heyligheit die valsheyt toe gesonden,
Dat hy den Bisschop sou bestraffen, na die wonden
Verdiende, of ick sal 't Westphaelze gansche Kreits
Bestryden, soo het dient tot lof sijns Majesteyts
Neen noyt en sal ick niet, gedogen dat de stralen
Op een doorluchtigh Vorst met nevels neder dalen

Ick sal de Sonne glans van Phillips luyster throon
Doen lichten hier te lant, en dempen tweedrachts hoon;
Schoon dat een vluchtelingh vlucht als een snoo verrader,
En sleept noch met hem me veel vluchtelincks te gader,
En durft door snood' beleyt noch roemen dat hy stryt,
Tot lof sijns Majesteyt, ô Willems snode vlyt
Is soo met list doortrapt, van Ketters heresye,
Waer door Orangie soeckt, met snoo bedriegerye
En nickers vals proses, myn Koninck aengedaen,
En werft veel duysende om my uyt 't velt te slaen,
Maer 'k sal dien losen vos vervolgen aller wegen,
Don Fredrijco myn Soon, gaet treckt den Prince tegen,
En siet dat gy belet dat hy geen maes passeert,
En toont u mannelyck

Don fred.
Vader 'k doe u begeert,
ick ga op u bevel en sal my daer soo dragen,
Dat niemant reden heeft om over my te klagen,
Ick ga en doe u last

Hartogh.
versiet u wel ter deegh,
Want Willem die is loos, subtyl en wonder sneegh,
Dus toont dan dat ghy sijt een Soon uyt myne lende,

Don fred.
'k Sal orders ende maght geven aen alle benden,
Soodanigh dat ick hoop dat u vernoeghen sal,

Hartogh.
Wel gaet dan doet u vlyt,

Don fred.
Ick ga met het getal,
Van 't gansche leger gros,

Don Frederyco met alle Edele Binnen.
Hartogh binnen en weer uyt alleen.

Hoe quelt dien Prins myn sinnen
Maer krygh ick hem eens hier op 't Hof ten hove binnen,
Ick meene dat ick sou een kromme wegh in slaen,
En leeren hem dien dans van d' and're Graven gaen,
Want eer heb ick geen rust hy weet al d' ingewanden,
Te trecken naer sijn wil, maer sacht my dunckt de wanden
Die dreunen, maer eylaes wat is dit voor een feyt

Donfrederyco met d' Edele uyt, en hebben gevangen Den Heer van Lonnerval.

Donfred.
Myn Vader hier 's een proef, van myn manhaftigheyt
De Prins is op de vlucht sijn Leger al geslagen,

Hartog.
Weest welkom jongen helt, my dunckt mijn oude dagen
Verheugen, wie is hy die ghy gevangen leyt,

Don fred.
Den heer van Lonnerval,

Hartogh.
Wel heer ick sal u feyt
Beloonen,

Lonnerval.
Doet soo heer, want ick ben in u hande,
'k Ben een gevangen man, verdreven uyt myn Landen.

Hartogh.
Verdreven, neen gedrocht gevlucht als een verraer,

Lonner.
Den hartog spreeckt te hoog 't geen gy segt is niet waer,

Hartogh.
Ick sal dat op u hals doen drucken met een Zegel
Dat u het hart beswijckt, en rollen als een kegel
U hooft, door al de Stadt wel dit is hier genoegh,
Gaet leght hem wel bewaert tot morgen ochtent vroeg.

Allegaer binnen.

Twede bedryf.
Twede Vytkomst.

Prins, Lodewyck, Bredero en Edellieden.

Prins.
't Fortuyn heeft my gemist, 't geluck dat loopt ons tegen
Wat raet nu sal dit Lant meer droefheyt moeten wegen,
Mijn Leger is gevlucht, Lonnerval is onthooft,
Den Hartogh leeft gerust en ick ben afgeslooft;
Mijn ingewant dat schrickt als ick de klacht aenhoore,
Het Volck vlucht over al van al d' Inquisitoore,
De Neringen gaen wegh, het Lant wort uytgeput,
Wat seght mijn Broeder nu,

Lodew.

Wy moeten tot een stut
Naer Vranckrijck, om aldaer ons tijt wat af te wachte,
Terwijl Hooghstratens doot, ons aendoet nieuwe klachte,
Wat dunckt u Bredero?

Bredero.
't Voldoet ons niet na wensch,
Den hartogh nu braveert met al dat Spaensch geslens,
Dus moeten wy te saem de bakens gaen versette;

Prins.
't Is noch voor ons geen tijt den Hartogh te verpletten,
Laet ons na sweyburgh gaen, tot dienst van 't France schilt,
Terwijl sal 't Nederlant verwoeden, alsoo wilt
Met onwil, als het oyt geweest is van te vooren,
De Staten van Hollandt sullen te met doorbooren
Het Spaense loos gespuys, want Duck de Alba sal
Het Nederlant met last belasten, over al
Aengroeyt dan nieuwe twist, den haet kruypt door de lande
Met een Inlantsche Krijgh, en als dat komt voorhande,
Dan sal 't weer worden tijt om ons dyvoor te doen,

Lodew.
So is 't den rechten dach na Vranckrijck ons te spoen
Wat seght ghy Bredero,

Bred.
U raet geeft my weer luyster,

Prins
Kom trecken wy gelijck naer Vranckrijck, so sal 't duyster
Betrecken 't Nederlant dan sie ick eerst ons lot,
Tot roem van 't Neerlans volck de Spangiaer tot een spot,

Allegaer binnen.

Twede bedryf
Derde Uytkomst.

Coningh van Spaengien met syn Spaenschen Raet Als Raets-heeren en Cancelier t' Saemen uyt.

Con.
Nadien mijn luyster glans met wolcken zijn betrocken,
Soo moet ick middelen betrachten, om de snocken
Die 't gansche Nederlandt my aendoet, stellen voor,
Want al dien Duytschen Kreyts die geven haer gehoor,
Schoon of mijn Gouverneur, betracht de Roomsche Kercke
Te brengen in sijn fleur, soo komen Luthers wercken,
Op rijsen; midden in mijn Kroon en Heerschappy,
Waer door mijn luyster glans verliest haer stralen bly,
O! Nederlandtsche pronck waer zijt gy toe gekomen,
Wat warre geest omhelst u op de soete stroomen,

Heeft u 't Nassouwsche Bloet doorstraelt met sijn fenijn,
Het schijnt sy dwalen meer terwijl sy dwalent zijn,
Daer nochtans mijn gebiedt op-offert groote gaven,
Den Paus! heeft mijn bevel met giften soo doorgraven
Aen mijnen Gouverneur, Duc d' Alba die ick weet,
Begaeft is over al met een schoon heyligh kleet,
Noch kan dit helpen niet sy komen steets banderen,
Dus moet ick nader dan my naer haer wille keeren,

R.H.v.K.
Wat dient nu best gedaen;
't Bevel dient voort geset

Kon.
Soo raeckt het Landt op hol en mijn Gebodt verplet,

Raetsh.
Heeft dan een Konings woort geen magt om te gebiede

Kon.
O ja! maer niet op dat het Lant tot niet sou vlieden
Want soo ick vorder wil aenhouden aen mijn wet,
Soo sie ick swarigheydt, dus dient hier op gelet
Dat ick den Hartoghs last, geef om mijn last te weeren,
Met een versacht Pardon of anders sullen keeren,
De Duytse Vorsten al, na mijn erf Nederlant,
Waer toe dien loosen Prins oock al sijn sinnen spant,
Dus wilt op 't spoedighst eens Pardon in ordre stelle,

Cancelier.
Al 't geen sijn Majesteyt gebiedt voor die rebelle,
Sal vlijtigh zijn gedaen,

Kon.
Wel neemt doch geen uytstel,
Of anders raeckt dat Lant vol oproer en geswel.

Allegaer binnen.

Twede bedryf.
Vierde Uytkomst.

Den Hartogh van Alba doet tot Antwerpen een Coninclijcke Throon oprechten, daer hy gaet sitten in een Coninclycken Stoel, byhem hebbende alle zyn staetslieden, en rondom Soldaten, de Pensionaris leest het Pardon na de Oraty vanden Hartogh.

Hartogh.
Na dat de Werelt vorst, met goedertierent oogen,
Aenschout dit Nederlandt, soo heeft hy mededogen;
En wil dat alleman sal leven stil gerust,

Op dat de onwil hier mocht worden uytgeblust,

Dus mag hier yeder een hem stellen om te hooren,
't Placcaet sijn Majesteyts, gaet leest het haer te vooren.

Leest het Placcaet van Pardon.

Pensionaris Barl.
Philippus, Koning van Spanjen en Portugael,
Bourgoniens Erreft-Heer, en Neerlandt altermael,
(Wiens macht streckt Oost en West by Moor en Indianen
Dat tuygt America en oock de Africanen)
Gesien doorsocht den last van sijnen Onderdaen,
Wil hy barmhartigheydt een yeder doen ontfaen,
Terwijl sijn heyligheydt met uytgestreckte arme,
Den alder g'naden stoel, opent om te ontfarme,
Door dien hy heyligh weet dat veel onnoosel Lien,
Beducht zijn in 't onheyl van dit verbaestigh vlien,
Soo dat een vrome ziel, die Catholijck gelove
Om arme, heeft Pardon, en die met stelen roven
En Kercken dievery besmet zijn lijden straf,
Maer die de Moeder Kerck bemint, die laten af
En komen nedrigh voor, met boete inde ooge,
Daer voor is Konings gunst, den Paus sijn mededogen;
Terwijl wy zijn bewust dat menigh jonge ziel,
Onwetent in dit quaet tegen den Koningh viel,
And're door quaeden raet, van raetsluy valse tonge
Waer door veel duysenden tot quaet doen sijn gedronge,
Dit heeft sijn Majesteyt in alles wel verstaen,
Daerom wort dit Pardon een yeder aengedaen,
Aenschout de goedigheydt dan van een gunstigh Koningh,
Toont naer genote gunst weder een goe beloningh:
Ontfanght barmhartigheydt en blijft goet Catholijck,
Soo leeft gy inde rust gelijck een Koninghrijck,
Volbrenght u Konings last, wilt mildelijck betalen
Den last van Koninghs tol, soo sult gy eer behalen;
Maer die hier tegen streeft blijft schuldigh aen mijn Kroon,

Hartogh.
O! overgroote daet van veel genoten hoon,
Kunt gy doorluchtigh Vorst u selven soo bedwinge,
Kan u barmhartigheydt, u goetheydt soo om-ringe
Daer gy zijt een Monarch grootmachtigh over al,
Daer u Scepter en Kroon reyckt om het aertsche dal;

Geluckigh is soo 'n Vorst, wel doet in alle steden
Beveelen senden uyt om yeder mee te deelen,
Koninghs barmhartigheydt genade ende gunst,

Barlaymont.
Ick sal 't met alle vlijt volbrenge, maer 't is kunst
Om spoedigh dit te doen ick sal de Bode sende,
Al om door 't Neerlants rijck soo kan een yeder wende,
Hem tot berou terwijl de Moeder schoot op staet,
Soo dempen wy het quaet door Koninghs goeden Raet.

Tweede bedryf.
Vyfde Vytkomst.

De Prins, Graef Willem vander Marck, Heer van Lumey, de Heer van Sweten, Willem van Bloeys, Lancerot van Brederode en andere Zee-helde t'samen uyt.

Prins.
Doorluchte Zee-helt vroom u daden moet ick prijsen;
Roem-waerde Heer Lumey, hoe kan ick lof bewijsen
Aen u Zeeg'hafte staf, gy strijt voor 't Landts behoudt,
Schoon of den Hartogh loos veel list tegen u boudt;
Hist op Elisabeth om u uyt 't Landt te jagen,
U Raet treet verder toe, en toonde geen vertsagen,
Gy treckt de Mase in vermeestert daer den Briel,
Het geen Duc d' Alba doet ontroeren lijf en ziel,
U daet kan ick geen lof, roem-waerde Heer vergelde,

Lumey.
Al 't geene dat de Prins of u exclenty melde,
Tot lof van my is niet, maer u roem-waerde Heer,
Komt dese eere toe, u raet doet driemael meer,
Als 't feyt dat ick bestont,

Pagie van de Prins komt uyt.

Pagie.
Exclenty daer zijn Brieve,

Prins.
Van waer komt dit bescheet,

Pagie.
Uyt Zeelandt na 't believe,

De Prins leest den Brief binnens monts en spreeckt.

Prins.
Mijn ingewant verheugt, mijn boesem heel ontslaet,
Mijn vreugt is dubbelt nieuw, wel dits een groote daet
Zeelant tot mijn behulp; Vlissingh my toe gevalle
Veracht het Spaensch gewelt met al haer schans en walle,
Pacieco aen een Galgh gehangen tot een spot,
Camp-Veer tot onderstant het Ammoniti slot,
De Maes tot onse ree, de Wielinge zijn open,
Noyt heeft men meerder stem, Victory hooren ropen
Als heden nu den dagh.[3434]

Lumey.
Sijn Excelenty siet
Dat nu de tyt haer gunst zegen en voorspoet biet,
Nu staet ons winst te doen, nu konne wy bedwinge,
Den Hartogh en sijn Staet, nu sullen wy bespringe
Al wat dat Spaengien scheept met gelt of silver schoon,
En doen Duc d' Albas macht verjagen van sijn Throon,
Na Spangien met dat volck die niet doen dan schoffieren,

Ewout Pieterse Worst van Zeelant uyt.

Worst.
Lang leeft d' Oranjen stam gekroont met Lauweriere,

Prins.
Zijt wellekom heer Worst, hoe gaet in Zeelant toe,
Men hoort het grof Kanon dus geeft het my vermoe,
Dat daer yet nieuws passeert,

Worst.
't Is over al Victory,
Ick heb Oranjens lof en eeuwige memory
Geroemt door mijn beleyt voor Rammekens Casteel,
Daer ick des Hartoghs Vloot vernielden in 't geheel,
Tot Schepen twintig twee, die heb ick soo bespronge
Met sloepen en met boots haer tot het vyer gedwonge,
Soo dat sy door de vlam sijn alles daer vernielt,
De Spanjaerts meest vermoort de Lichamen ontzielt,
Niet tegenstaende dat die van 't Casteel seer schooten,
Wy vielen dapper aen en 't heeft ons noyt verdroten,
Noch namen wy tot beuyt, veel stucken van Metael
Tot twintig drie in 't gros,

3434 Brontekst: nn

Prins.
Ick ben op u verhael
Verblyt, dus sal ick noyt, my eer tot rust begeven
Voor dat ick ruste zie, my dunckt ick noyt myn leven
Dees daet vergelden kan, wel gaet gy Helden gaet,
En toont u wel gemoet 't zy wat gy doet of laet,
Lumey Heer Admirael 'k sal u de Maes bevelen,
Heer Worst de Wielinge, soo kunt gy t'samen spelen,[3464]
Tot dienste van het Lant en redden soo de last,
Daer al het Spaensch gebroet met lijf en ziel op past,
Vaer voort dan met u doen ick sal te lande lette,
En soecken 't Spaensch gebroet te redden uyt ons netten,
Ick sal nu Zutphen gaen, na Doesburg Oldenzeel,
Na Elborg Harderwijck en trecken soo het deel,
Uyt 't Hartogs loos bestier, 't wijl hy veel quaet doet zieden,
En eyscht den Thienden tol van Borgers of Kooplieden,
Dus haelt hy grooten haet geduerig tot sijn last,
Ick weet de Staten 's Lans op myn beraden past,
Wel dit is dan genoeg gy Helden 'k sal u loonen,
'k Sal u gedane deugt met gunst en ampt bekroonen,

Lumey.
Orangie wy zyn die u bevelen acht,

Worst.
U woort sy ons genoegh,

Prins.
Vaert wel houdt goede wacht,

Twede bedryf.
Seste Uytkomst.

Hartog, Barlamont Vergas en andere swijt.

Hartog.
De Werelt is ontstelt 't Lant schynt geheel verloren,
'k Kryg schatting nochte tol, Oraengien met syn sporen
Beryt myn gouverment, hy weet dat Geus gespuys
Te leyden tot syn gunst, myn Koning tot een kruys,
't Lant is al-om beroert ja selfs de ingeboren
Die stryden tegen my niemant wil na myn hooren,
De steden over al sluyten myn Spanjaert uyt,
't Schynt dat myn streng gebiet haer tegen 't harte steuyt,

Barl.
Myn Heer of gy de Wet versachte vande tolle,

3464 Brontekst: kuut

Voorwaer den Thienden Penning die doet de steden hollen
Dat siet dien loosen Prins, hy vist op syn gety,
Daerom doch Hartog doet de schatting aen een zy,
Soo niet soo wort gy quyt Proventie en Steden,

Hartog.
Ick sal dat Geus gebroet liever met voeten treden,
Hoe sal een Konings kroon dan wycken, neen dien raet
En acht ick niet te zyn ick moet myn Konings staet
Verheffen, daer syn glans als Diamanten throone
Doorstraelt, in 't hart van die, die syne wet bywone,
Neen! 'k sal met vyer en swaert doorwoelen 't heele Lant,
Ick sal d' Orangien stam uytroeyen,

Vergas.
Den Hartog weet den stant,
Hoe 't met de landen staet, gansch Walcheren roept Orangie,
De zee en is niet veyl, al watter komt uyt Spangie
Dat raeckt tot Zeelant in, de Koopluy worden kael,
Met siet de heele Maes rijt op de Prins zyn Zael,
Heel Zeelandt zyn wy quyt, gansch Hollandt is verlooren,
De Vriesen willen oock de zuyder zee doorbooren,
Enckhuysen is beroert, Bossu in haer gewelt,
En Harelem verwacht den Prins rond-om het velt,
Met sluyt al-om de Poort 't zy waer de Spanjaerts komen,
Maer daer Oranjen komt daer sluytmen Poort noch Bomen
Verandert u besluyt want u Exclenty weet,
Hoe dat des Werelts gunst lacht om u Konings Eedt,
Doch uwe Hartogs raet, kan verder hem bedencken,

Hart.
Dat 's Konings woort gebiet mag geen beraden krencken
Soo dat die tegen streeft de wet uyt Konings mont,
Veroordeel ick te gaer, ick sal in korten stont
De stadt van Harelem en oock dat schoone Leyde,
Belegeren, en doen aldaer myn macht verbreyde,
En laten niet een ziel gehuyst-vest in haer lyf,
Want die den Koning hoont, wort van die schrick soo styf
Gelyck een Eycken stam, waer sullen onderdanen,
Voor 's Konings woort de poort toesluyten, geen Morianen
En souden dat bestaen, dus sal ick over al,
Myn krygs volck doen by een vergaren, wiens getal
Is als de Vis in zee, ick sal al-om verjagen
Dat duvels Geus gespuys, en met de kling soo plagen

Dat haer den asem feylt,

Barl.
Maer weet den Hartogh niet
Dat al u Oorlogs gelt, de Zeeuwsche stroom opvliet,
Is niet dien Spaense schat, van Vlissinge bespronge,
Sy speelen met u gelt, u keel is toe-gewronge,
U krygs volck dat loopt weg en dient haer om den beuyt,
U Spaense bloet wort dun en 't loopt de wonden uyt,
Dus kan ick niet bevroen dat gy 't gebodt mag houden,
Doch sijn Exclenty weet wat dat hy doet, wy souden
Versachting doen,

Hartog.
't Is niet, hoe meer gy 't volck toegeeft,
Hoe langer dat het woet en tegen orders streeft,
Is laetst het groot Pardon niet overluyt gelesen,
Wat vrucht is voor die deught sijn Majesteyt bewesen,
Ter Werelt niet als smaet dus neem ick vastelyck voor,
't Lant rond-om door gewelt te krijgen tot gehoor,
'k Sal Konings naem al-om doen schricken door de Lande,
Ick sal Konings gebodt, met sulcke starcke bande,
Soo binden op de borst van Magistraet en Staet,
Dat haer getuygenis over stoute daet
Sal schricken, voor de naem die Phillippus hoort noemen,
O! heerlyck hooft u kroon moet al de werelt roemen,
Heeft niet den Paus u handt gewyt op 't groot Autaer,
Heeft hy my niet begift met gout en and're waer,
Om dat ick voorstant doe, der heyl'ge Roomse Kercke,
Sal dan dit Geus gespuys met al haer duyvels wercken
My hoonen, en den stoel van Petri schelden gaen,
Neen! dat en ly ick niet

Vergas.
Wel wilt dan tegen staen
't Gewelt, al om dit Lant tot roem van Phillips luyster,
Of anders wort sijn naem alhier soo swart en duyster,
Als duyster wesen magh,

Hartog.
Wel laet ons dragen sorgh,
En stellen krooon en staf van 't Spaense rijck tot borgh.

Twede bedryf
Sevende Uytkomst.

Koning met een Request in de hant, den grooten Commandeur en den ganschen Spaenschen Staet.

Koning.
Wat sal myn Erf-Neerlant op 't leste noch uytvoeren,
't Is alles wat ick doe, verloren, want sy loeren
Op al myn schatten die ick haer te water stuer,
Het gansche Nederlant staet als een brandent vuer,
Het schynt de Werelt klaegt en 't komt al 't protesteren,
Men siet Oraengiens Prins in al myn Lant braveren,
En treckt noch tot syn hulp al 't Duytse Vorsten-dom
Dus schryven sy my steets, veel brieven, welcke som
Een groot getal beslaet dus moet ick resolveren,
En doen den Hartog weer van daer naer Spaengien keeren,
Want hy is over al te byster veel verdacht,
Dus sult gy Commandeur in Neerlant gaen te wacht,
'k Had eerst Medicenael aldaer naer toe gesonden,
Maer als hy sag het Lant vol questi en vol wonden
Nam hy geen sit-plaets in, dus sult gy gaen Louys,
Ick weet u naem en staet u reden wonder wys,
En oock u sacht humeur ghy sult het volck wel stille,
Want soo dit langer duert soo sou dat Lant verspillen
Myn schat van Indien, en boven dien myn kroon,

L. de
R. Syn Majesteyt die weet myn swackheydt en persoon,
Ick ben gansch niet bequaem om sulck verwart te redden,
Myn ziel schrickt in myn lyf myn nacht rust op myn bedde
Beweegt, den Hartog van Medicinael keert weer.
Sou dan syn Majesteyt my sulck een groot hartseer
Opleggen, daer myn macht te swack is om te dragen
Dien last, daer soo veel smart van dorens zijn en hagen,
't Versoeck syn Majesteyt dat hy my hier van vryt,

Koning.
Louys neemt geen uytstel gy moet 't is meer dan tyt,
Na 't Nederlandt vertrecken,

Louys.
Is 't dan des Konings wille,

Koning.
O ja 't,

Louys.
'k Volbreng u last,
Maer al die Oorlogs pille,
Syn soo door 't Lant gezaeyt dat al de werelt schreyt,

Koning.
Daerom sult gy wat sacht toegaen en u beleyt,
't Sal redden uyt gevaer,

Louys.
Maer 't Lant is meest verloren,

Koning.
Gy sult door lytsaemheyt haer harten wel doorboren,
Tot vreden en tot rust,

Louys.
Maer u is wel bekent,
Hoe dat Orange daer de harten tot hem went,
Doch efter 'k sal dien last en Konings wil voltrecken,

Koning.
Doet soo spoedigt u reys ick sal door u opwecken,
De harten van het volck,

Louys.
Maer Willem is te wys,

Coning.
Een Konings woort is meer, als al 't Nassouws advys,
Dus twyffel ick niet of gy sult de vrede binne,
Gy zyt een vreedsaem Heer daerom streckt uwe sinne,
Aldaer tot vreden uyt en weert den thienden schat,
Die Duc de Alba daer, gestelt heeft,

Louys.
Dat is 't dat,
U Landen heeft ontrooft,

Coning.
Wel maeckt dan alles vaerdigh,
'k Sal u als Gouverneur daer senden hoogh en waerdigh,
In heerlyckheydt en glans,

Louys.
'k Bedanck syn Majesteyt,
Ick maeck met alderhaest my tot de reys bereyt.

Allegaer binnen.

Twede bedryf.
Achtste uytkomst.

Duc d' Alba en Louys de Requesen met den ganschen Staet.

Weest welkom waerde Heer myn ziel heeft met verlange
Gewacht op uwe komst, dus kom ick u ontfange

In 't Hof van Nederlandt als opper Gouverneur,
Voorwaer dit Lant dat is vol boos en straf humeur,
't Kan Kerck noch Koningh niet 't is tweespalt over alle,
Daer by komt Willem loos bestryden Konings walle,
En vlammen over al op beuyt of Konings staet,
Men rooft men steelt men pluymt 't sy waer men komt of gaet
Dus heeft zyn Majesteyt, my ontlast van dat kommer,
Voorwaer 'k ben moe en mat van al dien grooten slommer,
Ick heb nu ses Jaer lang verheft syn Majesteyt,
Maer laes 't is over al onrust en quaet bescheyt,
Heeft men van daeg gestut het quaet aen dese zyde,
Morgen is 't weer rumoer, soo dat de onrust tyden
My noyt verleende rust, dus hoop ick dat u geest
Sal leyden 't heyloos volck van dit rumoer tempeest,
Siet daer daer is het Hof voor u is 't alles open,
Siet daer daer is myn last, ick wensch met goeder hope,
Dat gy meugt nemen voor een goet en vast beleyt,
Tot dienste vande Kroon van syne Majesteyt,

Louys,
'k Bedank den hartog vroom, ik had hier noyt gekomen,
Maer 't wyl syn Majesteyt my porde, tot die stroomen
Van syn erf Nederlandt, most ick als onderdaen
De reys aenvaerde, sonder my eens te beraen,
Maer 'k sie hier over al verwoedende humeuren,

Hartog.
Dat is het geen dat my myn raet tot niet doet scheuren,
Dus wensch ick u myn Heer geluck in u besit,

Louys.
Maer segt my dog myn Heer, waer door sal ick het wit,
Van d' Ingesetens hier best treffen tot myn voordeel,

Hart.
Daer toe weet ik geen raet, want Willem na myn oordeel
Treckt alles naer hem toe, soo dat de steden self
Uytsluyten Konings wet, en bouwen een verwelf
Voor d' inkomst,

Louys.
Sal ick dan, met macht voort prosseren,

Hartog.
Gy sult met macht noch volck de harten tot u keeren,
Want yeder stryt gelyck tegen den Spaensen aert,
Soo dat gewelt noch macht alhier geen rust en baert,[3654]
Maer onheyl, daerom wilt u doen seer wel versinne,

Louys.
Ick sal door Konings macht de steden moeten winne,
En stellen in het werck veel Schepen tot de stryt,

3654 Brontekst: baett

En maken haer de Maes en oock de Wieling quyt,
Soo sullen sy te met verminderen in machten,

Hartog.
De Prins sal met syn volk u macht tot niet verkrachten
Want macht en help hier niet een yeder is een helt,
Sy weten over al, het diep, en in het velt,
Syn zy bedreven, soo, datmen daer op moet kycken
Dat is het geen dat my de geest steets deed beswycken,
Want niemant kan dit volck hier dwinge dan de Prins,

Louys.
Soo moet ick nader my beraden, en alsins
Beveelen geven dat sy vry zyn in haer Kercke,

Hartog.
Dat stryt tegen 't bevel van Pauselycke wercken,
En schoon of gy 't al doet, 't geloof is van haer wegh,

Louys.
Soo dient hier nader noch een beter overlegh,
Maer 'k acht het te vergeefs de tyt sal 't moeten leeren.
De tyt moet raetsaem zyn waer naer ick my sal keeren,
Altyt, dat acht ick goet, dat ick gewapent blyf
Te water en te lant,

Hartog.
Maer handelt niet te styf
Of 'k sie veel ongena, 'k wil verder u bevelen
Geluck op u beraet, vergunt my dan ten deelen,
Dat ick vertrecken magh en geeft my vry geley,

Louys.
U reys geschiet met spoet tot op de Spaense wey.

Allegaer binnen.

Derde bedryf.

Eerste Uytkomst.

Den Admirael van Heemstede met de Prins en gevolgh.
H. Het woedent beest is wegh met syn baersche honde,
Zyn Excelenty weet, dat dese nieuwe wonde
Sal smarten, want Louys den grooten Commandoor,
Heeft groote Oorlogs macht voor Lillo op het spoor,
Dus dient hier op gelet terwyl sy vreugden leeren,

Prins.
Wilt me u Zeeuwsche macht gemant na Lillo keeren,

Ick weet syn oogmerck is om Wielinge en Maes
Te rygen aen syn snoer,

Heemstede.
Ick sal sonder geraes,
Met myne Scheeps-Vloot al die machtig gaen bespringe,
En soecken schip en boodt haer uyt de hant te wringe,

Prins.
Wel toont een goet beleyt terwyl zy vrolyck zyn,

Heem.
Lang leeft dien vromen vorst, die 't lant bevryt voor pyn

Binnen.

Prins.
De voorspoet woont u by en doet u wel geleyde,

Prins binnen en weer uyt met twee Edelen,

Den nieuwen Gouverneur doet d' ander van hier scheyde,
Wat sal het Spaense Hof op nieuw weer broeden uyt,
Men raetslaegt nu en dan, een wonder vremt besluyt,
Nu triompheert de zael tot Brussel in sijn glory,
Maer ondertusschen wil den Spaengiaert tot memory
Hem stellen in postuer en nemen door verraet,
Al wat hy kan begaen, myn dunckt myn harte slaet
Van onrust, wat of my in dees tijdt sal beswaren
Ick hebbe daegs geen rust 's nachts kan ick niet bedaren
Van kommer, om dit volck te brengen uyt 't gewelt,
Van 't Spaense boos gedrocht 't geen al om palen stelt,
Ick weet Valdez die luypt en soeckt hem te vervoegen,
Om my en mijn gevolgh te brengen in misnoegen,

Heemstede uyt.

Maer wat het worden sal sal leeren ons den tijt,

Heemst.
De macht van 't Spaens gebiet voor Lillo breet en wijt,
Is naer de gront gedaelt het volck meestal verdroncken,

Prins.
U lof is waerdigh dat die wort door 't landt geklonckcken,
Roem-waerde Zee-helt 'k sal, u daet gedachtig zijn,

Heemst.
Men sag al die Singjoors verciert als 't moedig swijn,
Daer wroeten in het slyck, bekrengt als dolle honde
Ick meen dat haer die Feest door al de Spaense wonde,
Vergeten was wanneer haer 't scharp om d' ooren vloogh

Pagie.
Orangie daer 's bescheet dat Valdez met een boogh

Gansch Leyden heeft beset,

Prins.
Wie weet u dat te segge,

Pagie.
De Bode sal 't de Vorst wat beter uyt gaen legge,

Prins.
Waer is de Bode dan,

Pagie.
Hier buyten op het hof,

Prins.
Segt dat hy binne komt,

Heemst.
U Excelenty lof,
Blijft van u dienaer hier op 't alderhoogst' bevolen,

Binnen.

Bode.
Orangien zijt gegroet,

Prins.
Wat schuylt 'er in 't verholen,

Bode.
Sijn Excellenty kan dat lesen in dien Brief,

Prins leest binnens monts.

Prins.
Noyt rust voor my ick sal daer toe 't beste gerief,
Gaen stellen in het werck, nu Leyden is om-cingelt
Moet noot te hulpe gaen al eer wort ontswingelt,
O! Leyden schoone stadt het Center van Hollant,
Komt gy in 't Spaens gebiet soo is het Lant vermant,
Dus sal ick alle vlyt aenwende om t' ontsette,
Maer Bode hoe zijt gy gekomen uyt haer netten,

Bode.
By nacht genade Heer,

Prins.
Is Leyden wel versien,
Van vyvers en van volck om haer het hooft te bien,
Of hoe lang konnen sy belegeren wel uythouden,

Bode.
Dry maenden naer ick hoor,

Prins.
Mijn hart schijnt te verkouden,
Als ick om Leyden denck, gaet en komt t' avont weer
'k Sal u bescheet gereet, maken en al dat meer
Tot voordeel dient gedaen,

Bode.

Ick ga op u bevele,

Binnen.

Prins.

Ick moet met neerstigheydt nu op dien vyant spelen,
Gewelt en helpt hier niet dus moet voorsichtigheyt,
Gepleegt zijn tot ontset en maken al bereyt,
't Geen dient tot dese saeck 'k moet my wel informeren,
Hoemen gansch Rijnlant door het water kan doen keeren,
En jagent voor de stadt en drijft den Spangiaert wegh,
Soo wort Leyden ontset van 't Oorelogh belegh,

Allegaer binnen.

Derde bedryf.
Twede Vytkomst.

Den grooten Commandoor, en Barlemont met syn Adel en ganschen Staet.

Comm.
Nadat mijn Gouverment hier heeft begin genomen,
Soo is den hoon en smaet op 't eerst my toe gekomen,
Mijn Vloot geheel vernielt, verbrant en inde gront,
Mijn volck meest al vermoort met 't water inde mont,
Helaes ick ben beducht voor al dees groote smarte,
Sy quest mijn Koninghs Kroon en druckt my aen het harte,
Waer dorst een onderdaen oyt sulcke daden doen,
Maer als ick my bedenck en overleg t' sarmoen,
Dat my Duc d' Alba deed soo geeft het my geen wonder,
Mijn dunckt het is een volck het geen by Pluto onder
Komt stijgen uyt de gront, sy vreesen vyer noch nat,
Baldez legt dicht en vast, voor Leyden, maer die stadt
Jagen sy inde vloet, en doen mijn Spangiaerts swemme,
Schoon of haer honger plaegt sy benne niet te temmen,
Sy voeren sloep en boodt na Leyden over 't Lant,
En roepen viva Prins die ons de vryheydt plant,
En treden mette voet haer erf Heer van dees Lande,
O! Phillippus u Kroon lijdt door dees daet veel schande,
En noch is 't niet gedaen wie siet het eynd hier van,
Of Paus en Koningh bey dit Lant doet inden ban
Daer vragen sy niet na, sy willen u braveeren,
Ga ick mijn verder noch naer Antwerpen toe keeren,
Daer legt al watter is verstroyt tot inde as,
Mijn eyge Spaense volck vermeestert watter was,
Hoe ken ick dese daet sijn Majesteyt toeschrijven,
Antwerpen schoone stadt ick treur om u bedrijve,
't Is over al in roer de stadt van Zirriczee.
Leght dubbelt over hoop, dit doet mijn leven wee,
Noort-Hollant jaegt mijn uyt en lachen om mijn daden,
Schoon of ick een pardon uytgeef van Konings Raden

't Verdwijnt gelijck de mist, men acht geen Kroon noch staf,
Voorwaer dit Nederlant dat voert my in het graf,
Ick meende tot Breda de Vrede wel te treffen,
Maer laes het Geus gespuys dat scheen haer te verheffen
Ver boven t Roomsch-gesin, en stelt een Koning wet,
Dus sie ick nergens niet als warring in het net,
Alwaer ick Schepen heb sy worden al genomen,
Gansch Engelant is haer noch tot een hulp gekomen,
En hebbent Lant verpant, dus doen sy alle spijt
Aen my en aen de Kroon, wat raet nu in dees tijt,
Was ick in Spangien noch ick socht hier noyt te komen,
Mijn raet die valt te laet ick schrick met angst en schromen,
Als ick mijn staet bedenck de kas is leeg van gelt,
Dit maeckt den Spangiaert dol dus ly ick groot gewelt,
De steden moeten my over al gelt toesende,
Dit sal weer nieuwe twist baren in alle ende.
Want 't lant is uytegeput, gevlucht en leeg gemaeckt,
De menschen zijn berooyt de neringe zijn naeckt,
En Spangien dat is moe meer gelt tot hier te sende,
Den Nederlantsen twist verquist uyt Spangiens lenden,
Wel derthien millioen, en daer is niet verrecht
Als schade voor de Kroon.

Barl.
't Geen sijn Exclenty seght,
Dats dubbelt waer geschiet soo dat veel moeylickheden,
U Gouverment te moet al omme toe komt treden,
't Moet efter zijn gestilt,

Comm.
Voor my ick duyck na 't graf,
d' Onrust doet my de doodt 't welck my de oorsaeck gaf,

Derde bedryf.
Derde Uytkomst.

De Staten vergadert tot Gent, alwaer beslooten wort het eeuwigh Edickt genaemt de Pacefecaty van Gent; daer waren vande Conincks zijde, den Abt van St. Geertruyt tot Loven, den Abt van St. Pieter tot Gent, Abt van St. Gyslain, verkoren Bisschop van Atrecht en andere.

Van wegen den Prins van Oraengie.

De Ridderschappen vande leden en Steden van Hollant ende Zeelandt, representeerende de Staten vande selfde lande; namentlijck Ionck-heer Phillips van Marnickx heer van St. Allegonde, Arent van Dorp heere van 't Heemsche, Paulus Bois Advocaet van Hollant en andere, Anthony van Sickelen Raet in Zeelant en Andries de Ionge Burgermeester tot Middelburgh.

Biss.

Nadien het oorloghs vuer het Neerlant heeft ontsteken,
Met moort en rovery zijn wy tot hier geweken,
Om alle boose list en Spaensche loos bedrogh
Te dempen, dus soo ist, dat wy hier verder noch
Gesamentlijck verstaen, dat alle laster woorden,
Of troubels of rumoer veel andere soo men hoorde,
Te gader zyn gestelt, of 't noyt en waer geschiet,
Vergeven is die fout op dat geen meer verdriet,
Ontsteeckt in Nederlant, daer op dat wy besluyten
Een Vrede om het quaet gelijck en al te uyten,
Oock is hier vast gestelt 't vertreck van 't Spaense Volck,
Op dat ons rust en vree bywoont, want d' oorloghs kolck
Heeft langh genoegh geduert, tot dat wy resolveeren,
Een raet van state die ten hoof sullen verkeeren,
Als deden doe ter tijt wanneer den keyser gaf
Dees Landen aen zijn Soon, oock demptmen hier in 't graf

De Rovery ter zee, dat Zeelant vry laet wandelen,
De koopmanschappen veyl, om over al te handelen,
Oock zyn te niet gedaen het crime Majestraet,
Het geen Duck d' Alba stelt met hart en strengh placcaet,
Oock is hier vast gestelt dat Landen ende Steden,
Die nu onder 't gebiet van Coninghs maght niet treden
Sal nader zijn volbracht, wanneer den Staet beraemt,
Wat best is voor de kroon en d' Onderdaens betaemt,
Oock sal sijn Majesteyt geen Wet of ordre stelle,
Onder 't Nassous gebiet, als 't geene dat sy velle.
By raet of Majestraet, voor datmen verder siet,
Wat datter dient gedaen of haer de Wet gebiet,
Is voorts veraccordeert dat den Prins van Oraengie,
En and're Ed'len meer, haer goet 't geen onder Spaengien
Gelegen leght, magh vry, treden in haer besit
Soo Weduwe als Wees en erven van dat lidt,
Oock sal 't gemeene Lant aengaende Hollants laste,
Gedaen by Legertogh 't gemeene Lant aentasten,
Soo 't mog'lijck is om doen of soo den Raet van staet,
Sulcks nader vint geraen by haren nieuwen raet,
En alles 't geen noch meer tot rust sal mogen blijcken,
Daertoe soo sal den Raet een nader Vonnis strijcken,
En soo zyn Majesteyt hier toe sijn gunste keert,
Soo is ons raet volbracht en d' onrust afgeweert,

Heer van St. Allegonde.

Noch moeter meerder by om Hollants recht te houde,
Of anders souder veel het bloet in 't lijf verkoude,
Dat is 't hooghloflijck Huys Wilhellem van Nassou,
Die 't gansche Nederlant altijt diende getrou,
Ia die syn goet en schat heeft willigh willen laten
Tot vrydom van het Lant tot voorstant vande Staten,
Dat is het geen hy was by sijne Majesteyt,
Stadt-houder van Hollant, Zeelant wiens qualiteyt
Van Bommele en voorts, sijn and're heerlickheden,
Admirael Generael ter Zee, wiens wyse Zeden
Wy prysen, 't geen tot dienst is van syn Majesteyt,
Het geen hy blyven sal in als geen minderheyt

Vermagh dien Vorst, maer wel, vermeederen van glory
Dit point dat dient gestemt,

Hertogh van Aerschot.

Mijn Heer tot ons memory;
Is 't al in schrift gestelt en by den Raedt verstaen,
Volkomen soo 't behoort als 't by u is gedaen,
Dus weten wy niet of t' is alles wel beschreven,
Dus moeten wy hier t'saem malkander trouw beleven,
Op eer geloof en Eedt tot dienst sijns Majesteyt,
Tot rust van d' onderdaens dat haer de vree geleyt,
Wat is hier in thien jaer veel onheyl overwogen,
Wat heeft men moort en roof en vlammen uytgespogen,
Wat heeft men meenigh wees gemaeckt in 't Nederlant,
Wat is 'er meenigh Mensch gesneuvelt in het sant,
Wat is 'er meenigh goet ontrooft van vreemde Liede,
Wat heeft het spaens gebroet wel Mensen weg doen vliede,
En noch is 't niet gedaen wy mogen wenschen ja,
Soo maer ons vreed' contract den Koningh geeft gena,
Soo raeckt het Landt tot rust soo niet soo is 't te klagen,
Soo mogen wy het Landt dan aende Prins op-dragen,
Niet als rebellen wreet tegen sijn Majesteyt,
Maer als trouw onderdaens,

Allegonde.
Mijn heer 'k heb u beleyt
Gehoort, dus moeten wy alhier den Eet besweeren,
En blijven 't Lant getrouw soo kan ons niemant deeren,
Waer datmen Conings recht voorstaet met eer en gunst,
Daer is conscienti vry, maer als practijck en kunst,
Door valsheyt wort gepleeght dan sietmen onrust groeyen,
Maer als den ganschen Staet af staet de spaensche boeyen;
Soo lijd' dit Lant geen last 'k kan 't selver wel bestaen,
Mijn Heeren het wort tijt den Eet die dient gedaen.

Gordijnen toe.
De vingeren om hoogh met bloote hoofden.
Gordijnen op.

Nederlantse Vryheydt spreecken.

Vryheyt.
Hier sietmen binnen Gent den Eedt van vrede sweeren
Hier bintmen 't Nederlant verscheurt weder aen een,
Hier soecktmen d' Oorloghs pees met voeten te vertreen,
Hier stelt men Vryheydt voor om weer in 't Lant te keeren,
Vertreckt dan Spaens gedrocht onrusters van de vromen,
Maer soo sijn Majesteyt dit alles tegen gaet,
Wat helpt dan eer en eedt men siet 't Antwerpse quaet,
Wort by het Spaense Hof voor suycker opgenomen,

Gordijnen toe.

Derde bedryf.
Vierde Uytkomst.

Koningh Phillippus, Don Iohan van Austra met des Koninghs gevolgh. de Koningh heeft de Artijckelen van Vrede inde hant.

Koning.
Wat doet my 't Nederlant al kommer ende schade,
Wat doet dien Willem quaet met sijn subtijle rade,
Hoewel heeft eens Duc d'Alb gesegt met wijse reen,
Dat Willem aen mijn Kroon sou twist en moeyte smeen,
Hier is nu een Contract tot binne Gent geslooten,
Hier soecktmen 't Spaense volck uyt Nederlant te stooten,
Hier moet Orangien zijn Stadt-houder van Hollant,
Van Zeelandt Bommel en waer hy 't Commande plant,
Admirael Generael, moet ick hem Consenteeren,
Mijn dunkt mijn Kroon lijt smaet, dog efter 'k sal my keeren[3909]
Tot toestant van Contract en soecken metter tijt,
Te roeyen uyt al 't geen dat nu mijn Kroon benijt,
Dus sult gy Broeder gaen, om Nederlant te stille,
Gy sult als Generael aldaer dat volck inwille,
En sent de Spangiaerts wegh en treet in u gebiet,

3909 Brontekst: duukt

En doet dan 't geen gy dunckt waer in gy voordeel siet,
Maer siet dat ghy bewaert 't recht van myn Konings rycke,
Want 't Konings woort en mag voor d' onderdaen noyt wyken
Daerom maeckt u gereet en treckt na Neerlandt toe.

Don Ian.
Voorwaer sijn Majesteyt ick ben de reys al moe,
Ick sorg dat soo wanneer de Spangiaers al vertrecke
Myn leven pryckel loopt, wat sal ick durven wrecken,
Soo ick u Konings woort wil planten soo 't betaemt,
Soo wort myn gansche lyf gelyck het doodt geraemt,
Geen leven is myn veyl de doodt sal ick betreuren,
In plaets van vreed in 't Lant sal ick in 't bloet versmeuren
Soo ick geen lyf-wacht heb, dus bid ick aen de vorst,
Dat hy een ander sent die meer na staet sucht dorst.

Kon.
Neen broeder gy sult gaen gy moet de rust doorbooren,
Gy sult dat wreede volck met goetheydt wel bekoren,
Gy moet de vrede broen en als het is gestilt,
Dan kunt gy verder doen wat gy geraden vint,
Dus valt hier geen uytstel,

Don Ian.
'k Sal gaen op u beveelen,
Al sou ick lyf en goet daer laten,

Kon.
Gy sult heelen,
Die wonden die soo langh gebloet heeft tegen my,

Don Ian.
Bracht ick daer rust in 't Lant in plaets van mutery,
Voorwaer 't ware my een roem, maer 'k sorg voor qua benyders
Ick weet het Lant is vol van soo veel wederstryders,
Daer is nergens geen rust de Prins heeft 't beste deel,
Hy is bemint van 't volck en ick kom in 't krackeel,
Doch efter ick sal gaen 'k sal u gehoorsaem wesen,

Con.
Soo gy dit Lant bewaert soo is u naem geresen
Nevens myn Konings Kroon, daerom u lof vermeert
Soo ghy myn Landt behoudt,

Don Ian.
't Sy hoe de gunst my keert,
'k Sal gaen als 't u belieft stelt ordre om passeeren,
Ick sal volgens u woort na Nederlandt toe keeren,
Na dat gedoorent Lant vol prickels van de doot,
Syn Majesteyt gelieft het Scheeps volck Schip en Boot,
Te ordonneeren om na Nederlandt te trecken,[3951]
Of wilt de France Kroon soo ver syn gunst verwecken,

3951 Brontekst: Nedetlandt

Dat ick te Lande mag na Nederlant toe gaen,

Con.
Te Lande dat is best om geen beslagh te slaen,
Hoe stilder dat gy gaet hoe beter na myn oordeel,
Want Nederlant en soeckt geen pragt maer wel na voordeel
Dus kunt gy tot de reys bevorderen 't geen dient,
Soo wort gy Neerlants Heer en blyft des Konings vrient.

Derde bedryf.
Vyfde Vytkomst.

Prins van Orangien met de Staten van Hollandt en Zeelandt en de Heer van St. Allegonde.

Prins.
Hier siet gy 't Spaens bedryf tegen de rust aenwoelen,
Hier soeckt dat boose hart syn gramschap weer te koelen,
De Koningh approbeert de Vrede binne Gent,
Maer desen boosen Haen het spit heel anders went,
Hy komt wel in het Lant maer houdt hem buyten banden,
Hy komt als Gouverneur en wil het Lant verpanden,
Hy schryft de Staten toe een Brief uyt boos opset,
Dat hy is wel versien, tot Oorlogh opgeret,
Of vrede soo hem ducht de saken best geraden.
Dus schryft den Raet van Staet mijn oordeel op dees smaden
En ongebonde reen, waer op ick tot advys
Gesonden heb myn raet, dat sy voorsichtigh wys
Syn boosheydt wel ontleen, behoudt u recht volkomen
Op dat geen tyranny hier nader staet te schromen;
Schoon of hy resolveert een Staet uyt Neerlants volck
Te stellen, dat is niet soo was syn Spaense wolck
Geresen tot de Zon, en sou u voort verdelgen.
Noch schreef ick haer dat sy hem niet eer in en swelgen,
In 't Neerlants Gouverment voor dat den Spaensen aert,
Vertrocken was uyt 't Lant, of anders was de kaert
Versteecken, en hy sou op nieuw tyranniseeren,
Daerom en mag hy niet in 't gouverment verkeeren
Voor dat sulcks is bestelt, ten anderen noch meer,
Dat hy geen last of macht aen Ruyters knecht of Heer

Sal stellen, voor dat hy de rechten heeft beswooren,
Of anders gaf gy 't mes, waer mee gy gingh verlooren,
En spreeckt vrymoedigh op en sonder langh vertreck,
Soo moet hy nemen keur en seggen sijn gebreck,
Hy weet gy voorraet hebt van macht der Krijghse lende:

Alleg.
Hy soeckt het Oorlogs volck alleen voor syn lyfs bende,
Want hy betrouwt den staet niet verder als hy siet.

Prins.
Soo hy gewapent is, uyt last van 't Staets gebiedt
Soo sal hy 't selfde padt voort-treden tot het moorden,
Ten is oock geen gebruyck, geen Graef hier oyt behoorden,
Of 't radt geheel ontgort van wapens, tot den staet
En naer gedanen Eedt hy dan tot Wapens gaet,
En soo hy anders wil daer van de ordre stelle,
Soo laet hem die hy is.

Alleg.
'k Sal 't alles wel vertellen,
En doen volkomentlyck bericht van al syn doen,
'k Sal u advys en raet, met een heerlyck sarmoen
Verkonden, langh leeft gy roem-waerde vorst Orangie,

Allegond binnen.

Prins.
Ick sorg dat woedent beest sal nieuwe list uyt Spaengien
Voortbrengen hier in 't Lant, maer 'k sal dien loosen vos
Betrappen soo ick kan, of maken hem soo los
Van machten, dat hy niet kan doen als lammenteren,
Want soo hy woedent waer soo sou hy 't Lant verkeeren,
'k Seg 't Lant en al den staet, en sou Duc d' Albas gangh
Na treen, of slimmer noch, want al dien Spaensen rangh
Is wonder opstinaet, en soecken maer te roven,
Ick weet niet wat de Kroon van Spaengien magh gelooven
't Wort hem genoegh geseght den ondergangh van 't Lant,
En efter blyft hy wreet, maer 'k weet dien Roomschen quant
Die stoockt hem grouwel in, en hy wil dat uytvoeren,
Soo Roomen Spaengien mist soo most de Roomsche Hoere
Veltvluchtig trecken heen, daerom belooft sy veel
Aen syne Majesteyt, ja 's Hemels grootste deel.
Maer laes dien armen vorst, die ick soo menigh werven
Gebeden heb tot rust, en oock, tot vryheyts erve,
Maer 't was al te vergeefs hy was Spaens naturel,
Dit heeft het Nederlant gebaert menigh gequel,

Noch legt my in gedacht dat het niet wel sal lucken,
Neen! Neerlants duysternis, ryst. maer 't sal weder bucken,
Na smart my dunckt ick sie, het mes is al gewet,
'k Hoop dat den Raet van Staet op alles heeft gelet,
En of 't al is gedaen, sy stotent weer om verre
Gelyck een weeldrigh Paert lichtvaerdigh doet de kerren.
Doch alles sal haer doen, ons brengen voor den dagh,
Al wat de tyt ons geeft of 't geen men weten magh.

Allegaer binnen.

Derde bedryf.
Seste Uytkomst.

Don Ian. Anthony Perez Secretaris, en Escovedo Edelman.

Don Ian.
Na lang geworstelt dwang is 't noch soo ver gekomen,
Dat ick met tusschen spraeck myn sit-plaets heb genomen;
Doch niet na mynen wensch, maer na den wil van staet
Most ick myn voegen, en, den ganschen Spaensen Raet
Met al het garnisoen 't most over al vertrecken,[4032]
Maer twyffelt niet of dat sal noch wel quaet verwecken,
Doch alles op syn tyt, ick wacht in 't kort bescheyt
Uyt Spaengien, daer myn last noch verder wort bepleyt,

Escovedo.
Weet syn Exclenty wel wat datter is bedreven,

Don Ian.
Wats dat,

Escovedo.
De Brieven,

Don Ian.
Wat Brieven,

Escovedo.
Die wy naer Spangie schreven,
Helaes! 't is soo verknolt,

Don Ian.
Seg op wat is 'er van,

Escovedo,
Sy zyn de Prins gesonden,

Don Ian.

4032 Brontekst: verrtecken

Weet hy den inhout dan,

Peres.

O ja! myn Heer van al, hy heeft door lang getijffer,
De Sleutel van het Schrift gevonden, door het cijffer

Don Ian.
Dat is onmogelijck,

Escovedo.
Myn Heer 't is efter waer,
Hy weet al ons besluyt de Staten allegaer
Die passen op u doen, sy weten u raetslagen,

Don Ian.
Hier in sal ik myn slecht en seer beveynst gaen dragen,
En toonen over al een fraey en bly gelaet,
En wachten soo te met den last van Konings raet,

Parez.
Maer 't is te ver verknolt
Sy wetent al te segge,
En toonen noyt een woort van u doen uyt te leggen.
Hoe gy den Koning schreef, dat gansche Nederlant
Moet staen in lichte vlam of helder inden brant,
En hoemen 't quade vlees moet snyden uyt de wonden,
En soo sulcx niet geschiet, dat gy u doet vermonde
Te trecken uyt het Lant, en voort al wat gy raemt,
Dat weet den Prins seer wel dus wort ick seer beschaemt,
Over ons loos bedryf,

Don Ian.
Wie heeft haer dat geschreven,

Escovedo.
Wie sal dat seggen Heer,

Don Ian.
Ick sweer ick sal syn leven
Naspeuren, wie het is die met haer omme gaet,
Of wie dat myn advys en letters open slaet,
Ick sie wel 't is verbrodt, wy moeten nader soecken,
Om ons van lyf en goet te vryden met verkloecken,
Dus moet ick met gewelt en alle strengh gelaet,
Voorstellen watter dient,

Escovedo.
Ick weet geen beter raet
Als veynsen, en met een, sal ick naer Spaengien reyse,
Quansuys om gelt, en 't volck, sal ondertusschen deysen
Tot onwil voor den staet,

Don Ian.
Maer waer sal ick dan treen,

Escovedo.
Treckt gy naer Namen toe, soeckt door bedeckte reen
Dat onder u gebiedt met soetigheydt te krygen,
Neemt daer u woon-plaets dan, de reste sal ick swygen
Om dat gy wyser zyt dan ick u seggen kan,

Don Ian.
Dien raet die acht ik goet, maer hoe raeck ick daer an,

Escovedo.
Heel wel, gaet met u swyt, 't kasteel rondom bekycken
Gewapent inde vuyst, en komt soo binne strycken,

Wie is 't die 't u belet, gy zyt hier Gouverneur,
En als gy binne zyt soo stelt haer wet en keur,
Soo is u lof versorgt om buyten sorg te leven,
Ick weet dat yeder een hem in u dienst sal geven,
Maeckt nieuwe Officiers, neemt volck an na u sin,
Soo krygt gy gunst en lof den Koningh tot gewin,
Soo gy dit niet en doet soo is u lyf niet seker,
Maeckt dan een nieuw proces,

Don Ian.
Ben ick dan geen verbreker
Van Eedt,

Escovedo.
O neen! gy niet, sy hebbent eerst gedaen,
Sy soecken u door list van 't leven te verraen,
Daer van ben ick bewust, dan kunt gy u gelaten
Datmen het Rooms geloof verwerpt by al de staten,
Dit is de grootste kracht en 't is u hoogste last,

Don Ian.
Wel datmen dan wel sneeg op alle dinge past,
Ick acht dien raetslagh goet sy staet maer te beginne,
Maer soo het dan misluckt,

Escovedo.
Hoe dwalen dan u de sinne,
Daer gy zyt kloeck van daet, zyt gy dan niet Don Jan,
Waer van heel Spangien roemt over u daden, kan
Soo 'n Helt dan zyn beducht,

Don Ian.
Wy zyn by ons Vyanden,
Wy hebben voet noch stee, wy zyn in vremde Lande,
Een yeder roept om wraeck, myn lyfwacht is niet trou,
En soo het dan misluckt soo kryg ick na berou,
Maer efter 'k sal 't bestaen tot morgen na den eten,
Heb ick den tyt bestemt,

Escovedo.
Ick sal dat niet vergeten,
Maer laten vinden Heer, myn lyf is voor de Kroon,

Don Ian.
Wel dit is dan genoeg de tyt geeft ons goet loon.

Binnen.

Derde bedryf.
Sevende uytkomst.

Prins, Staten Generael en Hartogh van Aerschot.

Prins.
Soo dra ick uwen Brief ontfing, soo ging 'k myn spoeyen
Tot hier op 't Bruyssels Hof,

Aerschot.
t'Wijl d' onrust staet te groeyen.
Roem-waerde wijse Heer versoecken wy 't advys
Van u, want dese daedt is niemandt van ons wijs,
Don Jan die is gevlucht en sterckt hem binne Namen,
Hy dreygt al watter is of wie dat by hem quamen,
Dus moeten wy ons wel versien tot tegenstant,
Daerom roem-waerde Prins soo kussen wy u hant,
Dat gy doch wilde zijn Stadt-Houder van ons lede.

De Prins schudt het hooft.

Ey! Vorst weest niet misnoegt, 't wort u van ons gebeden,
En soo gy ons verlaet, soo raken wy in noodt.

Prins.
Gelooft mijn wil is goet, maer dien last is te groot,
'k Wil u met raet en daedt bywoonen aller wegen,
Maer om u Gouverneur te zijn, daer ben ick tegen,
Ick hebbe last genoeg van Hollant op mijn leen,
Beneffens' Zeeuws gebiedt, dus kunne my geen reen
Bepraten, maer ick sal u raedt en daedt toe-sende,
Ick sal de Spaense list soecken van hier te wende,
Soo 't mogelijck is om doen.

Aerschot.
Bedenckt u wijse Heer,

Prins.
Gy Heeren, g'looft dat vry, ick strijde om geen eer
Van Ampten, neen! ô neen! ick soeck maer rust en vrede,
'k En soeck sijn Majesteyt niet op de voet te treden,
Ick soeck geen ydel roem, ick soeck geen Konings staet,
Ick soeck der burg'ren recht, die nu verlooren gaet,

Ick sta oock onder eet met ziel aen 't Lant verbonden,
Schoon of den Spaensen raet my schelt, en heeft geschonden
Voor eenen Luthriaen, een Ketter boos en wreet,
Meyn-eedigh vol bedrogh, soo weet ick dat mijn Eet
My perst tot trouwe dienst, sou ick dan verder treden
Tot Ampten? soo wiert ick als 't yser inde smeden,
Geknevelt door haer tongh, dus hou ick Ampt en recht,
Al wat sijn Majesteyt my heeft tot last gelecht,
En verder kom ick niet.

Aerschot.
Mijn Heer wy u bedancken
Voor u genegentheyt, maer sullen dan die rancken
Verstroyen, die nu sijn gebonden vast aen een,

Prins.
Neen heer ick voegh my steets tot beste van 't gemeen,

Aerschot.
Mijn heer daer is geen hooft hoe salment dan bestieren

Prins.
De tijt sal 't alles doen,

Aerschot.
Of men door goe manieren
Kon krijgen d' Heer Matthys Aerts-hartogh hier te Lant,
Dat hy als Gouverneur alhier sijn sit-plaets plant,
Sou u Exclenty dan 't Stad-houderschap af segge,[4160]

Prins.
Krijght ghy d' Aerts-hartogh hier, soo sal ick overlegge
't Geen best is voor den Staet, en 'k sal my voort beraen.

Aerschot.
'k Hoop dat de Vorst sijn oogh op ons ellent sal slaen,

Prins.
En twijffelt daer niet aen,

Aerschot.
De Prins moet lange leven,

Prins.
De tijt wil uwen raet geluck en voorspoet geven.

Staten binnen.

Wat heeft de Werelt strijdt, niet nu, maer van 't begin,
Soo dra de Werelt was, quam strijdt den Landen in,
Maer wat sal desen strijdt noch worden in het ende,
Ick sie veel moeyt en twist, ick sie de Oorloghs bende
Zijn over al omgort, dus is het recht den tijt,
Dat men versichtigh is als 't quaet te Paerde rijt.

4160 Brontekst: Sadt-houderschap

Binnen.

Derde bedryf.
Achtste Uytkomst.

Matthias Aerts-hartogh, Prins, en Staten.

Matt.
Orangien! 't woedent beest dat is den neck gebroken
Wat heeft Don Ian nu goets voor al sijn heftigh vloecken,
Hy kettert en hy raest, als hy in 't leven waer,
Gelijck een Plutos Soon, wat helpt nu zijn gebaer,
Daer leght hy door de doot verwonnen van het leven,

Prins.
Escovedo door wraeck, heeft mee de Geest gegeven,
Nu is Parma alleen, nu swemt hy in het vet,

Matt.
Wat dunckt Orangien doch, van dat vercierde bet,
Dat gist'ren wiert geschut om mackelijck te slapen,

Prins.
Mijn heer wilt ghy u dan aen soo een brock vergapen?
Soo stickt ghy in u maegh, want al haer boos besluyt
En broet niet dan bedrogh, mijn heer wilt ghy dat kruyt
Gelooven? soo hadt ghy u 's levens dagh geen ende,
Neemt noyt geen vrede aen van sulcke loose bende,
Want sweeren sy van daegh morgen leght over hoop,
Sy houden eer noch eet, den eet is haer goe koop,
Dus meught ghy haer niet meer gelooven noch vertrouwen
Ghy sout op Heydenen en Turcken vaster bouwen
Dan op den Spaensen aert, haer bloet is al te heet,
En sagen sy haer kans vergeten was haer eet,
Dus moet ghy haer altijt bestrijden sonder hope
Van Vrede:

Matt.
Maer besiet, alsmen haer uyt kon kope
By sijne Majesteyt, dat geen Spaens Gouverneur,
Alhier sijn woon-plaets hadt, soo quam 't lant uyt getreur,

Prins.
Dats waer, maer dat en sal den Koningh niet toelaten,
Mijn heer dien Spaensen raet die weten soo te praten
Voor sijnen Majesteyt, dat hy geen eet en hout,
Waer op sijn Vader hem dit Lant heeft toevertrouwt,
Schoon of den Keyser schrijft en hem ten best wil raden,
Hy acht geen raet, hy volght alleen de roomsche paden,

Den Paus die doet het quaet, den Koning voert het uyt,[4204]
Het geen zyn Lant berooft soo kael gelyck een puyt,
Sentmen een Ambassaet, om voor dit Lant te spreken,
Men geeft hem daer een vyg, of tot een snooder teken
Het swaert noch door den hals, en die hy niet en kan
Begaen tot aen de keel, die doet hy inden ban,
Ick hebt noch niet gesien, maer ick hebt hooren seggen,
Dat Parma doet syn best, om eens de hant te leggen
Aen my, door 't moorden van, de een of d' ander guyt,
Den Paus heeft dat gewyt voor goet en heyligh kruyt,
Dus mag ick my voortaen voorsichtig leeren dragen,

Matth.
Gedreygt is noch niet doot dat syn maer donder vlagen,
Schoon of Parma al-om, woelt door het gansche Lant
Soo heeft hy maer een proy:

Prins.
Soo langh de Staten stant,
Houden van eer en eedt, soo kan haer niemant deeren,
Den Staet heeft macht genoeg om Parma af te keeren,
En of den Koning wil 't verderf van Belgica,
Soo volgt het na berouw altyt den Koning na,
Maer 't schynt de tyt die leert dat wy moeten beletten
De laeg die Parma leyt;

Matth.
Gaet Prins wilt hem besetten
Het schynt den Koning wil niet hooren wysen raet,

Prins,
Soo laet ons stellen voor het beste voor den Staet,

Allegaer binnen met den Staet.

Vierde bedryf.

Eerste Uytkomst.

Koning met syn Cancelier en den ganschen Spaenschen Raedt, en Edelen uyt.

Koning.
Hoe licht is 't helder licht by alle menschen oogen,
Hoe groot is myn gebiet, wel duysent myl gevlogen

4204 Brontekst: Pans

Door 't woeste aertsche dal, tot onder door de son,
Oock daer de sonne ryst, en daelt by Thetis bron,
Myn naem is als een schrick, myn troon aenschout de werelt
Myn scepter triumpheert, en is seer schoon beperelt,
't Zy waermen komt of gaet, men hoort van Phillips daet;
Maer Nederlant heeft my en myn gebodt gehaet,
Dat doet de loose vos gelyck myn wort geschreven,
O Prins, is dit om d' eer dat 'k u had hoogh verheven,
Is dit den loon voor my dat gy my tegen streeft,
Maer sacht, ick sal een list, bedencken, schoon gy leeft
U leven dient niet meer, gy leeft maer tot myn smade,
Ick sal u leven snoot, eens wett'lyck doen verraden,
Dit segt myn ganschen Raet dat gy te lange leeft,
Daerom is 't tijdt dat u de aerde eens begeeft,
Hebt gy op myn gebodt den ban eens uytgeschreven,

Cancelier.
Sie daer syn Majesteyt daer is syn gansche Leven,

Koning.
Laet hooren hoe het luyt,

Cancelier.
Terwyl syn Majesteyt
Gebiet, soo toont myn ampt oock alle naerstigheyt,

De Cancelier leest den Ban tegen den Prins van Orangien.

Cancelier.
Phillippus Gratius, groot Koning van Castily
Van Leon Arragon van Napels en Cicily,
Navarra, en Maylorck, d' Eylande van Sardeyn,
Den grooten Ociaen, de Landen Indien Threyn,
Hartog van Oostenryck, oock Hartog van Bourgonie,
Van Lotrick, en Brabant, van Lemburg en Gasconie,
Van Luxcenburg, en oock van Gelre en Melaen,
Oock Grave van Haesburgh, en Vlaenderen daer aen,
Oock Artoys, en Pals-Graef, van Hollandt Henegouwe,
Van Zeelant, Namen, en van Zutphen, noch Behouwe,[4258]
En Prince van Zuave, Marck-Graef des Heyl'ge Ryckx,
Heer van Vrieslandt, Salyns, oock Mech'len desgelyckx,
Stadt Steden van Utrecht, Over-Ysel Groeninge,
Oock groot Dominateur in Asia, d' Omringe
Van Africa geheel, en oock America
En alle die dit sien, soo is 't, ey hoort daer na,

4258 Brontekst: Zutpheen

Een yeder is bekent hoe Carel myn Heer Vader,
Den Prins heeft groot gemaeckt, die nu is een Verrader
Van myn Erf-Nederlant, die ick oock heb begift
Met Ampten groot van staet, na syn verstant gesift,
Als ick na Spaengien gingh, ick steld' hem Raedt van Staten,
Stadt-houder Generael, dit magh hem al niet baten,
Ick maeckte boven dien hem Ridder van het Vlies,
Hoe meer syn Ampt vergroot, hoe meer syn ontrouw wies,[4272]
Soo dra ick nam vertreck om myn Kroon van Hispangien,
Te rechten op myn hooft, doe socht de Prins Orangien,
Al-omme twist in 't Lant, en treckt soo aen syn zy,
Veel ketters Luthreaens en ander heresy,
Oock die die over al de onruste beminne,
En die de nieuwigheen bestryden, met haer sinne,
Oock die Justitie vlien die treckt hy aen syn snoer,
En schelt de Roomsche Kerck voor een qua laster Hoer.
Hy stelt Requesten in en doet die onderschryven,
Van jonge Edel-lien, en weet die soo te dryven
Met giften in syn Huys, die als genoode gast,
Geduerig meest den tyt op syne tafel past,
Dus wint hy over-al de harten vanden Mensche,
Dus krygt hy na syn sin het geen hy soeckt te wensche,
En jaegt de harten op tot oploop meutery,
Waer door het volck vervalt tot Kerck en Rovery,
Men rooft de beelden weg men schent d' heyl'ge Autaren,
Men violeert de Kerck men komt tot geen bedaren,
Soo dat ick nader heb met mynen Raedt verstaen,
Te senden in het Landt een goet trouw onderdaen,
Waer toe dat ick verkoor den Hartog van Duc d' Alba,
Waer op den Prins vertreckt, en dreyght hem noch derhalve
Hy met syn leger macht komt trecken in 't gemoet,
Doch hy is haest gedempt met al syn snoo gebroet,
Hier hoort gy hoe dat Willem syn Eedt aen my verrichte,
Hier hoort gy hoe hy heeft, syn snoo en loose plichte
Geleyt aen Kroon en Staf, hier na heeft hy subtyl,
De Staten van Hollandt geschreven onderwyl,
Dat sy hem, doch bedeckt, aen-namen ondertusschen
Voor Stadt-houder aldaer, om het gewelt te blussen,

4272 Brontekst: syu

Tegen den Hartogh van, Duc d' Alba die daer stelt
Den Thienden Penningh vast, 't geen ick noyt hebt gemelt.
Of hem geordoneert, anders dan met goe reden,
En alle mind'lyckheydt het Neerlandt te betreden,
Daer toe wy senden af den grooten Commandoor,
En na wiens doot, den Staet brachten de vrede voor,
Besloten vast tot Gent met goe Pacifecaty,
Daer op ick u toe sondt in minnelycke graty
Myn lieve Broer Don Jan, Hartogh van Oostenryck,
Waer tegen dat den Prins, met al syn macht gelyck
Hem t'effens tegen stont dat hy 't Placcaet van vrede,
Niet wilde dat het wiert, tot binne Hollants steden
Opentlyck voorgestelt, noch niet bekent gemaeckt,
Maer heeft die tegen recht ter steden uytgebraeckt,
Soo heeft hy 't Geus gespuys alles tot hem geropen,
Hy jaegt de Kloosters uyt, en laet haer goet afstroopen,
Mishandelt al het volck van religieusen staet,
En slaet haer goed'ren aen, verset de Majestraet,
Bemint verwardery van alle vremde secte,
En stelt Conscienty vry het geen veel quaet verweckte,
En soeckt selfs Graef te zyn en Hartog van myn Lant,
Daerom beveel ick straf, dat niemant desen quant
Sal geven spys of dranck, of herbergh in haer huyse,
Of yemant van de zyn, want myne Koning buyse,
Ontsteken zyn, en soo, daer yemandt is die 't doet
Voorwaer myn ongena treet soo een gast te moet,
Dus wort Orangien hier, al-om van myn verbannen,
Uyt Koningryck en Lant, op dat al die tyrannen
Nergens geen vrydom heeft, 'k stel lyf en goet ten roof,
Een yeder een staet vry, sonder eenigh vertoof,
De hant aen hem te slaen, om hem te arresteren,
Als een verraer en schelm, tot spot van zyn braveeren,
Soo magh de snoode Pest, ontrooft zyn uyt myn volck,
Soo mag 't fenynig vyer verdryven als een wolck,
Dus bidden wy gemeen door Koninglycke rede,
En Princelycke deught, dat die de stoutigheden
Hem selven onderwint, 't sy borger of uytheems,
Of wie het mochte zyn men kent hier niemant vreems,

Maer sy zijn aengenaem, die met een koele moeden,
Den Prins om 't leven brenght, die sal tot een vergoeden
Genieten tot een som, veel goude kroonen schoon,
Tot twintigh duysent vijf, en noch boven dien loon
Sal ick hem Ridder slaen, en of schoon sijne gange
Door eenig quaet bedrijf van ons most straf ontfangen,
Als was het selfs ter doot, geef ick gena voor recht,
En al dat is belooft, dat wort u toegeleght
Stracks na 't gedane feit, noch sal men die beminne
Voor eenen Campioen, nu soo yemant sijn sinne,
Hier toe begeven wil die treden veyligh toe,
En schoon of yemant vreest de straf daer van, wel hoe?
Dat kunt ghy wel ontgaen, en niet soo sult ghy leven
In 't opperste gespan, den Paus die sal u geven
Volkomen saligheyt, hy sal u hant en lof
Uytroepen, en u daet sal 't gansche Christen hof
Verlossen van 't gewelt en groote tyrannye,
Dus heeft niemant bevreest te zijn door fantazie,
O! neen denckt op de prijs, en die dat heeft in 't sin,
Die neme kort bera soo raeckt ghy tot gewin,

Coning.
Dat is seer wel gestelt 'k sal 't selver onderschrijven,
En laet dit langer niet by u verborgen blijven,

Cancel.
O neen sijn Majesteyt 't gaet spoedigh inden Druck,
In 't Frans en oock in 't Vlaems, soo kan yeder 't geluck
Aenschouwen dat hier is te krygen loon voor daden,

Coning.
Wel spoeyt u doch wat ras en maeckt een kort beraden,
Want 't heeft al langh geduert 't ellendigh na berou,
Soo wort het Lant verlost van Willem de Nassou.

Allegaer binnen.

Vierde bedryf.
Twede Uytkomst.

Prins met de Staten van Hollant en Zeelant en Utrecht.

Prins.
Wat braeckt de Duyvel list om Zielen te verdoemen,
Wat blaest een slangh vergift alsmen daer by wil komen,

Wat spuyght een Draeck al vier uyt sijn vervlamde keel,
Wanneer hy wort gepijnt, ellendigh! spaense queel,
Gy sluyt my inden ban, dat waer noch niet met alle,
Maer dat gy my veracht, met schenden door u kallen
Dat ick een peste ben, een schelm, en een verraer,
Dat gaet myn eer te na, die saeck die valt te swaer,
Schoon gy de werelt roept by een om my te dooden,
Dat acht ick als de wint, 'k en ben noyt als de bloode
Die vreese voor 't gedreyg, ga voort soo spaense kop,
Is 't niet genoegh dat gy, myn Soon u boose sop,
Doet suypen, na uw wil, soeckt gy myn bloet te smaken,
Sal uwen bloet-balgh noyt versaden, wilt gy waken
Op myne teere leen, syn die by u te veel,
Ellendigh Spaense kroon, ick sal op u gespeel
Myn antwoort vaerdig spoen, wat duncken d' Heere Staten,
Kunt gy onder myn sien, soodanige voorbate,
Soodanig mis bedryf, als hier een Koning stelt,
Heb ick u oyt gesocht, geraden, tot gewelt,
Hebt gy myn niet versocht, om u met raet te leeren,
Op wat voor wys beleyt 't gewelt gy af soudt keeren,
En heb ick niet geweest die die u vryheyts staf
Gerecht heb, volgens 't recht, dat u het Graefschap gaf,
Hier siet gy nu de kroon van Spangien u blameren,
Schoon of hy noemt myn naem, en soeckt tot hem te keeren
U gunst, dat is een treck, die gy wel dencken kunt,
Op wat voor wys beleyt dit alles is gemunt,
Dus sal ick het advys van u myn Staten wachten,

Allegonde.

Myn Heer, het is ons leet dat gy ons dese klachte
Moet doen, niet om het quaet dat gy gescholden wort,
Maer dat om onsent wil u leven wort verkort,
't Schynt dat het Spaensche jock ons druckt tot inde lende,
En nu 't niet al kan doen soo soeckt sy ons te schende,
Met laster, leugen-tael, en dreyginge ter doot,
En soeckt door Moordenaers, uyt 't Rooms gewyde schoot
Haer boosheyt uyt te broen door gelt, en groote saecke,
En sulcke Moordenaers sal hy noch Adel maecken,
Ellendigh Koningrijck, is soo u Adeldom,
Soo is u kroon gewis, van moort en basterdom

Beteugelt, en u lof, die sal by Pluto roemen,
Maer als ick my bedenck het is met Roomsche bloemen[4410]
Bestreken en bestroyt die God van d' aerde is,

Secretaris.
Waerom,

Allegonde.
Hoe vraegt gy dat, den Hemel loopt hy mis
Dus is 't geen wonder dat sy sulck een werck volprijsen,
Ick sou met meerder schant de Roomse wraeck bewijsen,
Maer 't is onnoodig dat wy sulckx verhalen doen,
Ick sou de Prins hier van, raden een heel sarmoen
Te stellen in het werck, en doet daer in klaer blijcken
Dat u de Staten selfs sochten, wy algelycken
Sullen dat stemmen toe, soo sal de Werelt sien
Dat Philippus u soeckt, verdaght te laten vlien,
Rond om de Werelt kloot, maer neen wy sullen toonen,
Dat wy u Prince staet met eer sullen verschoonen,
Ghy zijt alleen de geen die ons van tyranny
En van het spaense Iock verloste, dus oock wy
U schuldigh zijn, u staet, en eer soo te verrichte
Als 't immers moogelijck is, daer toe sullen geen plichten
Ontbreecken, maer stelt in al 't geen u hoogheyt weet
Tot voordeel van u eer,

Prins.
Mijn Heeren 't is mijn leet,
Dat ick u lastigh val, en ick sal niet vertoeven,
Om mijn Proces met een te stellen naer behoeven,
'k Sal toonen dat ick niet en ben als Philips seght,
Maer dat die last hem selfs dient beter op geleght,
O snoode Kroon, kunt gy noch langer zyn in wesen,
Daer men uyt desen ban kan hooren sien en lesen
Dat uwen Adel is van Moordenaers geslacht,
Om dat gy in u ban, hebt Moordenaers gedacht,
Te maken Edel-lien, en Ridders van u orde,
Gaet voort soo Phillipus, gy staet noch wat te worden,
'k Sal toonen dat myn pen sal schryven op u daet,
t'Wyl ick onschuldig ben, en dat noyt quaden raet,
My sulcx beraden heeft, maer wel u tyrannye,
Die my, en 't gansche Lant door uwe rasernye
Steets rolden inden schoot, hier mede gae ick heen,
De Staten zyn bedanckt voor haer getrouwe reen

4410 Brontekst: Roomsehe

Heden aen my betoont,

Allegonde.
Manhafte Prins u daden
Verplichten ons veel meer, want zonder uwe Rade
Soo lagen wy verstrickt, gy zyt alleen de geen,
Die door een Hemels hulp, ons redden op de been,
Dus zyn wy eeuwig u, roem-waerde vorst te prysen,

Prins.
Ick sal oock danckbaer zyn,

Allegonde.
Dat sullen wy bewysen,
En toonen 't Spaense Hof, met al haer moordery,
Een ingebooren haet en eeuwig vyandy,

Allegaer binnen.

Vierde bedryf.
Derde Uytkomst.

Iaspar de Anastro, Koopman van Biscaya door verlies verarmt. alleen uyt.

Iaspar.
't Fortuyn dat is voorby, van achter is geen grypen,
Myn Koophandel staet stil, ick moet myn sinne slypen.
Voorwaer al wat ick doe ten is niet als verlies,
Dus sta ick menighmael als simpel Anderies,
Een yeder roept om gelt en ick kant niet betalen,
Ick segge menighmael den duycker moet het halen,
Met die berooyde kas, die noyt geen gelt en hout,
O my! hy was wel eer met silver en met gout
Versien, maer nu, is 't vals ick sta om te faljeeren
Dat weet een yeder een, nu soecktmen my te leeren
Een ander Ambacht maer, ick heb een schrick daer van,
Want rocht ick inde klem, ick bleef wel aen de pan.
Maer efter is de prijs een brave som Ducaten,
Ick kreegh gister een brief van Konings ondersaten;
Dat ick de doot schier kreeg als ick hem eerstmael las.
De prijs die is wel goet, maer het is vanden bras
Het feyt, ... ja 't feyt, o neen! dat durft ick niet beroemen,
Waerom, schroom hartig mens, daer is geen quaet te schromen

O neen 't, o ja 't, o neen, want self den Paus die seyt
Dat hy geluckigh is die aenneemt sulck een feyt,
Maer holla 'k durft niet doen, een Prins om-hals te brenge,
Voorwaer Natuer wil selfs dat quaet doen niet gehengen,
De wet verbiet het oock, en selver mijn gemoet
Die leert dat dese daet onmenscht is, doch het goet
Ontsteeckt my tot den prijs, van taghtigh duysen stucken
Die men ducaten noemt, en dan noch als 't wil lucken
Een groot Commando toe, voorwaer het dient gedaen,
Fiat 'k sal moorder zijn, holla, 'k sal 't niet bestaen.
De duyvel quelt myn ziel, ick voel het aen mijn leden,
Het rilt al datter is 'k wilt 't liever gaen besteden
Mijn klercken om de helft, dan ben ick buyten vrees
Mijn dunckt ick hoor haer al,

Gaet wat ter zijden.
Anthony de Venero en Ian Iauregny. Cantoor knechts van Iasper de Anastro, t'samen uyt.

Anthony.
De drommel die mocht dees
Singioor ten dienste staen, men weet het niet te stellen,
Een yeder roept om gelt,

Ian Iauregny.
Dat doet de schijve quellen
De kas niet meer mijn vrient, de baes die moet haes op,
't Verlies is al te groot,

Anthony.
Sus, daer 's Singioor u krop
Moet swijgen,

Iasper.
Wat is dit, waer toe dit schielijck ropen

Anthony.
'k Kom van de Beurs,

Iasper.
De Beurs, die staet al met mijn open,
Ick weet langer geen raet, soo 'k geen ontset en krijgh,
Soo speel ick banckerot,

Anthony.
Ontset, van waer doch

Iasper.
Swijgh,
Ick weet raet, soo gy wilt, gy kunt nu met u beyde
My helpen,

Ian Iauregny.
Waer mee doch,

Iasper keert hem om en spreeckt alleen:

Iasper.
Sou ick het quaet verspreyde,
O ja! maer mijn eer.... non fors, het moet geschien,

Iasper keert hem tot sijn Klercken.

Wel hoor, ick sal mijn hulp u allebey bedien,
Maer 't is een harde saeck gy moet mijn trouw besweeren,

Ian Iauregny.
Dat sweer ick met de doot,

Iasper.
En gy,

Anthony.
Ick sal u eere
Soo 't doenlijck is voorstaen,

Iasper.
Nu sal ick op dees daet my verder gaen beraen,
Gy weet wat swarigheyt dit Lant al-om moet lijden,
Terwijl dat Ketters swijn den Koningh komt bestrijden,
En rooft de glory weg van 't Catholijck geloof,
Soo datmen dagelijcks niet siet, als moort en roof
In Kercken en op straet, en dit konne wy weere
Soo wy dien wreeden Prins eens met de doodt vereeren,
Want hy is Goddeloos en vanden Paus verdoemt,
Soo datmen niet behoeft in 't minst te zijn beschroemt,
Om soo een warre geest te brenge tot het ende,

Anthony.
Hola dat was een moort,

Iasper.
Den Paus die sal u sende
Vergiffenis, en noch veel gelt tot onderhout,

Anthony.
Ik durft dat werk niet doen voorwaer het was te stout

Iasper.
En gy Jan Jauregny,

Ian Iauregny.
'k Sal my daer op bedencken,
De prijs die is wel groot maer 't kan ons leven krencken,

Iasper.
Wel hoor beraet u t'saem, ick ga eens na 't Kantoor
En kome daed'lijck weer.

Binnen.

Anthony.
'k Heb daer toe geen gehoor,

Ian Iauregny.
Ick wel, so maer de prijs de vrees kan overwegen,

Anthony.
Gy doet wat dat u lust 'k ken bender niet in tegen,
Maer mijne stoutigheydt laet my soo veel niet toe;

Ian Iauregny.
Mijn stoutigheyt is groot, tot so een feyt, wel hoe
Mijn naem sal zijn geroemt,

Anthony.
Ick wilt u niet ontraden,
Voor my ick ben u trouw,

Ian Iauregny.
Ick sal mijn lust versaden
In 't Ketters bloet om prijs, waer blijft Singioor soo langh,

Jasper heymelijck uyt.

Iasper.
Wat of sy al beraen, denck ick, mijn hart is bangh
Van vrees,

Ian Iauregny.
Daer komt Singioor, mijn Heer 't is al besteken
Ick sal het feyt bestaen, of het most my ontbreken
Aen de prijs,

Iasper.
Aen de prijs, voorwaer die breeckt geen koop,

Ian Iauregny.
Maer hoe veel is die wel,

Iasper.
Het is een grooten hoop,
Ducaten wel gemunt, tot twintigh dertigh duysent,

Ian Iauregny.
Soo soo die prijs is goet, ick sal by Pater Hugent
Mijn biegt eerst spreken uyt, en maken mijn gereet,
Van alles datter dient tot soo een feyt gesmeet,
Anthony gaet gy mee, wy moeten eerst eens drincken

Anthony.
Ick doe u uyt-geley,

Ian Iauregny.
Singioor ick sal u wincken,
Wanneer ick ben gereet,

Alle bey binnen.

Iasper.
Geluck op u beraet,
Ach lacy! kon ick soo herstellen mijnen staet,
Soo was ick in mijn fleur meer als ick oyt te vooren
Geweest heb, doch ick sal, hem meerder doen bekoren
Als nu, dus ga ick heen, by Pater die hy sal,
Aenspreken tot sijn biegt soo krijgt het beter val.

Binnen.

Vierde bedryf.
Vierde Uytkomst.

Ian Iauregny gewapent met een Biegt vaer ofte Bisschop genaemt Anthonis Timmerman.

Ian Iauregny.
Ja Pater 'k ben gereet om 't voornemen te stellen
In 't werck,

Bisschop.
Mijn Zoon, u daet, salmen soo langh vertelle

Als men het licht aenschouwt, gy sult een David zijn,
Die Israel verlost van 't jock der Philistijn,
Ontsiet doch geen gevaer, en laet u niet verleyde,
Het is een heyligh werck het geen ghy my flus seyde,
Gy zijt een Campioen, een Josua in 't velt,
Denckt datter niemandt roem verkrijght in 't Oorlogs velt
Of daer is wel gevaer, doch dat strijt om Victory,
Maer uwe daet sal zijn, de Kercke tot memory,
Wanneer die is verlost. Draegt gy daer 't leven van,
Geen Alexander noyt u naem bereycken kan,
Geen roomen heeft noyt roem by 't u te vergelijcken,
Geen Syrus kan bestaen, om na u lof te kijcken,

Leght hem de handt op 't hooft.

Mijn Soon, u saligheyt sal rijsen op den throon
By Petrus, en u naem sal aen den Paus sijn kroon
Gehecht zijn, ja mijn dunckt u wesen krijgt een schijnsel
Van heerelijcke glans. 't geen noyt en krijgt verdwijnsel,
Dus moet ick u beleyt uytroepen, doch dees daet,
En hebt gy niet van u, maer 't is een Hemels raet
Dat u gevoedt heeft, gy, gy zijt daer toe gebooren,
Gy zijt alleen daer toe van eeuwigheyt verkooren,
Gy zijt een heylig vat, u hooft bereyckt de son,
Wel gaet mijn Soon en laet u doch geen onrust bron
Om-trecken, en bedeckt u doen in stilligheden,
En melt het niemant niet, maer wilt stoutmoedigh treden
Den Prins tot voor 't gesicht, en treft hem dan ter deegh,
Soo worden wy verlost, van onheyl,

Ian Iauregny.
'k Overweegh
Hoe 'k best hem in het hart een doodt-steeck mochte geven,
't Zy dan met dit rapier, of anders 'k sal sijn leven
Ontroven, of Crebijn dat los ick in sijn kop,
Of liever inde borst soo wort sijn bloet als sop
Vergoten, ick ontsie, nu niemant, hy moet sterven,

Bisschop.
Ga voort met u beraet den Hemel sult gy erven,
Ick gaen geeft voor 't lest mijn zegen aen u ziel,

Binnen.

Ian Iauregny.
'k Bedanck u Pater, ey! of ick in handen viel,
Van haer, denckt op myn smart dat gaet sonder beraden
Na 't Hof, wanneer hy meent sijn darmen te versaden[4605]

4605 Brontekst: meenr

Geef ick de schoot, maer sacht, myn leden staen niet stil,[4606]
Helaes! ick swijm van angst, ick voele weder wil,

Poseert.
Myn geest...getuygt het niet, ik moet my wat bedenken
Sou ick het doen, ...neen, ... ja, ... wie kan myn krencken,
De Duyvel heeft geen macht, aen my, ick ben gewyt,
En soo 'k het niet en dee, 't waer my een groote spyt,
Doch 'k moet myn kort beraen, de tydt die is op hande,
Myn dunckt ick hoor gerucht, hier sal 'k myn boose tande
Verbergen, tot hy komt en nemen hem soo waer,
Myn dunckt ick hoor sijn komst,

Helbaerdier uyt.

Helbaerdier.
Staet op, staet op van daer.

Prins, Graef Hohenlo en andere Edelen komen uyt.

Ian Iauregny.
Nu moet ick heel bedeckt, sijn leven hier verrasse,
En leggen op hem aen ick kan 't niet beter passe,

Geeft vyer.

Prins.
Och lacy wat is dat,

Hohenlo.
Myn Heer gy zyt gequetst,

Helbaerd.
Kom hier u Moordenaer daer is voor u de rest,

Prins.
'k Vergeeft hem die 't my doet,

Ian Iauregny.
Gena...ick sterf,

Helbaerd.
Vervloeckte
Voor u is geen gena wie of u sulcke kloeckte
Oyt raden,

Ian Iauregny.
Een Monnick.....

Helbaerd.
Een Monnick Moordenaer

4606 Brontekst: myu

Ian Iauregny.
Ach...myn ziel...eylaes och...

Hohenlo.
Houdt hem gevange,

Edelman
Maer
Hoe is 't al met de vorst,

Hohenlo.
Ellendigh, 'k sal dat wreken
Dat sweer ick waer ick kan, o Philippus

Prins.
Spaense treke
Die volgen my al-om,

Hohenlo.
Komt brengt hem inde Zael.
Gaet om den Doctor loopt en segt hem dese quael.

Vereyscht hem daed'lyck hier,

Helbaerd.
Ick ga op u gebiede,

Allegaer binnen.
Slepen den Moordenaer aen een zy.

Vierde bedryf.
Vyfde Vytkomst.

Hartogh van Parma en Graef Karel van Mansvelt met syn gevolgh.

Parma.
Geluckig was de schoot, den Prins in 't hooft getogen,
Ong'luckig is de kloot ter kaken uytgevlogen,
Wie hoorden oyt soo 'n daet die door een stout bestaen,
Was meesterlyck begost en meesterlyck gedaen,
't Is wonder dat hem 't breyn niet is uyt hooft gelopen,
Antwerpen treurt geheel, en is met rouw bekropen,
De wonde stont eerst schoon maer 't schynt de aire zyn
Ontspronge, dus soo bloet, dat ketters Geuse Swyn
Datment niet stelpen kan, hy salder 't lyf in schieten,

Mansv.
Dat g'loof ik niet myn Heer, sy stoppen 't bloetvergieten
Soo veel als 't mog'lyck is, ick heb van daeg verstaen,
Dat al de wonde zyn heel fraey en wel gedaen,
Dus ben ick van gevoel hy salder 't lyf af dragen,

Parma.
Soo hy daer van geneest, soo heb ick van myn dagen
Noyt sulck geluck gehoort, myn dunckt den Hemel voet
Dien ketter, doch het zy hoedanig dat hy woet,
Hy moet efter van kant, soo krygh ick myn begeeren,
'k Sal sien of al dat schuym een Koningh sal braveeren,
En doen Zegels te niet van sijne Majesteyt,
En maken op een nieuw soo 't haer den Prins aenseyt,
Beramen nieuwe Munt, en stellen and're wetten,

Mansv.
Daer yemant meester is doet hy de wet versetten,
't Schynt alles mint den Prins daer is geen houwen aen,
En of gy u nu soo of anders wilt beraen
't Sal u geen voordeel doen,

Parma.
Neen, dat mag soo niet wesen,
Ick sal indien ick kan dat boeck noch meer belesen,
Dien Wilhem moet van kant, schoon of hy weder leeft,
Hy mag niet leven die, een Koningh tegen streeft,
Syn vonnis is gevelt, ick sal uyt alle steden,
Beramen nieuw besluyt, en voeden door goe reden
Al wat dat mog'lyck is, sijn leven is te veel,
Syn leven maeckt alleen het lant soo vol krackeel,
Dat hy het niet en deed wie sou hem durven reppen,
De Staten weten niet, maer al sijn slimme greppen
Die voeden haer gestaegh, en niemant sal niet doen
Als 't geene dat hy segt, soo weet hy haer te broen,
En leyden na sijn wil, tot nadeel vanden Koningh,
Daerom en magh hy niet alhier houden sijn wooningh,
Of hy sal met sijn pest, onsteken soo het Lant
Datmen langer geen raet sal weten tot dien brant,
Dus stae ick op een nieuw een middel uyt te vinde,
Den Prins die neemt vertreck, naer Zeelandt, myn gesinde
Die woonen oock aldaer, een Coopman wel bekendt,
Hans Jansen is sijn naem die sal hier toe een endt
Uytvinden, op die plaets alwaer hy sal logeeren,
Daer sal hy onder in de Kelder Commanderen
Van het voornoemde Huys, Bus-poeder boos en wilt,
Waer door het heele Huys met volck en al verspilt,
De Prins met sijn gevolg sal niemant dat vertelle,
Op dese voet soo kan dit snoo gespuys der Helle
Te onder zyn gebracht, en 't moet oock soo geschien,
Ick sal dien goeden Heer, eens doen ten Hoof ontbien,
En hooren wat hy segt hy is alhier te krygen,

Mansv.
Gy sult hem op de Beurs, ontmoeten, maer die vygen
Die vallen al te suer, myn Heer ten sal niet gaen,

Parma.
Daer komt de man al self;

Hans Iansen.
Ick heb soo lang gestaen,
En wacht den Hartog hier, ick sou hem gare spreken,
Myn dunckt daer komt hy al met Mansvelt aengestreken,
Lang leeft des Hartogs Raet,

Parma.
Wel moet het met u gaen,
Hans Janse, hoe is 't al wil Zeelandt niet weer aen,

Des Koninghs zyde zyn,

Hans Ianse.
Myn Heer mocht dat eens wese
Soo gingh het na myn wensch,

Parma.
Wat ist dat haer doet vresen.

Hans Iansen.
Den Prins beminne zy die woont haer in het hart
Die maeckt den ganschen staet en oock dat Lant verwart,

Parma.
Wanneer komt hy daer in,

Hans Ianse.
Ick gis binnen twee Maende,
Of eerder na sijn wont genesen is, ick waende
Eerst, 't was spot, om dat ick had verstaen,

Parma.
Wat was dat,

Hans Ianse.
Mijn Heer syn doot,

Parma.
Syn doot, hy sterft noch soo niet, 't rat
Is t' eenemael verdraeyt, wy moeten nader proeve,
Als hy in Zeelant komt, komt ghy daer wel ten hove,
Of sout ghy niet een vont beraden sonder kruys,
Dat ghy de Kelder huert van onderen het huys,
En lecht daer poeder in en latent huys opspringe,
Soo kan sijn gansche stoet te niet tot stof toe wringe,
Wat dunckt u was dat quaet,

Hans Ianse.
't Kan mackelyck geschien,
Dien raet keur ick voor goet, ick sal door arbeyts lien
Dat alles voeren uyt, ja door syn beste vriende,
Soo denckt daer niemant quaet, want hy is verre siende
En wonder op syn hoet,

Parma.
Myn Heer soo ghy dit feit
Uytwerckt is Koninghs gunst u aende voet geleyt,
Hier toe dient geen uytstel, maer maeckt doch alles vaerdig.

Hans Ianse.
Myn Heer ey zijt gerust en acht my so veel waerdig
Tot dienst syns Majesteyt, ick spoey my op de reys,

Parma.
Noch soo niet eerst vervarst, kom gaen wy na 't Palleys.

Binnen.

Vierde bedryf.
Seste Uytkomst.

Prins met Hohenlo en den stoet.

Prins.
Hohenlo ghy blijft hier, ick moet in Zeelant wesen;

Hohenlo.
Mijn Heer het is te vroegh gy moet u wonden vresen,
Ten is noch niet klaer ey hout u noch wat stil:

Prins.
De wonde die staet wel, ick moet om beters wil
Tot Vlissingen eens zyn.

Hohenlo.
Ey laet u eerst genesen,

Prins.
Hohenlo zijt gerust,

Hohenlo.
Voorwaer ick kan in dese
U reys niet noodigh sien vertoeft noch wat mijn heer,
U smart woont in myn Ziel u wonde doen mijn seer.

Prins.
'k Weet ghy genegen zyt tot my, ick danck u yver
De wonden zijn al toe,

Hohenlo.
U swackheyt dient wat styver,

Prins.
Neen het is alles wel, draeght doch te degen sorgh,
Dat alles blyft in rust, ick stel u tot een borgh;
Dus ga ick na de plaets die ick u ging vermonde.

Hohenlo.
Myn Heer ick kus u hant ick sal op dese stonde
De Prins doen uytgeley, en wens dat weer en wint
U dienen magh tot gy de Zeeusche rust bemint.

Binnen.

Vierde bedryf.
Sevende Uytkomst.

Hans Ianse.

De Prins is inde Stadt myn werck is al besteken,
Hy moet door 't vier vergaen of door de kracht verbreken,
't Is alles wel bestelt soo dra ick maer en weet
Wanneer de Prins daer is, of aen sijn Tafel eet:

Dus hou ick naeuwe wacht om veyligh op te passe,
Ick ga eens na 't Logys eermen my komt verrasse.

Binnen.
Prins uyt met syn stoet.

Lakey.
Myn Heer weest op u hoet laet alles syn doorsocht,
De Meyt heeft my geseght daer is in 't Huys gebrocht
Veel Packen, daer de Vorst van meenigh is te ruste,
De kelder is verhuert, wie weet of geen onluste
Daer uyt konnen ontstaen,

Prins.
Wie heeft u dat geseyt,

Lakey.
De Dienstmaeght waerde Heer,

Prins.
Haelt haer ick moet dat feit
Ontwinden, brenght haer mee.

Lakey.
Ick ga op u beveele,

Prins.
Myn dunckt de Spaense list, die speelt op alle veele,
Om myn te vellen neer:

Dienstmaeght.
De Prins die zy gegroet,

Prins.
Wel dochter segh wat ist het gene gy vermoet,
Spreeckt alles sonder vrees en wilt het my verklaren:

Dienstm.
Myn Heer ik ben bedugt dus heb ik groot beswaren,
Myn dunckt ten gaet niet wel Hans Jansen heeft gehuert,
De kelder onder 't huys, yet heb ick daer bespeurt,
Dat het niet wel mocht zyn, om dat hy alle ure
Is stadigh hier ontrent en wandelt voor de dure,
Ick vrees voor ongeval

Prins.
Lakay gaet visiteert
De Kelder over-al, maer dochter kan de weert
Daer binne komen in,

Dienstm.
Men moet het slot opsteken

Prins.
Wel gaet doet myn bevel, laet geen gerucht uytbreken,

Voor dat ick ordre stel,

Lakay.
Myn Heer 't sal soo geschien.

Lakay en Meyt binnen.

Edelm.
Myn Heer het geeft my vreemt wat dat ditsal bedien

Prins.
't Sal 't een of 't ander zyn ick voelt want ick ontstelle,

De Dienstmaegt en Lakay weder uyt.

Lakay.
De packen sijn vol kruyt bekleet met leere velle,

Prins.
Gaet vlugh beset sijn huys gy dochter wyst het spoor,

Dienstm.
'k Sal doen genade Heer, hy woont, hier achter door
Die straet recht uyt te gaen.

Prins.
Gaet vlug neemt hem gevange,
Siet dat g' hem niet en quest,

Lakay.
Neen Heer.

Binnen.

Prins.
'k Sal die qua gange
Doorsoecken,

Prins met syn stoet binnen.
Dienstmaeght Lakaye met Stadt-houder en Dienders uyt.

Dienstm.
Daer woont hy,

Binnen.

Stadth.
Ick salder kloppen aen,

Lakay.
Ten dient niet Heer u stem die sou ons light verraen,
Laet ick het woort doen en treedt gy van hier ter zijden.

Kantoorknecht.
Wie klopt daer,

Lakay.
Vrient doet op,

Kantoork.
Ghy sout het kloppen mijden
Daer hanght immers een bel.

Lakay.
Is Hans Janse niet t'Huys?

Kantoork.
Ja hy,

Lakay.

Ick wilde wel
Dat ick hem selver sprack,

Kantoork.
Kan ick de Tingh niet dragen,

Lakay.
Neen gy, ick moet hem selfs nootsaeckelick yet vragen

De knecht gaet achter Schout en Dienders komen voor de deur.

Hans Ianse.
Wat wil doch dese Vrient,

Stadth.
Dat ghy met my sult gaen,

Hans Ianse.
Hoe wat is dat geseyt waerom tast ghy my aen?

Stadth.
Om reden,

Hans Ianse.
Wat reden ick wil die garen weten,

Stadth.
Kom seght dat voor de Prins,

Hans Janse.
Eylaes! al myn secreten,

Stadth.
Ia! ja, die zyn ontdeckt,

Prins uyt met syn stoet achter de Gordyn.
Gordijnen op.

Prins.
Brenght den gevangen hier,

Hans Ianse.
Genade groote vorst,

Prins.
Waerom soo veel getier,
Segh waer voor is dat Poer.

Hans Ianse.
Myn heer wilt mijn ontfarme,
Voor my ick heb geen schult maer den hartog van Parma
Die heeft my dat geraen, tot dienst sijns Majesteyt,

Prins.
En noch:

Hans Ianse.
Tot u bederf en al u qualiteyt,
Eylacy doch gena,

Prins.
Gaet leght hem wel gebonde,

Stadthouder Dienders gevangen binnen.

O! uytgespogen gal, o! Phillippus vol sonden,
Wat brengt gy meenigh Mensch tot een verdoemde schrick,
Maer denckt vry dat g' u selfs bereyt noch grooter strick,
Als wel een ander doch, den Paus wil u dit leeren,
Maer gy zyt noch niet doot schoon of al u begeeren,
Tot myne doot hem spoeyt soo sult gy uwen gril
Niet brengen tot u wit ten zy den Hemel wil.

Binnen.

Vyfde bedryf.

Eerste Uytkomst.

Parma, Mansvelt en Stoet.

Mansv.
Wat dunckt den Hertog nu Hans Janse die sout wesen

Parma.
De Vossen zijn te loos, het stuck was wel belesen
Maer de Meyt,

Mansv.
Ja de Meyt, die heeft het spel verbrot,
Hans Janse lyveloos, het swaert is door sijn strot
Geslagen, dat hem 't hooft is van het lyf gevalle

Nu staet het op een staeck,

Parma.
Dat en is niet met alle
Was maer de Prins van kant, hy moeter efter aen:

Mansv.
Maer wie sal sulcken wraeck altyt durven bestaen;

Myn Heer 't is te vergeefts ick sou dat laten steken,

Parma.
Den Paus heeft hem verdoemt myn wil is dat te wreken
Hy moet door list om-hals, want hy doet alle quaet,
Daer is nergens geen Stadt of staten Majestraet,
Of 't wens al om de Prins men kan geen order stellen,
Win ick van daegh een Stadt morgen sijn 't weer rebellen;
Dan roepen over-luyt de Ketters allegaer,
De Prins doet ons geen last van 't Garnysoens beswaer,
Dus slaen sy over al de Spangiaerts uyt de steden,
Of 't Lant is in rumoer.

Mansv.
Dat komt van daegh noch heden,
Die menschen niet in 't hooft, dat is al langh geweest,
Daer is niet dat dit Lant meer als de Spangiaerts vreest,
Want niemant kan dien aert al-hier te Lant verdragen,

Parma.
Sy moeten of ick sal haer uyt de Stadt verjagen,

Mansv.
Wel jaeght 't ghy alles wegh soo hebt ghy geen gebiet

Parma.
Niemant sal 't quaet bestaen, als Willem is verspiet:
Hy is d' onrust alleen, ick moet daer noch op loeren,
Hy is my inde wegh dit Lant mach hem niet voeren,
Syn naem is myn een smart den Koningh een affront,
Waer was oyt een Parsoon die soo een quaet bestont,
Als Willem van Nassou die eer en eet verkoopen,
En na 't gedaene quaet noch uyt het Lant verloopen,[4871]
En laten Lant en schat den Koningh tot een roof.

Mansv.
Myn Heer ons tyt verloopt,

Parma.
Ick weet het Rooms geloof
Verdoemt hem en sijn roth,

Mansv.
Dat is al langh geschiet.
Myn Heer wy moeten gaen ey laet u tooren niet
Op-rysen, want het kan u doch geen voor-deel geven,

Parma.
Voorwaer ick heb geen rust soo langh hy is in 't leven,
Doch alles op sijn tyt kom gaen wy naer het stal,

Mansv.
Myn Heer ick gae met u al waer u lust heeft val.

Allegaer binnen.

4871 Brontekst: na ,t gedaene

Vyfde bedryf.
Twede Uytkomst.

Baltazar Moorder vande Prins, alleen uyt mymerend:.

Baltazar.
Hoe wonder is 't bestier der wereltlycke saecken!
Hoe wonder draeyt dat Rat 't geen d' eene ryck doet maken
Daer d' ander armoed' heeft, waerom en ben ick niet?
Van middelen versien of 't Edelmans gebiet?
Maer laes? ick ben die 'k blijf tot dienst-baerheyt versteken
't Is dan voor een Lakay of ander loose-leken
Dat ick rondomme swerf, dus moet ick myn fortuyn
Voor-setten, of het merck tot nadeel voor myn kruyn,
Is 't niet, soo moet ick sijn een Ridder vanden Koningh
Van 't Castylyaens gebiet, en maeken daer myn wooningh.

Poseert wat.

Sacht..... ô hovaerdigh hart! wat woudt ghy dan bestaen!
Myn ingewant dat schrickt, wegh Duyvelsche beraen.
wat is 't dat my vervoert ick kan nau langer spreeken,
Myn haeren rysen op, myn ingewant sal breeken,
Soo ick myn wil verklaer, maer waerom dus bevreest?
Ick moet het efter doen. 't getuyge van myn geest
Die dryft my tot de saek. ick moet de Prins vermoorden.
Sacht! is hier niemant, ô neent! waerom dees woorden
Soo straf geseyt, hy is veroordeelt by Placcaet.
Ick ben geen Moordenaer sckoon ick sijn leven haet.
De Koningh moort hem selfs en ick soeck te bewysen
Te sijn een g'hoorsaem kint, den Koningh moet myn prysen
Dat ick de wil volbrengh van sijn gesproken woort,
Soo wort myn staet verhooght en ick bedryf geen moort.
Neen 'k ben geen moordenaer,... maer wort ik dan gekregen
Als ick de Prins doorschiet soo blijft myn ziel verlegen:
En daelt wel na de hel. O! my myn arme Ziel,
Myn bloet ontstelt daer van, dat die in hande viel
Van 't Duyvelsche gespoock wat sou die moeten lijden.
Sou om de Prins sijn doot de Duyvels haer verblijden

Met myn benaude Ziel, eylaes ick sta verset.
Ick ben die saeck niet wys..... O neen, myn bloet verhet
En schrick met ysich vrees dus sal ick het eerst bichten,
En doen myn arme Ziel wat nader onder-richten,
Laet sien waer gaen ick best hier by een Jesuwyt,
Myn dunck den Biscchop komt soo even op dees tyt,

Den Bisschop uyt.

Ick tree hem te gemoet, gesontheyt Heer en Vader
Wens ick u leven langh, wout ghy my doch wat klaerder.
Verklaeren 't geen my doet, bevreest te ruggen treen.

Bissc.
Soo ghy myn openbaert 't verborgen van u reen,
Soo ben ick wel bereyt om u versoeck 't ontleden.

Baltaz.
Myn Heer ick ben bereyt om na de Prins te treden,
En soeck sijn s' leven draet te korten, nae 't bevel
Des Koninghs, maer myn Ziel

Bissc.
Hoe u Ziel.

Baltaz.
Sal de hel
Opslurven, dats de vrees, dus moet ick nader vragen,
Dat Soo ick hem door-schiet en viel in haer belagen,
Of ick dan na myn doot sal erven 't Duyvels rijck,

Bissc.
Myn Soon terwijl ghy sijt, die geen die 't boos practyck
Wil vellen onder voet, waer door de Kerk moet lyden,
Soo sult ghy sijn die geen die in dees werelt tijden,
De roem sult erven van een Hemels Kampioen:
U Ziel wort noyt gebraght by 't Duyvels quaet vermoen,
O! neen 't is heylge daet, myn Soon men sal u roemen,
Ghy sult een Mosis sijn die Israël dede komen
Uyt slaverny tot rust, dus neemt geen quaet beraen;
Maer leyt als Josua Godts Volck door de Jordaen.
Soo wort de Kerck ont-last van Ketters quade plagen
Gaet ghy als David deed', dempt Phylystijnse lagen,
Verlost het Heyl'ge Volck soo leeft u Ziel gerust.

Baltaz.
Ha! myn grooten yver die wort nimmer uyt-geblust,
Myn Ziel die is verblyt nu ick u soo hoor spreken.
De Duyvel noch sijn rot sal noyt myn raet verbreken.
Maer moet ick niet dit feyt den Hartogh seggen aen,
Soo mach ick na de daet myn rechte loon ontfaen,

Of anders waer myn sorgh geheel ter mael verlooren.

Bissc.
Voorwaer dat moet gy doen, den Hartog moet u hooren
Hy sal u boven dien een middel wenden aen,
Waer door ghy alderbest na 't feyt mooght straf ontgaen,
Heeft hy u noyt gehoort

Baltaz.
O neen! ick dorst niet wagen,
Ick vreesde d' Hartogh sou myn al te diep door vragen,
Dus Pater wenschten ick wel dat ghy daer wout gaen.

Bissc.
Daer komt den Hartog selfs met Mansvelt beyde aen.

d' Hartogh van Parma, Mansvelt, Dassonville uyt.

Langh leef des Hartoghs daet,

Parma.
Hoe Pater dus sorgh-vuldigh,

Bissc.
Myn Heer wanneer de saec vereyst, so ben ick schuldigh
Te dragen sorgh voor 't best, en oock voornaemlyck dit
Dat ick u vragen sou.

Parma.
Al 't geen u hart besit
Verklaert dat.

Bisschop.
Baltazar.

Baltazar.
Myn Heer ick heb ontfangen,
Den ban van Wilhem de Prins. dus is al myn verlangen
Den Koningh dienst te doen, myn selven tot een lof
Te brengen, soo 't wel luckt myn roem op Koningh hof.
Ick sal dat Nassous bloet doen op de straeten gieten,
En tappen 't van sijn lijf, soo sal 't als water vlieten,
Want hy en dient niet meer te leven, tot verderf
Der Roomse moeder Kerck wiens panden lant of erf,
Hy slockte in sijn keel, dus heb ick voor-genomen,
Dit onheyl met sijn doot al teffens voor te komen,
Al sou myn slevens draet daer van sijn afgecort,

Parma.
Maer wie heeft u hier toe dus hevigh aengeport,

Balt.
Den Ban, is eerst geweest een oorsaeck van dees daden,
Dus ben ick vorder by mijn selfs alsoo beraden,
Dat niemant my daer van sal leyden op dees stont.
Al viel ick na het feyt de rechters inde mont;

Ick vrese geen gevaer.

Parma.
Ghy sult de Prys verdienen,
Ick siet 't aen u gelaet,

Balt.
Voorwaer die harde stiene,
Die souden eerder van besluyt veranderen, dan
Een Mensch mijn van dees daet, sal raden.

Iesuit.
Dats een Man,
'k Geloof een Engel is hem inde borst geresen,
Die sijnen raetslagh voet. Ick sie het in u wesen,
Tot roem van d' heylge Kerck, voorwaer u lof die sal
Als Alexander zijn.

Mans.
Maer sult ghy by geval,
Dit feit bestaen of hoe, wilt ghy u daer in dragen,

Balt.
Ick sal door veynsery 't ketters geloof najagen,
En sal soo in het hof my voegen, na de schijn
Als dat betamen sal.

Iesuit.
Ghy sult dat bose swijn
Wel wasse na ick sie.
'k Sal eeuwigh voor u lesen,
Op dat u sneegh beleyt magh goet en vruchtbaer wesen:
Mijn Soon gaet ghy op reys.

Balt.
Myn Heer daer toe dient gelt,

Parma.
Sie daar is een Bilet daer ordre is gestelt,
Dus gaet maer naer 't Kantoor en spoeyt u wil heel vaerdigh

Balt.
Mijn Heer ghy sult haest sien en hooren dat ick aerdigh,
Den Ban sal voeren uyt aen Willem de Nassou,

Mans.
Wat dunckt u hartogh of wy Baltasar mee gaven,
Een party zegels vals, soo magh hy sijne lagen
Besteden by den Prins, soo kost hy mont aen mont
Met hem te sprake staen.

Balt.
Dat was een goede vont.
Om onder dat beleyt den Prins selver te spreken,

Dasson.
Maer ghy moet nader noch met veel subtyle streken
Verselle, wanneer ghy, verviel in rechters hant
Bekent van Parma doch of my noyt dese schant
Dat wy u raden tot dees aenslagh te beginne,
Daers Brief en Zegels mee spant nu u snelle sinne,

Tot reysen en tot wraeck.

Balta.
Myn Heer ick neem verlof,
Ghy sult in 't kort my sien, een lijck of rijck in 't Hof.

Vyfde bedryf.
Derde Uytkomst.

Baltazar met een Lakay vande Prins uyt.

Baltaz.
Wat heeft men in dees tyt veel onheyl om 't gelooven.[5021]
Myn ziel die is gequetst van al 't onwettigh roven.
Dus swerf ick over al tot dat ick myn gemoet
Alhier na rust begeeft;

Lakay.
Wat is 't dat ghy hier doet?

Baltaz.
Ick wenste dat ick moght de Prins selver eens spreken
Ick heb iet noodigh voor om soo myn leet te wreken,
Aen 't lastigh spaense bloet.

Lakay.
De Prins die komt terstont.

De Prins uyt.

Baltaz.
Genade groote Vorst, vergeeft myn stoute mont
dat ick u Hoogheyts naem dus eensaem soeck te spreeken,
Ick hebbe veel geleen aleer ick ben geweeken
Tot hier toe waerde Heer, dus heb ick langh verkeert
By Mansvelt en sijn volck, daer heb ick overheert
Dees Zegels; Waerde Vorst 't vertrou sy konnen wesen
Tot aenslach hier of daer dus heeftmen niet te vresen,
Voor onheyl.

Prins.
Laet my sien,

Baltaz.
Sie daer Roem-waerde Prins

Prins
dees Zegels konnen 't Lant geen dienst doen, andersins
Als voor de Boden die, op vyants boom verkeeren,

Baltaz.
Myn Heer 'k versoeck u gunst om my te doen vereeren
Een gift, soo stel ick my alhier tot rust te vreen,
Of geeft my hier een dienst om op U Hof te treen,
Als dienaer, soo sal ick my selven onderwinden,
Om in gerustheyt myn in 't geloof te binde,
Daer ick na heb getracht.

5021 Brontekst: ouheyl

Prins.
Dat is hier over al,
Maer tot myn dienst in 't hof daer is het vol getal,

Ghy kunt u allesins genoegh in dienst begeven,
Soo meught ghy u geloof alhier in rust beleven,
En soeckt voort u fortuyn.

Prins binnen.

Baltaz.
'k Bedanck u voor dien raet:
Maer.... noch en heb ick niet, u leven, 't geen ick haet
Dat langer leven sal, ick heb u leeren kennen,
Ick sal het boose stael noch door u hart doen rennen
Dat ghy beswijcken sult, dus neem ick vastlijck voor,
In 't kort u 's levens draet te volgen op het spoor,
Het koste wat het wil ick sal myn eyge leven
Om uwe doot tot roof de Rechters over geven,
Aen my is niet misdaen als ghy maer leght gevelt,
Dan is u Ketters hoop vernielt door 't Spaens gewelt,

Binnen.

Vyfde bedryf.
Vierde Uytkomst.

Prins mette Princes Nyt en Stoet.

Princes.
Myn heer ick heb geen rust, ick sie 's nachts in mijn droomen
Dien Baltazaer met moort steets na u lichaem komen,
Verbiet hem waerde heer te keeren op het Hof,
Of anders kunt ghy niet, bevrijt zijn,

Prins.
Met verlof.
Princes hoe dus bedroeft wat meught ghy u ontstellen,
Den Hemel sorght voor my ick bid u set u quellen
Ter zijden, of soo niet, ghy doet u selfs een quael,

Princes.
Ick weet dien Spaensen vos, die soeckt u door regael
Of anders ongemack steets in het lijf te persse,
En schoon of Balthazaer u steets door sijn Karesse
Bejegent, dat is niet, als een snoode samblant,
Sijn wesen wijst het uyt, hy draeght een moorders hant.
Dus wensch ick waerde Heer dat gy u doch liet raden,
Verwerpt noyt Vrouwe raet, ten sal u vorst noyt schade

Aen 't leven, maer soo ghy, dien Moorder komen laet
Geduerigh in het Hof, soo sal sijn boose raet
U drucken, want ick schrick als ick hem in sijn oogen
Aenschou, soo sie ick dat, de boosheyt leyt getoogen
In 't binnenste van sijn hart dus is het openbaer
Dat in sijn boesem woont een valschen moordenaer.

Prins.
Princes ey weest te vreen hy sal hier niet langh blyven,
Hy gaet met Schoonewal sijn reyse voort bedryven,
Na Vranckrijck om aldaer, aen Marschal de Biron
Te toonen of hy dienst in syne Zegel von,
Dus weest niet meer bedroeft syn Paspoort is geschreven,
Princes hoe sorght ghy dus voorsichtigh voor myn leven.
Ghy weet dat niemant sterft ten sij den Hemel wil,
Daerom weest doch te vreen en sijt van sorge stil.

Princes.
Gy weet Roem-waerde vorst hoe dat myn heer en vader
Beneffens mynen Man, voor u door een verrader
Gebracht sijn bey ter doot, en viel dit weer myn lot,
Waer ick niet waerde Heer de Weerelt tot een spot.
Dus neemt u prinslickheyt doch hier in geen misnoegen,
Want soo myn heer en Man dit onheyl weer most ploegen
Voorwaer ick sturf de doot,

Prins.
Princes ick sie u sorgh,
Gelooft dat Schoonewal hem mee heeft tot een borgh,
Of lijf-schut na Parys gelyck ick u verhaelde,
Dempt doch u onheyl uyt, waer op u onrust maelde,
En zijt van dese daet getroost in u gemoet,
Soo leven wy gerust tot spijt van 't Spaense bloet.

Allebey binnen.

Vyfde bedryf.
Vyfde Vytkomst.

Baltazar met brieven inde hant komt uyt Vranckrijck.

Baltaz.
Nu is mijn tijt beraemt om alles te regeeren
Na ick het heb gemunt, maer eerst sal ick my keeren

Naer 't hof, en toonen my met alle schoon gelaet,
Even als dat betaemt soo kan niemant myn quaet
Beoogen, dus ga ick, voor eerst de Helbaerdieren
Begroeten met dees Brief, op hoe en wat manieren
Datmen die doot den Prins, op 't best sal doen verstaen?
Van d' Hartogh van Aniou, waerom ick herwaerts aen
Gekomen ben, laet sien voorwaer hier moet ick wesen.

Klopt aen de Deur.

Helbaerd.
Wie klopt alhier dus vroegh,

Baltaz.
Doet op en wilt niet vreesen,
't Is u een goede Vrient,

Helbaert.
Wel Baltazar van waer.
Komt ghy dus vroegh alhier,

Baltaz.
Hou vast daer is de Maer

Geeft de Brief over.

Van d' Hartogh van Aniou hy is niet meer in 't leven,
Gaet draeghse aende Prins.

Helbaerdier binnen by de Prins in sijn slaep-kamer.

Mocht ick die selver geven,
Wat soumen daer al sien maer sacht ick swyge noch.

Helbaerdier uyt.
Binnen Gordyn, daer de Prins op 't bedde legh toe.

Helbaerdier.
Baltazar wilt ghy eens hier komen?

Baltaz.
Eylacy och!
Had ick nu een Rapier hoe sou ick die doen gloeyen,

Helbaerd.
Hoort ghy wel Baltazar kom hier ey wilt u spoeyen
De Prins die waght na u hy wil u vragen yet,

Binnen Gordijnen op.

Baltaz.
Langh leeft de Prins

Prins.

Wanneer zijt ghy uyt frans gebiet;
Vertrocken,

Baltaz.
't Is geleen, ontrent de veerthien dagen,

Prins.
Wat hoort ghy vande doot des hartoghs al gewagen,
Wat seghtmen over al?

Baltaz.
'k Heb weynigh Volck gesien,
En goet noch quaet gehoort, de Prins die kan gebien
Als ick vertrecken moet.

Prins.
'k Sal d' antwoort vaerdigh stellen,
Onthout u hier ontrent by 't hof en hofs gesellen,
Tot dat ick u ontbie.

Binnen Gordijnen toe.
Baltazar alleen uyt.

Baltaz.
Noyt heb ick meer verswijmt,
Als nu nu wast myn tijt en ick was ongevlijmt,
Ellendigh na berou dat ick soo was ontwapent,
'k Heb degen noch geen Poock, ick had hem half al slapent
Gekregen aen het spit, noyt beter tyt als doe,
Alleen by hem voor 't bedt, ick ben myn leven moe.
Ick treure dat ick leef, om dat de Prins sijn leven
My op dees uer en stont was inde hant gegeven.
En ick en recht niet uyt dus sweer ick ander mael,
Dat ick hem treffen sal in 't hof of op de Zael.
Ick sal van hier niet gaen, of hy of ick moet sterven,
Of anders kan ick noyt geen roem of prys beerven,
Dus is myn vast besluyt sijn leven te verraen,
Maer eerst moet ick 't vertreckvan myne reys verstaen,
Soo krygh ick gelt waer voor ick myn gerust kan koopen,
't Geen tot myn werk behoeft een sinckroer met dry loopen
Of ander snood geweeer waer door ick sijn Persoon
Sal treffen tot syn smart en my tot eeuwigh loon,
Staet stil vervoert verstant, my dunckt ick hoor wat rasen,
Ja 't is den Helbaerdier hy sal my komen asen,
Met Gelt of met bescheet,

Helbaerd.
Zijt ghy daer Baltazaer?
Ghy moet weer op de reys u brieven zijn al klaer,

Baltaz.
't Is wel ick ben gereet ick wacht op u beraden,

Helbaer.
Ghy kunt u vlugge spoen.

Binnen.

Baltaz.
Ghy spreeckt hier al te spade,

Ick moet de Prins eerst selfs aenspreecken in Persoon,
Ick weet hy sal terstont hier komen, 'k sal myn loon
Hem eyschen af, hy komt met syn Princes te samen;

Prins met syn Princes en Secretaris uyt.

Genade waerde Heer, 'k om sien of u beramen,
Mijn Paspoort heeft gestelt soo sou ick weer myn reys
Gaen spoeyen, maer myn gelt, en kan geen Frans Paleys
Bereycken, dus versoeck ick dat de Prins gebiede,
Dat ick wat gelt bekom.

Prins.
U Paspoort sal geschiede,
Gaet Secretary ghy, en geeft hem reys-gelt mee,

Secretaris.
Hoe veel myn Heer, de Prins,

Prins.
Geeft een Pistool of twee,

Prins en Princes binnen.

Secretaris.
Sie daer ghy Baltazaer, daer is u gelt al vaerdigh,
Vervolgens myne last.

Binnen.

Baltaz.
Hier voor sal ick heel aerdigh,
Gaen koopen een Pistool, of twee om soo myn wil,
Te uyten, maer ick moet dit alles loos en stil
Uytvoeren, dus ick gae, hier inde korte Gaerde,
En sien of yemant hier voor my niet wat bewaerde.

Schilwacht.
Wie daer?

Baltaz.
Vrient,

Schilwacht.
Blyft ghy staen,

Baltaz.
Ick wou ghy my verklaerde,
Of ghy niemant en weet die my gerieven kan,
Met een Pistool of twee, of sinckroer daer een man
Hem mee verweeren kan, ick moet na Vranckryck ryden,
Dus moet ick goet geweeer mee dragen op myn zyde,
Of anders ist niet veyl.

Schilwacht.
Ja ick heb noch wat goets,
Maer ick verkoop dat niet.

Baltaz.
Het gelt maeckt u wel broets,
Laet ick het eens besien:

Schilw.
Het zyn twee brave loope,
Twee sinckroers wel versien,

Baltaz.
Wat wilt ghy die verkoopen,

Schilw.
De twee voor een Pistool, dats immers goeden koop,

Baltaz.
Sie daer is een Pistool, maer ghy moet op den hoop
De sinckroers beyde laen en yeder met dry klooten,
Soo ben ick wel versien,

Schilw.
Dat sal te harde stooten,
Maer efter doet u sin ick geeft u garen toe.

Laden de Roers.

Baltaz.
Soo, soo! dat is soo wel, daer is u gelt,

Schilw.
Wel hoe?
Daer diende noch een Pot met goet bier by te wesen
Dat ick mocht vande wacht.

Binnen.

Baltaz.
Ja, ja, dat sal na desen
Noch wel komen te pas,
Nu en mankeert hier niet, maer alles niet te ras,
Ick sal hier mee het lijf van Willem uyt verwachten,
Maer hou wat op, myn dunckt dat al myn doen en krachten
Verswacken 'k sta verplet myn hart trilt in myn lyf,
Eylacy myn gemoet dat wort van vreese styf,
Myn oogen worden swart met vliesen overtrocken,
Neen ick en doe dat niet, ick voel duyvelse snocken
My perse, tot een strijt, hoe ben ick dan verraen,
Heb ick den Zegen niet van Priesters hant ontfaen?
Ick ben daer toe gewyt de Duyvel heeft geen krachten,
Aen myn noch aen myn daet, wat schort my dan, myn machten
Begeven my eylaes myn beenen worden swack,
Ick hijgh ick ben bedwelmt o droevigh ongemack.

Baltazar valt neer in onmacht.
Een Nicker komt hem aen d' oor quaet in blasen.
Baltazar komt tot zijn selven en heeft een strijdt.
Baltazar keert hem om.

O!...my...benaeude Ziel, hoe ly ick soo veel quellen.

Rijst langhsaem op.

Help!... help... ick ben in noot, O duyvel uyt de Helle,

Nicker binnen.

Waer zijt ghy? ....

Staet over ent al susebollende.

O myn Ziel wat moet ghy al uyt staen,
De Duyvel heeft my selfs noch tot dees daet geraen,
O schrickelycke daet! o! onrust groot van plagen,
O ramp ick derf de schoot, o neen ick moet gewagen,
Gaet wegh vervloeckte raet, wyckt van my duyvels list,
Ick wil geen Moorder zijn, o! neen ick, waerom ist?
Dat ick oock ben bedroeft ick moet myn eet verrichten,
'k Ben schuldig aen mijn biegt, aen koning kerck en plichten
Dus neem ick geen uytstel de kans moet zijn gewaeght.

De Nicker komt hem van achteren in 't Oor spreecken en loopt wegh.

Och lacy! wat is dit, hoe wort ick dus geplaeght?
Wat strijt komt my weer voor ick hoore yemant spreken,
Ick hoor meer als ick sie, wat sie ick hier voor streken?
Het is het helsche Spoock och waer verbergh ick my?
Ick schrick, waerom? ey swygh benaeude Ziel, ick ly
Een helsche vrees, eylaes! maer sou 't geen bloheyt wesen
O neen 't! o ja 't!

De Nicker van binnen.

Ten doet,

Baltaz.
Heb ick geen reen te vresen?
Ick ben verspiet.

Spreeckt binnen.
Ghy doet,

Baltaz.
Eylacy 't is een stem
Ick vlie.

Van binnen spreeckt.
Hou stant,

Baltaz.
Ick sie ter Werelt niet 'k beklem
Van hanghst, benauwt gemoet.

Van binnen.
Vreest niet.

Baltaz.
Wat magh dit wesen,
Sou 't wel een Engel zyn, (neen...) dan sou ick niet vresen.
Wat is 't dan droeve Geest, of is 'et myn gemoet

Dat myn dus rasent maeckt?

Van binnen.

U aenslagh die is goet.

Balt.
Wie zijt gy die daer spreekt vertoont u voor myn oogen,
Ick sie met vrees rond'om ick vinde my bedrogen,
Ick hoor daer 'k niet en sie, 't is myn ontruste geest,
Waer voor ben ick benout, waer toe dan dus bevreest,
'k Verwerp dees raserny ick moet het avontuere,
Al sou myn lichaem dit met meerder smart besuere,
Dus neem ick geen beraet noch uytstel op myn feyt,
'k Verwacht dan hier de Prins, die ick met listigheyt,
Alhier beloeren sal, ick weet hy sal haest komen,
Nu is myn alle vrees en onrust heel ontnomen,
Niet ist dat myn weerhout, ick ga en sit hier neer[5271]
Hier achter dit beschot; en spanne t'wijl myn veer
En loeren op de Prins, mijn dunckt ick hoor hem komen,

Prins uyt.

O Ja daer komt hy al ick tree hem sonder schromen
Te moet, en vraegh hem dan of 't paspoort is gereet.

Treet hem te moet en geeft de schoot en vlught.

Prins.
O wee! wat ongeval, eylaes! wat droever leet,

Valt ter Aerden.

Geschiet my, o myn Ziel 'k beveel u inde hande,
Den Hemel ick aenschou, o Heer bewaert dees lande
En oock het arme Volck in dees bedroefde tyt,

Pagie.
Eylaes de Prins is doot, het leven is hy quyt.
2 a 3. Dienaren.

Binnen Gordijnen toe.

Waer is de Moordenaer?

Baltaz.
Eylaes waer sal ick loopen?

Pagie.
Hier is het Duyvels Kint door dese poort geslopen,
Daer komt hy, loopt hem na, t'sa geeft u hier gevaen,

Baltaz.
Myn leven doch verschoont,

Pagie.
U leven is gedaen.

Gordijnen toe.

5271 Brontekst: hiet

Eynde van het Tweede Deel van de Verkrachte Belgica.

Tweevoudige Inhulding
Van zijn Hoogheyt den
Prince van Oraengien,

Op het Tractement vande Achtbare Majestraet van Middelburgh, den 24. september, na dat hy vande E. Mog. Staten van Zeelant was aengenomen voor eerste Edel inden Raet den 29. September 1668. Op 't Hof van Zeelandt.

Pallas.
'k **L** Agh door geparste Nijt, en dolle domheyts duyster,
Gedoocke voor het licht, soo dat geen Poëzy
Meer inde Werelt was, *Parnassus* lag aen ly
Verstoten, maer 't Gordijn verschuyft en geeft mijn luyster

Nyt.
Ick braeckte gal en longh door strengh geperste grille,
Dat noyt meer een Poët sou schrijven roem of lof,
Ja selfs het reden Huys en 't Kerckelicke Hof;
Regeerd' ick na mijn wil, en 'k gaf haer boose pille.

Pallas.
Swyght ghy vervloeckte schim, met u vergifte tonge;
Gaet by het adder slym daer Konst roemt gelt ghy niet,
Gaet *Momis* domme kop duyckt daer de denght gebiet,
Verteert in grimmigheyt van spyt Lever en Longe.
Terwijl nu *Middelburgh* uytberst van Rijm te schrijven,
Terwijl de Lauwer nu ontbreeckt op yeders hooft,
Ha loffelijcke Prins u komst heeft op geklooft
Den kop *Iupijn*, maersacht! waer mach *Roggeveen* blijven,
'k Verneem niet van sijn schrift wel wat wil dit beduyden?
Ick ga hem te gemoet, waer zijt ghy *Roggeveen*?

Roggeveen.
Alhier Roemwaerde Maeght,

Pallas.
Wel wat zijn dit voor reen?
Dus swart en vuyl bemorst als *Pluto* met sijn kruyden,
Wat drommel doet ghy dan?

Roggeveen.
Ick stichte vreughde vyeren
Ter eeren onsen Vorst *Wilhelm van Nassou*,
Om dat ick weet het recht hou sijn Voor-Vaders Trou,
Op rechte Vryheyts staf, wiens daet noch eyscht Laurieren,

Pallas.
Verwerpt dit vuyl[3] beslagh gat stelt u om teschrijven

Rogg.
Myn harsens zijn in 't vyer versenght soo dat mijn kop
Nu van geen Rijmen weet, ick heb *Pegasus* sop
Verworpen, en mijn hant soeckt 't vyer om hoog te drijven.

Pallas.
Wel waer is dan u Pen.

Roggev.
Die leght al langh vertreden,
't Comptoir leght in een hoeck, ick woel nu in het vier;
Ick wil den Prins sijn komst inhalen met getier,
Van rusent rijsent vyer en veel vermaecklickheden.

Pallas.
Wel zijt ghy sinneloos het vier is strack verdweenen,
En 't schrift roemt eeuwigh 't geen een Mensch oyt waer of was,

Rogg.
Men krijgt oock schimp of smaet tot loon uyt *Momus* tas
Maer efter 'k doe u wil hoe swart ick ben 'k ga heene.
Eylaes verdruckt verstant verschroeyde hersens kliere,
O onbedreven hant O sinneloose breyn,
Wat voer u om een Prins t' Inhulde? daer u kley
Verstant geen kracht en heeft, om 't lof waerdy te viere,
Waerom? rijst vlugge Ziel ghy zijt niet onbedreven;
Ghy weet wie dat hier is ghy kent sijn huys en stam
Wilt neffens 't vier oock lof uytschellen want hy quam;
Noyt voort als uyt die gaf voor 't Lant zijn goet en leven.
't Is die die 't Vaderlant verliet door Spaensche liste,
't Is die die goet en Ampt verliet om onse rust,
't Is die Duck-d' Alba dwongh en dreef hem vande kust;
't Is die d' Inquisiteurs 't net scheurt, en niet en viste,
't Is die den Commandeur van groot Castiliana,
Beneffens oock Don Jan haer list kon peylen af,
Schoon of men Vreed besloot tot Gent, haer boosheyt straf;
Doorgronden hy van ver, hy kost haer valsche vana.
Hy roept den *Staet* by een en plant een vreyheyts luyster,
Hy plante Godes Kerck was dit geen Moses dan?
Die 't Jock nam van ons af schoon of de Spaenschen Ban;
Hem boeyt dat deert hem niet als 't licht maer scheyt van 't duyster,
Roemwaerde Vorst en Stam *Wilhellemus de Derde*,
Dit was d' eersten *Wilhelm* die soo veel swijgen kon;
Doch mocht ick ande *Vorst* vertoonen hoe u Son
Licht door 't voorgaende licht u licht dat licht noch t' arde.

3 Originele tekst: vnyl

De stof die is te groot om uwe out-Ooms daden,
Beneffens Groote-Vaer te melden op dit bladt,
U Vaders roem en daet roemt *Zeelandt* en dees Stadt,
Tuyght juyght langh leeft den Prins, op straten, wegh en paden.
Achtbare Majestraet u roem sal eeuwigh bloeyen,
Dat ghy soo 'n *Vorst* Tracteert, 't Raet-Huys van *Middelburgh*
Sal tuygen van u doen u yver, gunst, en sorgh,
Die ghy droegh, sal het Lant *In Minne* meer doen *groeyen*;
Weest welkom waerde Heer den Hemel wil u geven
Geluck in uwen dienst, geluck op u beraet,
Gods segen sal u doen bestralen daer ghy gaet;
In Gods gebaende wegh ghy krijght 's Lants gunst langh leven,
Lof zy den *Zeeuschen* Staet die d' eersten dorpel leggen,
Lof zy den *Iongen Vorst*, die desen last aen nam,
Als *Eerste Edel Raet* juyght Borgers t'wijl de Stam,
Oraengien bloeyt, geen tong kan 't *Zeeuse* vreught uyt seggen.

A. Roggeveen.

Inhvldingh,
Op de Intrede van de heer
Mr. Jacobus Peckius

Verkooren uyt de Achtbare Magistraet tot Opper-Prins van de Rethory-Kamer, zijnd het Broederschap den E. Spruyte JESSE, *onder het woort* In Minne Groeyende, *tot* Middelburgh *in* Zeelandt, *Actum desen* 17. SEPTEMBER 1667.

W*As oyt 't* Atheensche ***School verciert met wijse mannen***
Was oyt een Cicero ***in redens tael gespannen?***
Was Solon ***niet een Geest, die door de redens kracht,***
Den rijcken Cresus ***selfs tot reden heeft gebracht?***
Wiens rijckdom hem soo verr' gebracht heeft in het lijden,
Tot 't uyterste bande Doodt, het welck hy niet ter zijden
Kon treden, anders dan, door Solons ***Reden-tael.***
O! Reden-rijcke spraeck, wat hebt ghy soet verhael.
O! Gout-mijn van de Mensch, waer door de Mensch kan weten
Al 't geen de reden leert en doet daer door af-meten
't Verstant, van yeder een; soo dat de reden doet
Al 't geen in 's Werels ruymt door reden wort geboet.
De reden brenght een Mensch tot Heerelijcke staten,
Tot Graef, tot Prins, en Croon: maer alsmen is verlaten
Van reden? soo kan ick niet seggen van een Mensch
Yet dat vermaecklijck is, dus is mijn hooghste wensch,
Dat reden eeuwigh bloeyt, en vraegh ghy na de reden,
Die sal ick nader nch van lit tot lit ontleden;
Ons is van outs bedacht, dat wijsheyts-redens breyn
Geteelt wort uyt het hooft, daerom soo is die reyn.
Minerva ***is 't bewijs van*** Jupijn ***voort gekomen,***
Niet door natuerelijck recht, neen! dat 's hier weg genomen
Alleen uyt suyver breyn, het eelste van de mensch
Het puer, dat suyver puer, is rechte redens-wensch.
Dus treed' ick nader toe, en sal myn trage leden
Door onsen Opper-Prins ***een weynigh gaen besteden:***

Zijt welkom waerde Heer een Ciçero *voor dit Huys,*
Een Solon *van de deugt, en* Momus *krus;*
Door u soo is 't gordijn van 't Helicon *verschoven,*
Den bergh Parnassus *blinckt verr' boven alle hoven,*
Men siet Pegasus-pleyn *bevocht van 't* Nectars *nat,*
't Fonteyn der Hypocreen *sijn milde straelen spat,*
Nu sal de Redens-sael in reden moeten groeyen,
Nu redens Opper-Prins *de reden selfs ontboeyen*
Die langhe was geboeyt, die in het duyster hol
Heeft langhen tijt gewoelt gelijck een swarte mol.
Ha! loffelijcke daet! daer reden mogen blijcken:
Want reden doet een Staet, of Kroon den hoogmoet wijken
De reden maeckt de vree, en knevelt Mars *in 't kot;*
De reden is het gout van 's menschen hooghste lot;
Schoon of de swarte Nijt *met op-gespalckte keele*
Speelt hare Momus-rol, *dat moet u niet verveele*
De deught begaeft de mensch, dat alle swarte nijt
Door nijt noch wort gepijnt, dat sy te berste splijt.
Wegh, wegh dan loos gedrocht, verachters vande reden,
Men ken hier niemant niet, die reden wil vertreden;
Dits dan genoegh geseght: ick trede nader by,
En thoonen ons geschenk, hoe wel 't niet groot en zy.
Mijn Heer 't is een blasoen een teken vande reden,
Neemt het in Minne aen, gedenckt dat al de leden
Van d' Edele Blomme Jes *u hulden tot haer* Prins,
En tot Memory-lof, soos al u naem alsins
Alhier zijn langh verbreyt, en tot memory bloeyen,
't Is alles wel herstelt, als 't mach in Minnenn groeyen.

Ter werelt niet wis, dan de Mathésis.
A. ROGGEVEEN.